

БАГШИН ДЕГТР
келн-улсин I-дгч класст өггдх
кичэлмүдин зурас

I-дгч күүндвр
**«ЗУН КҮҮНЭ ЧИРЭ ҮЗХЭР, НЕГ
КҮҮНЭ НЕР СУР»**

1-дгч кичэл
МЕНДВТ, МИНИ НЕРН ӨЛЗЭТ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД:

Үзмүд:

мендвт, ямаран бээнэт, сэн, йир сэн, улм сэн, сэн бээтн; би, чи, эн, тер, мадн, тадн, тедн; чини, мини; нерн, кемб; негн, хойр, нурвн, дөрвн, тавн, зурнан, долан, нээмн, ийсн, арвн...

Немр үгмүд:

зогсжанав, босжанав, йовжанав,
гүүжэнэв, хэрэджэнэв, дуулжанав,
бичжэнэв, умшчанав, көдлжэнэв;
деегшэн, дорагшан, хооран, ардагшан,
өмэрэн; суутн, бостн, сергтн, давттн,
умштн, өргтн, буулгтн, кетн; ухата,
чиidlтэ, килмжтэ, оньгта.

Фонетик: Э - ЭЭ [э] – [э:] – ахр удан
э-үзг (сэн – бээнэ).

Грамматик: нүр орч нерд, то

КЕЛЛЫНЭ КЕВ-ЯНЗС:

Келлин:

- Мендуллини:** Мендвт. Менд, Ямаран бээнэт?/ Ямаран бээнэч? Сэн / йир сэн / улм сэн бээнэв.
- Таньдуллини:** Чини нерн кемб? / Тана нерн кемб? Мини нерн ...

Ушиллини:

- Хальмг алфавит;
- Нүр орч нерд;
- Хальмг улсин амн үгин зөөрэс: «Зун күүнэ чирэ үзхэр, нег күүнэ нер сур»;

Кичэлийн зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Мендуллини (3 мин.):

Багш: Ямаран бээнэт? – Сэн. (Багий шишилг нег сургуульчд эн сурвран нерэднэ. Сургуульчир багшиний ардас келсн зэңг давтна. Багий зэңгин чинр орс келнэ орчулад, архул келж өгнэ. Орчулын, хальмг зэңгэн чангаар давтна. Сургуульчир ардасны бас давтна. Зэңгэ болниг сургуульчирас шишилг нерэдж сурна. Багий сургч зэңгин айлт докъяаар медүлиг. Сургч зэңгэд сүл үг деешиэн

айслулжүүс келгддигинь *наарын* үзүлэж медүлнэ. Сурврт өгчэх хэрүү бас *нарины* докъянаар айлтын мэдүлжүүс келүлнэ. Багши нурви зусн хэрүү оруулна: **Сэн, йир сэн, улм сэн.** Эн үгмүд бас докъянаар үзүлгдэж мэдүлгднэ.)

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1). Танылдлын (5 мин.):

Багш: Би тана хальмг келнэ багшв. Мини нерн ... Таднла танылдхар седжэнэв.

Багш:

Чини нерн кемб? Мини нерн ... (Багши эн сурвриг хумхаа хүрнүү деерэн «тээвэр» үзүлнэ. Шиишлүү нег сургуульчдээ эн сурвран нерэдэд, сурвр тэвэд болн хэрүүнинь өгээд, сургуульчиргээ бийинь ардас давтуулна. Сургуульчиргээ багшинь ардас хүрнэн заанад, келсн зэнгэ давтна. Багши зэнггин чинр орс келнд орчулад, архул келж өгнэ. Орчуулн, хальмг зэнгэн чаньяар давтна. Сургуульчиргээ ардаснь бас давтна. Зэнг болниг сургуульчирас шиишлүү нерэдэж сурна.

Багши сургч зэнггин айлт докъянаар медүлнэ. Сургч зэнгд сүл үг дээгшиэн айслулжүүс келгддигинь заажүү медүлнэ.)

а) Б: Чини нерн кемб?

Мини нерн

э) Багш: цугтааснь сурхд цаг бачм, негнегнэсн сурад медти: (Багши сургуульчиргээ хойр багд хувана. Нег багны дота дүүхраа күцэхэд, даруул багны *наза* дүүхраа күцэхэд, дота болн *наза* бээсн багмуд негнегн талан хэлэхэд зогсна. Дота баг зөв эргээд, *наза* баг буруу эргээд, хоорндан туслын улс күүнднэ, багши хоорндаанырнүү иловад келлини шинжлэд, күчрэснэднэй заажүү келнэ. Күүкдин келлини дамилтын гиигрүүлхин төлэд, багши олн зусн эв-арх олзлжүү күцэнэ. Келлини саамд күүкдлэ наад давулжүү болжсана. Улгүрнүү, келжэх зэнгэн негнегнлэхэн алх ташжүү наадад келнэ, эс гижүү дууна айст орулад дуулжүү келнэ. Багши эврэ дууарн наад тогтажжийовулна).

Келлини янз:

С1: Чини нерн кемб?

С2: Мини нерн

б) **Медвринь шинжлүүн:** Багш: Таднла танылдвт? Дэхн келэд өгчкти. (Багши

куүкдиг хошадар *нариж* зогсанад, күүндвэр давулна).

2. Цогц-махмудан тинилхүүн (2 мин.):

Багш: Бостн! Мини ардас давтти (цүг келжэх юман багшинаа үзүли келнэ, сургуульчиргээ ардаснь үүлдэврийн кен, зэнгсийн келж давтна):

Би зогсжанав. – Би йовжжанав.

Би гүүжэнэв. – Би һэрэджэнэв.

Би суужжанав. – Би дуулжжанав.

Би бичжэнэв. – Би умшчанав.

(Цогц-махмудан тинилхүүнэ даалхврмуудыг багши эврэ хэлэцэрн болни дууарн олзлна: цаг эс күртхлэ, күцэлгон бээж чигн болжсана)

3. То (3 мин.):

Багш: Медхд соньн, тана класст кедүү күн бээнэ? Тоолый: (Сургуульчиргээ багшинь ардас күн болниг заанад тоолна.)

Негн, хойр, нурви, дөрви, тавн, зурлан, долан, нээмн, йисн, арви, арви негн, арви хойр... (Класст кедүү күн бээнэ, цугтанин тоолх кергтэ).

4. Нүр орч нерд (2 мин.):

Багш: Эндр кичэлд кен бээнэ?

(Багши нүр орч нердиг нег болни олн тоодны докъянаар заажүү келн, сургуульчиргээ давтуулна:)

БИ (бийэн заах кергтэ),

ЧИ (өөрэн зогсчах кү заах кергтэ),

ЭН (өөрэн зогсчах кү заах кергтэ),

ТЕР (уухжмд зогсчах кү заах кергтэ),

МАДН (хойр *наарын* бий талан заанад келх кергтэ),

ТАДН (хойр *наарын* бийэсн класс тал заах кергтэ),

ЭДН, ТЕДН (хойр *наарын* бийэсн барун талан заажүү келх кергтэ).

III. УМШЛҮҮН

1. Алфавит (4 мин.):

Багш: Цугтан йир сээнэр көдлвт. Би таднад ду белглэхэнэв (Самбрт хальмг алфавит бичээтэ плакат өлгээтэ. Эн плакатд үзгүүд дууна айсд орулжүү төвгднэ. Багшинаа бичкдүүд меддэг дууна айсар алфавитин үзгүүд дуулна. Сургуульчиргээ ардаснь давтна. Эн көдлмий кичэлэс кичэл болнид кегдх зөвтэ. Дуулхларн үзг

болһиг зааһад, умишулсн болһад дуулх кергтә). Үлгүрнү:
**А Э Б В Г Ы Д Е
Е Ж Ж З И Й К Л
М Н Ы О Т П Р С Т
У Й Ф Х Ц Ч Ш
Щ Ъ Ы Ь
Э Ю Я**
 («В траве сидел кузнечик» гидг дууна айсар).

2. Щогц-махмұдан тинилілін (3 мин.):
 Багш: Бостн. Мини ардас давттың (цүг келжәх юман багиңь үзүлн келнә, сурғулычыр ардастың үүлдөрвін кен, зәңгесин келжә давтна:) Һарап деегшән өргий. Һарап дорагшан буулний. Һарап хооран кей. Һарап ардагшан кей. Һарап өмәрән кей.

IV. КИЧӘЛИН АШЛТ

1. Магтлін (3 мин.):

Би ухатав, чи ухатач, эн ухата, тер ухата, тедн ухата, мадн ухатавдн, эдн ухата. Би чидлтәв, чи чидлтәч, эн чидлтә, тер чидлтә, мадн чидлтәвдн, эдн чидлтә, тадн чидлтәт. Би килмжтәв, чи килмжтәч, эн килмжтә, тер килмжтә, эдн килмжтә, тадн килмжтәт, мадн килмжтәвдн. Би оныгтав, чи оныгтач, эн оныгта, тер оныгта, эдн оныгта, тадн оныгтат, мадн оныгтавдн.

(*Багши эврә халәцәр нег-хойр үг олзләж чаджана. Наадек үгмудинь дарук кичәлмұdt орулж болжана.*

2. Багш: Эндр цугтан сәэнәр көдлив. Мадн цугтан ямаран? (*Багши үүлдөрән докъяһар үзүләд, нег болн олн тоодан бәәх нүр орч нерд орулна. Сурғулычыр багшинн арда даҳад, бийән бас магтна:*)

Би ухатав.
 Би чидлтәв.
 Би килмжтәв.
 Би оныгтав.

3. Менделәд һарлін (2 мин.):

Багш: Сән бәэтн. (*Багши «бәәтн» гисн үгед «ә» үзг уданар келгддигин докъяһар үзүләд медүлиә. Ахр болн удан эс [ә], [ә:] дүңүлнә.*)

2-дгч кичәл ТЕР КӨВҮНӘ НЕРН КЕМБ?

КЕЛНӘ ДАСЛУРМУД:

Үгмүд:

1-дгч кичәлин үгмүд; багш, көвүн, күүкн.

Немр үгмүд:

1-дгч кичәлин үүлдөр медүлгч үгмүд болн шин үгмүд: суужанав, өөмжәнәв, мөлкәнәв, футбол / баскетбол / меечг нааджанав;

Фонетик: Ә – ӘӘ [ә] – [ә:]; Ү – ҮҮ [ү] – [ү:] – ахр удан ә-үзг.

Грамматик: нүр орч нерн, то.

КЕЛЛҮНӘ КЕВ-ЯНЗС:

Келлін:

1. **Менделлін:** 1-дгч кичәлин кев-янzs болн шин янzs: сән бәәнәв, гем уга бәәнәв.

2. **Танылдлін:** 1-дгч кичәлин кев-янzs болн шин янzs: – Эн/тер көвүнә нерн кемб? – Эн/тер көвүнә нерн ... – Эн/тер күүкнә нерн кемб? – Эн/тер күүкнә нерн ... – Багшин нерн кемб? – Багшин нерн

Ушилін:

1. Хальмг алфавит;
 2. Хальмг улсин амн үгин зөөрәс: «Зун күүнә чирә үзхәр, нег күүнә нер сур»;

Кичәлин зура

I. КИЧӘЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлін (3 мин.):

Багш: Менду. Ямаран бәәнәт? Сән. (*Эн даалһөриг 1-дгч кичәлин янзар дағулж болхмн. Багши хойр шин хәру орулна: сән бәәнәв, гем уга бәәнәв.*)

2. Танылдлін (4 мин.):

Багш: Тадн нег-негнәнн нер сәэнәр медж аввт? Би тадна нерд сәэнәр тодлсн угав.

а) Чини нерн кемб? – Мини нерн ...
(Багши эн даалтвриг 1-дгч кичэллин янзар давулна. Эн кичэлэс эклэд, сурхульчир хоорндан хошадар күүндэг чадвр авна.)

э) **Күүндлінэ кев-янз:**

С1: (1-дгч сурхульч): – Чини нерн кемб?
С2: (2-дгч сурхульч): – Мини нерн ...

б). **Медрлинь шинжллін:** (Өггэдсн келлінэ янзиг нег-негнлэрн күүндэж дамишна хөөн, авсан медвринь шинжлх кергтэ. Энүнэ төлө багши цэн сурхульчнриг хошадар дассн янзар күүндхинь сурна.)

3. То (2 мин.):

Багш: Эндр мана класст кедү күн бээнэ? Тоолхм: негн, хойр, нурви... (Сурхульчир багшинн ардас давтна). О, мана класст 25 күн бээнэ. (Багши самбрт 25 гисн то бичнэ. Класс болһнд кедү күн бээнэ, тиим то медүлэд самбрт бичх кергтэ.)

4. Щогц-махмудан тинилін (1 мин.):
Зогснав, йовнав, гүүнэв, суунав, нэрэднэв, дуулнав, бийлнэв, умшнав, бичнэв; Һаран деегшэн өргий. Һаран дорагшан буулхий. Һаран хооран кей. Һаран ардагшан кей. Һаран өмэрэн кей. (эн даалтврмудыг багши эврэ хэлэцэрн болн дуарарн олзлэж чаджсан).

Б.: Это кто? (*архул келгднэ*)

Эн кемб?

С.: Эн кемб?

Б.: Көвүн.

С.: Көвүн.

Б.: Мальчик.

Көвүн.

С.: Көвүн.

(иим кевэр наадк үгмүдинь орулх кергтэ)

э). Күүндлін:

С1. Эн кемб?

С2.: Эн көвүн.

С1: Көвүнэ нерн кемб?

С2: Көвүнэ нерн

(цуг эн күүндвриг багши хойр нүүрээр келнэ, сурхульчир ардаснь давтна. Келсн цагтан багшинь кенэс сурвр, кенэс хэрүн келгэжэхинь докъянаар медүлх зөвтэ. Иим кевэр нурви шин уг орулх кергтэ).

б). Хошадлулад көдлүлх (эн эв-арх түрүн кичэлэс авн цаган хармил уга дасхх кергтэ).

2. Келлінэ кев-янз:

Б: Эн кемб?

С: Эн күүкн. (Удан э үзүлх кергтэ. Эн дамишт 1-дгч кичэлд өггэжсэнэ).

Б: Күүкнэ нерн кемб?

С: Күүкнэ нерн Өлзэт.

Б: Эн кемб?

С: Эн багши.

Б: Багшин нерн кемб?

С: Багшин нерн

2. Дегтрэр көдллін (5 мин.):

а) Багш: Дегтрэн сектн. Хэлэтн. Эн кемб?

(Багши дегтрт бээх зург заанаад, дассн сурврмуд тэвнэ. Сурхульчир хэрү өгнэ.)

э) Хоорндан күүндлін:

Багш: Тана үүрмүд эн сурврмудт хэрү өгч чадхий?

(Багши сурхульчинин хоорндан күүндлінэ үүлдэр тогтаж юовулна. Күүкд нег-негнлэхэн дассн келлінэ янзар күүндэж дамина. Энүнэ төлө дегтрт бээсн зург олзлна.)

**П. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН
ЭНҮНЭ ДАМШЛТ**

1. Шин үгмүд орууллін (3 мин.):

(Самбрт хүн шовуна зург өлгэтэ. Шовуна хончарт көвү, күүк, багши медүлжэх зургуд өлгэтэ).

Багш: Хэлэтн. Юн болхв? Хун шовун маднд белг авч ирж. Медхэр седжэнт? (зургуд нежэдэр авад, уггин чинринь сурхульчирт медүлх кергтэ)

а). Б: Эн кемб?

С: Эн кемб?

б) **Медвринь шинжліні:** (Өгөгдсөн келлінә янзиг нег-негінләрн күүндәж дамишн хөөн, авсн медвринь шинжләх кергтә. Энүнә төлә багши цөн сурхуульчириг хошадар хоорндан дассан келлінә янзар күүндхинь сурна.)

3. Цогц-махмудан тинилілін (2 мин.):
Би мөлкәнәв.
Би өөмжәнәв.
Би футбол нааджанав.
Би баскетбол нааджанав.
Би бодма/шаһа нааджанав.
(Сүл зәңгәр багши олн зусын нааддын нерд орулна.)

III. УМШЛЫН

1. Хальмг алфавит (2 мин.):

(Күүкд багшин арда с хальмг алфавит дурта дууна айсар дуулна).

2. Ахр-удан әс (4 мин.):

Багши түрүн болж самброт бичәтә үгмүд зааж сурхуульчириг бийән дахулж үмшиулна. Удан [ә:] үзгиг докъянар үзүлнә. Хойр цег [:] әәһин уданын төмдәлжәхинь цәәлік медүлнә.

Сән бәэнә.

[ә] [ә:]

Күн – күүкн

[ү] [ү:]

IV. КИЧӘЛИН АШЛТ (3 - 5 мин.)

1. 1-дгч кичәлин даалһврмудар давулж болҗана.

3-дгч кичәл ЧИ АЛЬДАСВЧ?

КЕЛНӘ ДАСЛУРМУД:

Үгмүд:

1-дгч болн 2-дгч кичәлмүдин үгмүд; Хальмг Таңһч, Элст балһсн, сүлд, туг, селән, альдас.

Немр үгмүд:

1-дгч болн 2-дгч кичәлмүдин үүлдөр медүлгч үгмүд болн шин үгмүд: биилжәнәв, нисчәнәв, давшchanав, маши залҗанав; толһа, үсн, хамр, амн, чикн, нүдн, har, көл; шунмһа, цаһан седклтә, зөргтә, чидлтә.

Фонетик: Ә – ӘӘ [ә] – [ә:]; Ү – ҮҮ [ү] – [ү:]; Ө - ӨӨ [ө] – [ө:]; – ахр удан ә-үзг.

Грамматик: Бәэлінә нерн. (Эн кемб? Эн юмб?)

КЕЛЛІНӘ КЕВ-ЯНЗС:

Келлін:

1. Мендуллін: 1-дгч болн 2-дгч кичәлмүдин кев-янзс;

2. Таныллін: Чи альдасвч? Та альдасвт? Би селәнәсв. Би балһснасв.

Умишлін:

1. Хальмг алфавит;

2. Хальмг улсин амн үгин зөөрәс: «Зүн күүнә чирә үзхәр, нег күүнә нер сур»;

Кичәлин зура:

I. КИЧӘЛИН ЭКЛЦ

1. Мендуллін (2 мин):

(Түрүн кичәлмүдин зура хәләтн.)

2. То (2 мин):

Багш: Тана класст кедү сурхуульчири бәәхиг бичж авх кергтә. Дөң болтн. Тооый.

3. Таныллін (4 мин):

Багш: Дала күн бәэнә. Би тадна зәрм нерд мартчкв. Нөкд болтн. Нерән дәкн келж егтн.

Б: Чини нерн кемб? (Багши сурхуульчи болһнә эн сурвр тәвнә.)

С: Мини нерн

Багш: Тадн үүрмүдин нерд тодлвт? – Эн/тер күүкнә/көвүнә нерн кемб? (Багши сурхуульчи болһнә эн сурврмуд тәвнә.)

а) Багш: Тана өөр суусн үр мана классин сурхуульчинин нерд меднү? Сурад медтн.

Келлінә кев-янз:

ә) С1: – Эн/тер күүкнә/көвүнә нерн кемб?

С 2: – Эн/тер күүкнә/көвүнә нерн ...

(Багши сурхуульчинин хоорндан күүндлінә үүлдөр тогтаж үовулна.)

б) Медвринь шинжлін (4 мин.):

(Өгөгдсөн келлінә янзиг нег-негінләрн күүндәж дамишна хөөн, авсн медвринь шинжләх кергтә. Энүнә төлә багши цөн

(сүрхуульчнриг хошадар хоорндын дассан келлінә янзар күүндүләд сурна.)

4. Цогц-махмудан тинилілін (2 мин):

Түрүн кичәлмүдин үүлдөрмүүд медүлгөчүгүүд давтна. Шин үгмүүд орулна:

- Би биилжәнәв.
- Би нисчәнәв.
- Би давщчанав.
- Би маши залж йовнав.

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНӘ ДАМШЛТ

1. Келнә дамшлт /фонетический зарядк/ (2 мин.): Сән, йир сән, улм сән, сәәхн, бәәнә, көвүн, күүкн, багш, балһсн, селән, Хальмг Таңһч, туг, сүлд.

2. Шин үгмүүд орууллін (7 мин):

(Самброт Элст балһсна болн селәнә зургуд өлгөтә).

СЕ – ЛӘН БАЛЫ – СН
(альхан ташад, үгмүүд ниилвэрәр салх кергтә)

3. Күүндлін (5 мин):

(хұмха хүрін деерән суулға, сүрхуульчир болһас сурна. Сурхларн цүг сүрхуульчирин нерн деерәс сүрәқахан медүлна. Хәрүниң багши бас эврән келнә, зүг сүрхуульч болһна нерн деерәс. Қдассин сүрхуульчир цүг багшин келсиг болн узулсан докъяниң давтна):

а). Б: Чи альдасвч?

С.: Би селәнәсв (Элстәсв, балһсасв).

Багш: Эн күүкнә тускар суртн.

ә) Хошадар күүндлін.

б) Медврин шинжлін:

2. Шин даслуриң дамшлт (4 мин.):

а) 1-дгч даалһвр. Багш: Дегтрән сектн. Хәләтн. Эн күүкд альдас? Үүрмүдәсн суртн. Эдн ямаран хәрү өгх? (Сүрхуульчир зургудар дамәқсад, нег-негнәсн сурад, хоорндан күүндә.)

Келлінә кев-янзс:

С1: Эн көвүн/күүкн альдас?

C2: Эн көвүн/күүкн балһсас/селәнәс.

(Күүндөр төгссенә хөөн, багши күүкдиг хошадар күүндүлж, авсн медвринь шинжлнә.)

3. Дегтрәр көдлін (2 мин.):

а). (Багши самброт өлгөтә Хальмг Таңһчин зура үзүләд келнә): Хәләтн, эн Хальмг Таңһч, сүлд, туг.

**ХАЛЬ – МГ ТАҢЫ – Ч
СҮЛ – Д
ТУГ**

Багши күүкдәс сурна:

а) Б: Чи альдасвч?

С: Би Хальмг Таңһчасв.

ә). Багш: Дегтрән сектн. Орн-нутг болһнд эврә туг, сүлд бәәнә. Хәләтн, эн Элст балһсн, эн сүлд, эн туг.

Багш: Нег-негнәсн сурад медтн.

С1: Чи альдасвч?

С2: Би Хальмг Таңһчасв.

С1: Эн юмб?

С2: Эн сүлд.

С1: Эн юмб?

С2: Эн туг.

С1: Эн юмб?

С2: Эн балһсн.

б). Медвринь шинжлін: (Күүкд самброт нарад, күүндөр давулна)

4) Цоги-махмудан тинилілін (2 мин.):

Эн мини толһа.

Эн мини толһан үсн.

Эн мини чирә.

Эн мини хамр.

Эн мини амн.

Эн мини чикн.

Эн мини har.

Эн мини көл.

(Эн зәңгсиг олзлад, күүкдтә наадж болжана. Багши «Эн мини» гисн үгмүүд олзлхла, күүкд заасн цоги-махмуд үзүлнә. Кемр багши цоги-махмудын нер «Эн мини» гиде үг олзллго келхлә, күүкд цоги-махмудан узулхш. Эндү harhсн сүрхуульчир ормдан сууна. Эн наад диилсн күн улдтл наадж болжана.)

IV. УМШЛЫН

1. Алфавит (2 мин.):

(Хальмг алфавит дууллн)

1. Дегтрэр көдллн (2 мин.):

(Багшин хэлэцэр)

3. Ахр-удан эс (3 мин.):

(Багши түрүн авгтан самбрт бичэтэ үгмүд заанаад, сургуульчириг бийэн дахулжс умшулна. Удан [ə:], [θ:], [γ:] үзгиг докъянаар үзүлнэ. Хойр цег [:] ээхин уданын тэмдглдгинь цээлжэс медүлнэ) Сэн бээнэ, көл – ёөмнэ, көвүн – күүкн [ə] [ə:] [θ] [θ:] [γ] [γ:]

Багш: Дегтрэн сектн. 4-дгч даалһвр умштн.

IV. КИЧЭЛИН АШЛТ (5 мин.)

1-дгч кичэлиин даалһврмудар көдлж болжана.

«Магтлн» гидг даалһврт эн үгмүд немж болжана:

Би шунмнав. Би цаан седклтэв. Би чидлтэв. Би зөргтэв.

4-дгч кичэл ЭН КЕМБ? ЭН ЮМБ?

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

1-3-дгч кичэлиин үгмүд; дегтр, самбр, күн, ноха, мис, сургуульч, нохан.

Немр үгмүд: түрүн кичэлмүдин үгмүд; инэжэнэв, уульжанав, нарчанав, оржанав.

Фонетик: h [h], x [x], ж [дж].

Грамматик: нүр орч нерн, заагч орч нерн, бээлнэ нерн

КЕЛЛНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлн:

1. **Мендулн:** Түрүн кичэлмүдин зэнгс деер шин янз: му биш.

2. **Танылдлн:** Түрүн кичэлмүдин кевянзс

3. **Күнэ боли юмана тускар сурж медлн:** Эн кемб? Эн күн. Эн юмб? Эн самбр.

Ушилн:

1. Хальмг алфавит;

2. Үлгүр «Зун күнэ чирэ үзхэр, нег күнэ нер сур»;

Кичэлиин зура:

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Мендулн (2 мин.):

(Түрүн кичэлмүдин даалһврмудар күцэх кергтэ).

2. То: (2 мин.):

Б: Эндр класст кедү күн бээнэ? Тоолый.

II. ГЕРИН ДААЛНВР ШИНЖЛЛН

1. Келнэ дамшлт (1 мин.):

Түрүн кичэлмүдт өггдсн үгмүд; дегтр, самбр, күн, ноха, мис, сургуульч, нохан; инэжэнэв, уульжанав, нарчанав, оржанав.

2. Күүндлн (6 мин.):

а). Б.: Мендвт.

С.: Мендвт.

Б.: Ямаран бээнэт?

С.: Йир сэн.

Б.: Чини нерн кемб?

С.: Мини нерн ...

Б.: Чи альдасвч?

С.: Би селэнасв.

(эн даалнвр күцэхлэрн, сүл хойр сурвриг эркэ боли хумха хурн деерэн суулнад келх кергтэ).

6). Хошадар көдлүллн.

6). Шинжлн (хойр, нурви күүнэс самбрт ыарнад сурх кергтэ. Түрүн даарандын сээнэр сурдг сургуульчирас сурх кергтэ. Невчк түрү үзжэх сургуульчириг сээнэр батлж авсна хөөн сурхн.)

3. Цогц-махмудан тинилнлн (3 мин.):

Түрүн кичэлмүдт өггдсн үүлдэр медулгч үгмүд давтна. Деернь шин зэнгс орулгдана:

Би инэжэнэв. Мадн инэжэвидн.

Би уульжанав. Мадн уульжанавидн.

Би оржанав. Мадн оржанавидн.

Би нарчанав. Мадн нарчанавидн.

Эн зэнгсиг олзлад, күүкдтэ наадж болжана. Багш «Би» гидг нүр орч нер

олзлад келхлэ, күүкд тэр үүлдвр кехи.
Кемр багши «Мадн» гидг нур орч нер
олзлад келхлэ, күүкд тэр үүдээр үзүлнэ.
Эндү ńарын сургуульчир ормдан сууна. Эн
наад дийлсн күн улдтл наадж болжсан.

III. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЬН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Тааж медтн (4 мин):

Б.: Удл уга мана школд марьан болх.
Марьанд иим даальвр бээнэ, хэлэтн
(самбрт хойр дөрвлэжн цаасн деер
бичэти):

ЭН КЕМБ?

ЭН ЮМБ?

Багш: Нанд үгмүд бээнэ. Эн үгмүдиг
хойр багд хувахм.

ЭН КЕМБ? ЭН ЮМБ?

Өгчэх үгмүд: күүкн, көвүн, багш, дегтр,
ńар, ноха, мисс, сүлд, туг, Хальмг Таңьч,
балынс, селэн, хамр, күн.

2. Дегтрэр хошадлж көдлльн (3 мин):

С1: Эн кемб?

С2: Эн күүкн (көвүн, күүкн, багш,
сургуульч, күн).

С1: Эн юмб?

С2: Эн самбр (дегтр, hap, ноха, мис,
сүлд, туг, селэн, толна, хамр, амн).

3. Шин даслуурин дамшлт (4 мин.):

(Багши цуг сургуульчирг ńурви күүтэ
багмуудар хувана. Баг болынд даальвр
өгнэ: дасчах хойр сурврт хэрү өгчэх
үгмүд олар ухалж ńарих. Хойр минут цаг
өггднэ. Цаг давсна хөөн, багши марьа
давулна. Сурвр тэвнэ «Эн кемб?». Баг
болын хэрү өгнэ. Олар хэрү өгсн баг
дийлнэ).

4. Дегтрэр көдлльн (3 мин.):

(багшин хэлэцэр)

Келльнэ кев-янзс:

С 1: Эн кемб?

С 2: Эн көвүн.

С1: Эн юмб?

С 2: Эн дегтр.

(Хоорндан күүнджэс дамисна хөөн, багши
сургуульчирин медвринь шинэжслнэ).

5. Җогц-махмудан тинилхлн (3 мин.):

Эн мини толна.
Эн мини толхан үсн.
Эн мини чикн.
Эн мини чирэ.
Эн мини маңна.
Эн мини хамр.
Эн мини халх.
Эн мини амн.

Эн зэңгсиг наадн орулад, келж болжсан
(3-дгч кичэлийн зура хэлэти).

III. УМШЛЛЬН

1. Хальмг алфавит.

2. Үзгүд (1 мин):

Ә, ئ, Ӯ - ئە, ئۇ, Ӯ, ڶ, ڇ, ڻ

(Самбрин барун булңгд үзгүдин тасм
өлгти. Кичэл болындан дассн үзгэн
тасмдан тэвти). [ч]; [ң]

3. Дегтрэр көдлльн (3 мин.):

IV. КИЧЭЛИН АШЛТ

1. Ашллын (2 мин):

Б.: О, тадн цугтан ийр УХАТА, ЧИДЛТЭ,
КИЛМЖТЭ, ОНЫГТА, ЦАҢАН
СЕДКЛТЭ (үг болын докъяд суулых
кергтэ).

Байрта харний.

5-дгч кичэл

КЛАССТ КЕДҮ КҮН БЭЭНЭ?

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

1- 4-дгч кичэлмүдин үгмүд; альмн.

Немр үгмүд: тоолжана, ухалжана, мөрэр

довтлжана; олмъа, төвшүн, тиньгр.
Фонетик: о [o], oo [o:], у [y], yy [y:]
Грамматик: чинрлгч нерн, тоолгч нерн.

КЕЛЛЫНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлин:

1. Менделлини: Түрүн кичэлмүдин кевянзс.

2. То тооллени: Кедү альмн? Хойр (иурви) альмн.

3. Өдрин бээдл келж күүндлени:

Эндр ямаран өдр? Эндр дулан (киитн, нарта, үүлтэ, хурта, бальчгта, цаста, будта) өдр.

Ушиллини:

1.Хальмг алфавит.

2. То.

3. Хальмг улсин амн үгин зөөрэс (түрүн кичэлмүдин даслур);

Б: Кедү?
С: Долан.

2. Марнаан (4 мин):

Б.: Нанд сонын конверт бээнэ. Юн дотрнь бээх? (*Багши конверт секэд унсан цаас сургуульчирт умшиж өгнэ*). О, хэлэти, дотрнь бичг чигн ийовж. Өлзэт маднас дөң суржана. То дараахар тэвх кергтэ. Дөң болый. Иурви багд хувагдхм (1, 2, 3 гисн тоохар сургуульчирг тоолад, иурви багд хувахмн)

8
3
1 7
5 9 6
 2
4

Кичэлиин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1 Менделлини (2 мин.):

Түрүн кичэлмүдин даалтврмудар күцэх кергтэ.

2. Тенгрин бээдл (4 мин.):

С1: Иаза ямаран өдр?

С2: Иаза дулан (киитн, нарта, үүлтэ, хурта, бальчгта, цаста, будта) өдр.

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Күүндвр (2 мин.):

а) Б: Класст кедү күн бээнэ? Тоолий. (*Багши сургуульчирта хамдан дараахар күн болниг заанад, цугтанийн тоолна*).

С.: Класст 15 күн бээнэ.

Б.: Кедү көвүн бээнэ?

С.: Долан көвүн бээнэ.

Б.: Кедү күүкн бээнэ?

С.: Нээмн күүкн бээнэ.

ә) (*Багши самбрт негинэс арви күртл бичэтийн карточкс өлгнэ*)

Б: Кедү?

С: Негн.

(Цуг то келж дууссна хөөн, то дундас багши негинь салж сурад хэрүүнийн келүүнэ):

3. Дэгтрэр көдллини (4 мин.):

4. Цогц-махмудан тинилхлини (2 мин.):

(3-дгч кичэлиин үгмүд deer):

Би тоолжанав.

Би ухалжанав.

Би мөрэр довтлжанав гидг зэнгс nemgdna. Эн зэнгсиг нааднод орулад, келж болжсаны (4-дгч кичэлиин зура хэлэти).

5. Дэвтрэр көдллини (5 мин.):

III. УМШЛЫН

1. Тооын нерд умшлын (3 мин.):

Багш: Ода умшхм. Соңстн.

(Самбрт то болн эднэ нерд бичэтий. Күүкд багшиг дахад келнэ)

2. Хальмг алфавит (2 мин.):

3. Үлгүр умшлын (2 мин.):

«Зун күүнэ чирэ үзхэр, нег күүнэ нер сур».

4. Э-үзгин көдлмш (2 мин.):

КҮҮНЭ (*багши докъяар YY уданар келгддгийн цээлж өгх зөвтэ*).

5. Цогц-махмудан тинилхлини (2 мин.):

Салькн үлэнэ,

Үүлн гүүнэ,

Хур орна,

Бальчг һарна.

IV. КИЧЭЛИН АШЛТ

1. Ашллын (2 мин):

Б.: О, тадн цугтан йир УХАТА, ЧИДЛТЭ, КИЛМЖТЭ, ОНЫГТА, ЦААН СЕДКЛТЭ (үгмүд болынг докъяд суулнх кергтэ).

Б.: Тадн цугтан йир ухатат, чидлтэт... (сургульчириг боснад):

Би ухатав. Чи ухатач. Эн ухата. Мадн ухатавидн. Тадн ухатат. Тедн ухата.

2. Менделэд һарлын (1 мин):

Б.: Сэн, байрта харьий. Менд бээтн.

6-дгч кичэл ЧИ КЕДҮТЭВЧ?

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

1-5-дгч кичэлмүдин үгмүд; негтэ, хойрта, нурвта, дөрвтэ, тавта, зурхата, долата, нээмтэ, йистэ, арвта.

Немр үгмүд: түрүн кичэлмүдт өггдсн үүлдвр медүлгч үгмүд deer: унтжана, сержэнэ.

Фонетик: удан эс.

Грамматик: Нас медүлгч тоолгч нерн

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлүн:

1. **Менделлүн:** Түрүн кичэлмүдин кев-янзс.

2. **Таньлдлүн:** Түрүн кичэлмүдин кев-янзс.

3. **Тенгрин бээдл:** Эндр ямаран өдр? Эндр сэн өдр.

4. **Күүнэ нас сурж боли насан келж медүлх:** Чи кедүтэвч? Би долатав. Эн көвүн кедүдэ? Эн нээмтэ.

Умшилүн:

1. Хальмг алфавит.
2. Хальмг улсин амн үгин зөөрэс «Зүн күүнэ чирэ үзхэр, нег күүнэ нер сур».

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлүн (1 мин):

Түрүн кичэлмүдин даалхврмудар күцэх кергтэ.

2. Тенгрин бээдл (2 мин): 5-дгч кичэлин даалхврмудар күцэх кергтэ.

3. Келнэ дамшлт (1 мин):

(Цогц-махмуд медүлжэх үгмүд)

4. Цогц-махмудан тинилүлүн (2 мин):

Боснав, зогснав, йовнав, ыэрэднэв, суунав, мөлкнэв, боснав; ыаран өмэрэн, ыаран деегшэн, ыаран хооран, ыаран ардараан.

II. ГЕРИН ДААЛХВР ШИНЖЛЛҮН

1. Цугаснь сурлын\фронтальный опрос (2 мин):

Тана нерн кемб?

Та альдасвт?

Та кедүтэвт?

Кедүдгч класст сурнат?

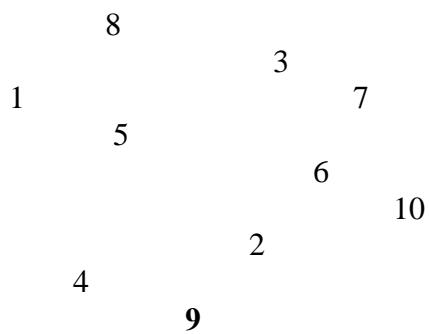
Тана зог ямаран?

(багинь сурвр тэвнэ, сургульчири давтна. Сурван нег күүнд нерэдж келх кергтэ, цугтан нег дараанар хэрүүнинь өгнэ).

2. Шинжллүн (2 мин):

(самброт олн то өлгээтэ).

Б.: Өлзэт бурунан суржана. Мана тоолсн то геечкж. Бас нег дэкж тоолж өгх кергтэ.

3. Тааж медти (3 мин):

(самброт цөөкн альмна зургууд өлгээтэ)

Б.: Өлзэтд кедү альмн бээхинь тоолж өгх кергтэ.

Б. кедү альмн бээнэ?

С.: 3 альмн бээнэ.

III. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1 Үгин көдлмш (4 мин):

а). Багш: Тадна нерд би меднэв. Ода тадна нас бичж авх кергтэ. Өлзэт күүкн медхэр седжэнэ.

Б: Чи кедүтэвч?

С: Би долатав.

б). КЕ – ДҮ – ТӨВ - Ч

(Эн үгиг альхан ташад, нийлврээр хуванад, чикэр келдг дасхж кергтэ).

Б: Чи кедүтэвч?

С: Чи кедүтэвч?

в). Б.: Сколько тебе лет? (*архул, шимлээд келх кергтэ*)

Чи кедүтэвч?

С.: Чи кедүтэвч?

(шим кевэр цаарандь көдлх кергтэ)

2. Келнэ дамшлт (1 мин):

Негн – негтэ

Хойр – хойрта

Нурвн – нурвта

Дөрвн – дөрвтэ

Тавн – тавта

Зурхан – зурхата

Долан – долата

Нээмн – нээмтэ

Йисн – йистэ

Арвн – арвта

(зүн альхан түлкн – «негн» гисн үг, барун альхан түлкн - «негтэ» гисн үг келүлхмн)

3. Күүндлін (5 мин):

(Цугтан багшинн ардас сурвр нег күүнд нерэдж тэвнэ. Кемр сурхульч келж эс чадхла, багинь архул нокд болна.)

а). негтэ – би негтэв

хойрта – би хойртав

нурвта – би нурвтав

дөрвтэ – би дөрвтэв

тавта – би тавтав

зурхата – би зурхатав

долата – би долатав

нээмтэ – би нээмтэв

йистэ – би йистэв

арвта – би арвтав.

ә). С1: Чи кедүтэвч?

С2: Би долатав.

б). Багш: Медхд сонън, мана класст сурхульчир кедүтэ? Тоолый.

Амн, хамр, нүдн,

Амар дүүрн шүдн.

Нег хойр нурвн

Нерэн нанд кел.

(Тоолдг туссан сурхульчас сурх кергтэ)

Чини нерн кемб?

Чи альдасвч?

Чи кедүтэвч?

Кедүдгч класст сурнач?

4. Цогц-махмудан тинилілін (1 мин):

Зогснав, йовнав, гүүнэв, суунав, һәрәднэв, дуулнав, биилнэв, умшнав, бичнэв, наран өмэрэн, деегшэн, хооран, ардаран (эн даалһөрмүдүг багши эвре хәләңәрн олзлж чаджана)

5. Дегтрэр көдллін (8 мин):

1) Багш: Дегтрэн сектн. 1-дгч даалһвр. Эн зургудт бәәсн күүкнә насиның темдглж авх кергтэ. (Багши зургт бәәсн күүкнә өмн бичәтә то сурхульчинин онъыт тусханад сурна):

Б: Эн күүкн кедүтэ?

С: Эн күүкн долата.

(Күүкд негнэс арвн күртл нас медүлжәх то хәләһәд, багшин ардас даахж келнә)

1 – негтэ, 2 – хойрта,

2) 2-дгч даалһвр. (Зургт бәәсн күүкд негнэс арвн күртл нас медүлжәх то бичәтә табличкс бәржәнә. Сурхульчин хоорндан эднә нас сурж болын хәру өгч, хоорндан күүнднә, багши авсн чадверинь шинжленә):

С1: Эн күүкн/көвүн кедүтэ?

С2: Эн күүкн/көвүн

6. Цогц-махмудан тинилілін (2 мин.):

Эн мини толна Эн мини чикн

Эн мини чирә Эн мини маңна

Эн мини хамр

Эн мини халх

Эн мини амн

7. 3-дгч даалһвр. (Зургт долан альмн болын долата күүкн бәәнә. Сурхульчин багшиг даахад, сурвр тәвәд, хәру өгнә):

Б: Кедү альмн ?

С: ... альмн.
Б: Эн күүкн кедүтэ?
С: Эн күүкн

8. 4-дгч даалтвр. (*Күүкд бичээтэ үгмүд багшин ардас давтэж ушина. Багши самбрт то бичээд сурна*)

Б: Кедүтэ?
С: Долата.

ямаран өнгтэ? Эн дегтр улан өнгтэ.

5. Юмна дара сурад хэргү өгх: Эн дегтр кедүдгч? Эн дегтр хойрдгч.

Умшлн:

- 1) Алфавит;
- 2) Хальмг эгшгүйтэ болн хадврмудта үгмүд умшлн.

III. УМШЛН (3 мин).

1. Хальмг алфавит.

2. (*Самбрт ахр болн удан эгшгүйтэ үгмүд бичээтэ. Багши сурнульчириг бийиннэ ардас давтулж ушиулад, удан, ахр эгшгүдин чик келлнинь дамиулна*)

Сэн - сээхн цасн – цаасн
[ə] [a] [a:]
(«Ж» болн «ң» хальмг хадврмудта үгмүдт эн әэсин айлтын чикэр келлнэ дамилт кегднэ)
Жиижэ Сарн
[Ж] [дж] Н [нг]

IV. КИЧЭЛИН АШЛТ

Менделэд ыарлын (3 мин):

(*Түрүн кичэлмүдин даалтврмудар көдлж болжсана*).

Кичэлин зура:

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлин (2 мин):

(*Түрүн кичэлмүдин даалтврмудар күцэх кергтэ*).

2. Тенгрин бээдл (3 мин):

(*Багши келд, күүкдиг давтулна*)

Б: Эндр ямаран өдр?

С: Эндр ... өдр.

3. Цогц-махмудан тинилнлн (2 мин) :

Салькн үлэжэнэ.

Үүлн гүүжэнэ.

Хур оржана.

Бальчг гарчана.

Хур гиижэнэ.

Нарн гарчана

7-дгч кичэл ЧИ КЕДҮДГЧ КЛАССТ СУРНАЧ?

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

улан, цацан, хар, бор, көк, нохан, күрн, оошк, оштв, цэнкр, шар; негдгч, хойрдгч, нурвдгч, дөрвдгч, тавдгч, зургадгч, доладгч, нээмдгч, йисдгч, арвдгч; харнда.

Немр үгмүд:

кумсг, сурмсг, нүднэ цецкэ, шүдн, келн; чилгр, үүлтэ; үлэжэнэ, оржана, гиижэнэ; көдлмшч, шудрмг, шогч.

Фонетик: хальмг эгшгүд болн хадврмуд

Грамматик: Чирлгч нерн, дара медүлгч тоолгч нерн.

КЕЛЛНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлн:

1. Менделлин

2. Танълдлин

3. Тенгрин бээдл

4. Юмна өнг сурад хэргү өгх: Эн дегтр

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Шин үгмүд орууллын (8 мин):

Багш: Би эндр дала олн өнгтэ харнда авч ирүв. Эн харндаас улан, цацан, хар, бор, көк, нохан, күрн, оошк, оштв, цэнкр, шар. (*Багши харндаас үзүлэд, сурвр тэвнэ. Дарунь күүкдиг давтулна.*)

Б: Эн харнда ямаран өнгтэ?

С: Эн харнда улан өнгтэ.

2. Шинжллн (3 мин):

(*самбрт улан, шар, нохан өнгтэ альмдин зург өлгээтэ*)

Багш: Хэлээн, би таднд нег зург авч ирүв.

Б.: Эн юмб?

С.: Эн альмн.

Б.: Эн ямаран альмн?

С.: Эн улан альмн.

а). Багш: Класст цугтан дарааар суунат. Эн негдгч, эн хойрдгч,

(Багши самбр тал арви кү дуудад зогсана. Күүкдин дара заажэс медүлнэ. Багши нег кү зааңад сурна, хэрүүнинь келнэ. Дарунь күүкдиг давтулна.)

Б: Саглр кедүдгч?

С: Саглр негдгч.

Б: Эн кедүдгч?

С: Эн үрвдгч.

э) (Багши сурхульчириг цөн багар хуванад, өңг-зүсн харндин сургууд баг болынд өгнэ. Күүкд хоорндан күүндинэ):

С1: Улан харнда кедүдгч?

С2: Улан харнда

б). Медврин шинжллийн

3. Цугаснь сурлын (4 мин.):

а). Багш: Медхд соньн, тадн кедүдгч класст сурчахан меднт?

Б: Чи кедүдгч класст сурнач?

С: Би негдгч класст сурнав.

э). Хоорндан күүндж дамшина, багши келльинь шинжлнэ.

б). Багш: Бурун суржанав. Саглр болн Анжа күүндэд уга бээж. Соңсий. (Сурхульчин самбр тал ńарч күүндинэ).

4. Дэгтрэр көдллн (8 мин.):

а) 1-дгч даалхвр. Багш: Дэгтрэн сектн. (Дэгтрт бичэтэ дара медүлгч то сурхульчин багшин ардас давтж ушина).

э) 2-дгч даалхвр. (Зургт бээсн улсин болн юмна нерэдлнинь күүкд зааж келнэ):

Б: Эн юмб?

С: Эн

(Цугинь заажэ келснэ хөөн багши сурна):

Б: Күүкн кедүдгч?

С: Күүкн

б) 3-дгч даалхвр. (Күүкд багшиг дахад, таблиц ушина. Багши эн тооюнин ийлълтнүү юундэ гиж сурна.)

5. Җогц-махмудан тиниллн (2 мин.):

Эн мини күмсг

Эн мини нүдн

Эн мини сурмсг

Эн мини шүдн

Эн мини келн

III. УМШЛН

1. Умшльна дамшлт (5 мин.):

- 1) 4-дгч даалхвр. (Зургт 1-дгч классин күүкн. Энүнэ өөр сурврмууд болн хэрүс бичэтэ. Багши күүкдиг бийинь ардас дахулжэ ушиулна.)
- 2) 5-дгч даалхвр. (Багши хальмг эгшиг болн хадвер үзүүдтэ үгмүд ушина, күүкдиг бийинь ардас дахулжэ ушиулна.)

IV. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.): (багшин хэлэцэр)

8-дгч кичэл ЧИ Ю КЕЖЭНЭЧ?

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

1-7-дгч кичэлмүдин үгмүд.

Нэмр үгмүд:

домбр цокжана, зург зуржана; серлтэ, байрта, соңсвра, билгтэ.

Фонетик:

[h] ээхин дамшлт

Грамматик:

өдгэ цагин үүлдвр

медүлжэх үгмүд.

Медүлжэх үгмүд:

КЕЛЛНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлн:

1. Мендулн.

2. Тэнгрин бээдл.

3. Кен ю кеҗэхин тускар күүндлн: - Эн ю кеҗэнэ? Эн биилжэнэ.

Ушилн:

1. Түрүн кичэлмүдин даслур.

2. Нас медүлгч то ушилн.

3. Хальмг улсин амн үгин зөөрэс

«Көдлмш кү кеерулдг»

Кичэлин зура:

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Мендулн (1 мин.):

2. Тэнгрин бээдл (2 мин.):

II. ДАССАН ДАВТЛН

1. Күүндлн (5 мин.):

1). Багш: Өцклдүр мана кичэлд олн зүсн өнгтэ харндин ардас билэ. (Багши харндин ардас дахулжэ ушиулна.)

үзүлэд, сурвр тэвнэ. Дарунь күүкдиг давтулна.)

Б: Эн харнда ямаран өнгтэ?

С: Эн харнда улан өнгтэ.

2) Багш өнг-зүстэ цаасд зааад сурна:

Б: Улан цаасн кедүгч?

С: Улан цаасн

2. Цогц-махмудан тинилхлийн (2 мин):

Сальхи үлэжэнэ.

Үүли гүүжэнэ.

Хур оржана.

Бальчг гарчана.

Хур гиижэнэ.

Нарн гарчана

(*Багши марна давулна. Күүкд үүрви күүтэ багт хувагдна. Баг болнаас неижээдэр самбрт һарад дегтрмүдин дара болн өнг зааж келнэ. Эндү эс һарын баг дийлнэ.*)

Би домбр цокжанав.

Би зург зуржанав.

3. Келлынэ дамшлын (2 мин):

Багш: Эн көвүн олн-зүсн үүлдвр кежэнэ.

Ю кежэхинь келхм. (*Багши сургуульчирг үүрвад күүтэ багар хуваад, марна давулна. Чикэр келсн баг дийлнэ*):

Б: Эн көвүн ю кежэнэ?

С: Эн көвүн гүүжэнэ.

4. Ирлиүлти (2 мин):

Багш: Хэлэтн, эн күүкд зургудан барлж, ю кежэхэн бичж. Эдн ю кежэнэ? (*Күүкд зэңгс зургудла ирлиүлж келнэ*)

5. Цогц-махмудан тинилхлийн (1 мин.):

Багш: Цогц махмудан сүлдхий, тинилхий. Бостн. Мини ардас давттн (*Цуг келжэх юман багшинь үзүлн келнэ, сургуульчир ардаснь үүлдвринь кен, зэңгсинь келж давтна*):

Һаран деегшэн өргий.

Һаран дорагшан буулхий.

Һаран хооран кей.

Һаран ардагшан кей.

Һаран өмэрэн кей.

III. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Шин үгмүд орууллын (5 мин):

а). Багш: Нег күн самбрт һарад, дурта үүлдврэн күцэх. (*Күүкд самбр тал һарад, эврэ дурарн олн зүсн үүлдвр кенэ. Багши сурвр тэвэд, хэрү өгнэ. Дарунь күүкд багшиг дахад келнэ*).

Б: Баатр ю кежэнэ?

С: Баатр бичжэнэ (һэрэджэнэ, умшчана).

ә). Дегтрэр көдлүн.

1-дгч даалхивр (3 мин.):

Багш: Дегтрэн сектн. Эн күүкдин үүлдврин тускар нег-негнээн сурад, келж өгти. (*Күүкд зургар күүндовр давулна*):

С1: Ҿаан ю кежэнэ?

С2: Ҿаан биилжэнэ.

б). Медвринь шинжллийн.

(*Күүндовр төгсснэ хөөн багши күүкдиг хошадар күүндулж, авсан медвринь шинжлнэ.*)

2. Цогц-махмудан тинилхлийн (1 мин):

Түрүн кичэлмүдин үүлдвр медүлгч үгмүдээр үүлдвр үзүлнэ. Шин үгмүд орулгдана:

IV. УМШЛЫН

1. Хальмг алфавит (1 мин):

2. Хальмг улсын амн үгин зөөрэс «Көдлмш кү кеерүлдг» (1мин):

3. Даржн (1мин):

«Һэрэ, har! Һаза налун налд һэрэджэнэ»

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

Театральн наадн (2 мин):

1-дгч – 7-дгч кичэлмүдин «магтлын» гидг даальврт олзлгдсн зэңгсиг театральн наадн орулад, олзлж болжсана. Багши сургуульч болнуур өөрдээд, эс гијэ самбр тал дуудад, нег магтлы келнэ, сургуульч докъя үзүлэд медулинэ.

**9-дгч кичэл
чи ю кехдэн дуртавч?**

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД:

Үгмүд:

1- 8-дгч кичэлин үгмүд; шана, урллхин;

Би биилхдэн дуртав. Би дуулхдан дуртав.

Би умшхдан дуртав. Би шатр наадхдан дуртав.

Нэмр үгмүд:

урлжанав, шаһа/шатр нааджанав;

Фонетик: ж [дж] ээхин дамшлт

Грамматик: дурта кергин туск үүлдэгч

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлүн:

1. Мендлүн

2. Тенгрин бээдл

3 **Дурта кергин тускар күүндлүн:** Чи ю кехдэн дуртавч? Би шаһа наадхдан дуртав. Би юм урлхдан дуртав.

Умшилүн:

Хальмг улсин амн үгин зөөрэс «Көдлмш кү кеерулдг»

Кичэлийн зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Мендлүн (2 мин):

Түрүн кичэлмүдин даалхврмуудар боли тенгрин бээдлийн тускар күцэх кергтэ.

II. ДАССАН ДАВТЛҮН

1. Дассан давтлын (3 мин):

7-дгч – 8-дгч кичэлмүдин даслур давтлын эс гиж эврэ дуарар давтх даслуран шүүж авлүн (багшин хэлэцэр).

III. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛҮН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Күүндвр (3 мин.):

а) Багш: Тадн цугтан оли зүсн юм кехдэн дуртат. Би дегтр умшхдан дуртав. Тадна дурта кергин тускар медхэр седлэв. (Багшийн ардас дахулаад, сурвр тэвээд, хэрүүнинь өгээд, күцээжэх үүлдэрэн докъяар болну эс гиж юмар дамжулж медүлэд, күүкдиг ардасн давтулна).

Багш: Чи ю кехдэн дуртавч?

Би дегтр умшхдан дуртав. (Дегтр үартан авад, умшижсан үзүүлнэ)

ә) Багш: Күн болына дурта керг оли зүсн.

(Күн болын сурвр тэвээд, онгдан керг докъяар медүлэд, шин угмуд оруулж келүүлнэ)

С1: Чи ю кехдэн дуртавч?

C2: Би зург цокхдан дуртав.

C1: Би телевизор хэлэхдэн дуртав.

C2: Би наадхдан дуртав.

б) Багш: Күн болын дурта кергэн келж өгий: (Багшин ардас цугтан дахад, нег күүнүр үзүлэд давтна):

Багш: Басң, чи ю кехдэн дуртавч?

C: Би наадхдан дуртав. Би биилхдэн дуртав.

2. Шин үгмүдинин дамшлт (6 мин):

Багш: «Байр» журналын зэнглэч ирхэр бээнэ. Тадна дурта кергин тускар сурхар седжэнэ. (Сурхульчириг хойр багар хуванаад, күүндвр давулна).

Келльнэ кев-янз:

C1: Басң, чи ю кехдэн дуртавч?

C2: Би наадхдан дуртав. Би биилхдэн дуртав.

(Күүкдиг хойр дуңьрад нег-негнүрнь хэлэлүүлэл зогсана. Тал дунд бээснэ – зэнглэчир, һаза дуңьрад бээснэ – интервью өгэчир. Дуңьра күцхлэ, күүкд дурэрн сольна. Көдлмши төгсснэ хөөн медвринь шинэчлхин төлэ багши нег кү самбрин өөр зогсана, класс энүнд сурврмууд тэвнэ. Иигэд цөн күн һараад келнэ.)

3. Дегтрээр көдлүн (5 мин.):

а). Багш: Дегтрэн сектн. Эн күүкд ю кехдэн дурта? Кенэ баг диилх? (Күүкд дөрвэд күүтэ багар хувагдаад көдлнэ. Нег багас неижээдэр босад, талдан багур сурвр тэвнэ, сурвр тусхагдсан баг хэрүүнинь олж келнэ. Хамгин сээнэр көдлсн баг диилнэ).

ә). Келльнэ янз:

C1: Цаан ю кехдэн дурта?

C2: Цаан биилхдэн дурта.

б). Күүндвр төгсснэ хөөн багш күүкдиг хошадар күүндүлж, авсан медвринь шинжлнэ.

4. Цогц-махмудан тинилүүн (2 мин.):

Түрүн кичэлмүдин үүлдвр медүлгч үгмуд келихэнэ, deerny:

Би юм урлжанав.

Би шаһа нааджанав.

Би шатр нааджанав.

5. Күүндлүн (7 мин.):

- а). Б: Эн көвүн ю кеҳдән дурта?
С: Эн көвүн футбол наадхдан дурта.
ә). Хошадлж күүндлүн.
б). Күүндөр төгсснә хөөн багш күүкдиг хошадар күүндулж, авсн медвринь шинжлнэ.

6. Цогц-махмудан тинилһлін (2 мин.):

Эн мини күмсг.
Эн мини нүдн.
Эн мини сурмсг.
Эн мини шүдн.
Эн мини келн.

III. УМШЛЫН (6 мин.)

- Хальмг үлгүр: Көдлмш кү кеерүлдг.
- Даржң «Жаажа жаал жажжана»
- Көдлмшч девтрөр

IV. КИЧЭЛИН АШЛТ (1 мин.)

10-дгч кичәл ТЕҢГРИН БӘӘДЛ

КЕЛНӘ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

9-дгч кичәлин үгмүд; тенгрин бәәдл, нарн, хур, часн, мөндр, бальчг, цаң, будн, үүлн, салькн; киитн, дулан, халун.

Немр үгмүд: орҗана, унҗана, үләҗәнә, асхҗана, киитрҗәнә, дуларчана, халурчана.

Фонетик: н [нг] ээын дамшлт.

Грамматик: бәәльнә нернәс тогтсн чирлгч нерд, өдгә цагин лавлгч болн бурушагч хәрүс.

КЕЛЛҮНӘ КЕВ-ЯНЗС

Келлнн:

1. Тенгрин бәәдлин тускар күүндлүн.

Умишлнн:

1. Хальмг улсин амн үгин зөөрәс:

«Үүлн уга – хур уга, утан уга – һал уга».

2. Хальмг әэсин дамшлт /фонетическая зарядка (2 мин):

Дасн даржңегуд давтж болжсана болн шин даржң орулж келж болх:
Туула, туула, тоңьс,
Кецин нохас яңьс.

II. ДАССАН ДАВТЛЫН

1. Үүдәлтин көдлмш (5 мин):

Багш: Күүкд, соңстн! Соңын зәңг бәәнә. «Байр» журналас бичг ирв. Ю бичсн болхмб? Медж авий.

а). Соңслын:

«Мендвт, мана бичкн үүрмүд! Тана дурта кергин тускар келвр бичжәнәвидн. Дәң болтн. Кен ю кеҳдән болн ямаран өдрт дуртаңан бичтн. Ханҗанавдн. Тадна бичг күләжәнәвидн».

ә). Күүндлүн.

б). Шинжллүн.

III. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНӘ ДАМШЛТ

1. Үгин көдлмш (4 мин):

а) Багш: О, би мартжв. «Байр» журнал бас нег бичг илгәж (багши конверт үзүлнә, дотрн бәәсн үгмүдтә карточкс һарыж авна):

нарн, хур, часн, мөндр, бальчг, цаң, будн, үүлн, салькн

ә). Багш: Хәләтн, эн зургудт тенгрин бәәдл зурата.

(Багши сурвер тәвәд, хәрү өгнә. Сурнульчириг давтулна.)

б). С1: Эн ямаран өдр?

С2: Эн чилгр (хурта, бүркг) өдр.

2. Цогц-махмудан тинилһлін (2 мин):

(Докъя үзүләд, күүкд багшиг даҳад келүхәнә)

Салькн үләҗәнә.

Үүлн гүүжәнә.

Хур орҗана.

Бальчг һарчана.

Хур гиижәнә.

Нарн һарчана.

Нарн мандлжана.

Кичәлини зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлүн (2 мин):

3. Дамшлт (7 мин):

11-дгч кичэл ҮЛМЖ – ШИН СУРҮҮЛЬЧ

а). Багш зург үзүлэд, сурвр тэвэд, хэрү өгнэ.

ә). Сурьульчнриг давтулна. Багш докъя үзүүлхлэ, күүкд бийсн зааж келнэ.

б). С1: Хур оржану?

С2: Э, хур оржана.

С1: Салькн үлэжэнү?

С2: Уга, салькн үлэжэхш.

4. Дэгтрэр көдллн (10 мин):

а) Багш: Дэгтрэн сектн. (*Багши сурвр тэвэд, зургт бээсн юмна нерд күүкодиг ардасн дахулж давтулна.*)

Б: Эн юмб?

С: Эн хур.

ә). Багш: Энд нег сонын юмн бичэтэ. Оньган өгтн. Шинжлтн.

Б: Эн юмб? Эн хур. (*Эн саамд «хурта» зург заах кергтэ*)

Б: Эн ямаран өдр? Эн хурта өдр.

(*Багши «хур – хурта, нарн – нарта» – гидг үгмүдиг самбрт бичнэ. Дарунь сурьульчнриг бийсн самбрт бичэтэ бээлнэ нердэс чирлгч нерд тогтахинь сурна.*)

б). Сурьульчнр зургудыг үгмүдлэ ирлцүлж келнэ:

Б: Эн ямаран өдр?

С: Эн ... өдр.

5. Цогц-махмудан тиниллн (2 мин.):

Эн мини күмсг.

Эн мини нүдн.

Эн мини сурмсг.

Эн мини шүдн.

Эн мини келн.

(Цуг дассн үгмүдэн сергэж олзлх кергтэ)

III. УМШЛН

1. Амн угин зөөрэс (4 мин.)

Хальмг үлгүр: «Үүлн уга – хур уга,
Утан уга – hal уга».

Көдлмшин девтрэр (*цаг күртхлэ*).

IV. КИЧЭЛИН АШЛТ

1. Ашллын (3 мин.)

2. Мендулд ьярлын (1 мин.).

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД:

Үгмүд: 1-10 кичэлмүдин үгмүд. Кен меднэ? Чи меднэч? Би меднэв. Би медхшв. Юңгад?

Немр үгмүд: дү күүкн; эндр, маңхдур, нөкэдүр;

Грамматик: ирх цагин үүлдэгч «болх»

Фонетик: шишил хальмг э-үзгүдин дамшлт

КЕЛЛНЭ КЕВ-ЯНЗС:

Келлн:

1. Мендуллн.

2. Танылллн.

3. Йиртмжин бээдл.

Соңслн:

бий келлн соңслн/монологическая речь.

Ушиллн:

1. Хальмг алфавит.

2. Хальмг улсин амн угин зөөрэс: «Үүлн уга – хур уга, утан уга – hal уга»

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Мендуллн (3 мин):

1. Мендуллн (3 мин):

II. ДАССАН ДАВТЛН

1. Йиртмжин бээдл (5 мин):

а) Багш: Маңхдур эс гиж нөкэдүр мадн «Иньглт» парк орхвдн. Медхд сонын, ямаран өдр болх? Хэлэтн. Эн зургудт олн-зүсн йиртмжин бээдл зурата. Эн ямаран өдр? (*Самбрт олн зусн йиртмжин бээдл үзүүлжэх зургуд өлгээтэ. Багши зург болн сурврмуд тэвэд, ямаран йиртмжин бээдл зуратанинь меджэ авна.*)

ә) Багш: Медхд сонын, маңхдур ямаран өдр болх? Нөкэдүр ямаран өдр болх? (*Багши сурьульч болн сурвр тэвнэд. Хэрүүнинь бийн өгэд, сурьульчнриг давтулна. Сурврмуд болн хэрүүсн кесг дэкж давтулна.*)

Б: Маңхдур ямаран өдр болх? Кен меднэ? Чи меднэч?

С: Би меднэв. Маңһур (хурта) өдр болх.

Б: Нөкөдүр ямаран өдр болх? Кен меднэ? Чи меднэч?

С 1: Би медхшв.

С 2: Би меднэв. Нөкөдүр (хурта) өдр болх.

б) Багш: Маңһур ямаран өдр болх? Кен меднэ? Би меднэв. Соңстн. Би таднд келж өгнэв. Кергтэ зург шүүтн.

Маңһур киитнт өдр болх. Хурта. Үүлтэ. Салькта. Бальчгта. (*Сүрхульчир соңсад, кергтэ зургууд шүүж авна*).

Б: Манһурттан парк орхм? Уга. Юнгад? (*Сүрхульчир багшин дөңгөр хэрү өгнэ*.)

Б: Тиигхлэ, нөкөдүр парк орхм. Нөкөдүр ямаран өдр болх? Кен меднэ? Би меднэв. Соңстн. Би таднд келж өгнэв. Кергтэ зург шүүтн.

Нөкөдүр сэн өдр болх. Нарта. Дулан. Салькн уга. (*Сүрхульчир соңсад, кергтэ зургууд шүүж авна*).

Б: Манһурттан парк орхм? Э, орхм. Юнгад? (*Сүрхульчир багшин дөңгөр хэрү өгнэ*.)

2. Цогц-махмудан тинилһлін (2 мин):
Салькн үләжәнә.
Үүлн гүүжәнә.
Хур орҗана.
Бальчг нарчана.
Хур гиижәнә.
Нарн нарчана.
Нарн мандлҗана.

3. Танылдлін (12 мин):

а) Багш: Нанд соңын зәңг бээнэ. Мадн эндр шин сурхульчла танылдхвидн. Ю сурхм?

(*Багши сурхульчирла хамдан урднь дассан сурврмудан сергээж, батлж авна*:

Ямаран бээнэч? Чини нерн кемб? Чи альдасвч? Чи кедүтэвч? Чи кедүдгч класст сурнач? Чи ю кехдэн дуртавч?)

Б: Шин сурхульчла күүндхин өмн, дамшлт кехм. Нег-негнлэрн күүндхм.

(*Багши нег сурхульчта күүндх янзинь узулнэ*)

Б: Менд

С: Мендвт.

Б: Ямаран бээнэч?

С: Сэн бээнэв.

Б: Чини нерн кемб?

С: Мини нерн

Б: Чи альдасвч?

С: Би (Ик Дөрвдэсв).

Б: Чи кедүтэвч?

С: Би (долатав).

Б: Чи кедүдгч класст сурнач?

С: Би негдгч класст сурнав.

Б: Чи ю кехдэн дуртавч?

С: Би (өөмхдэн) дуртав.

Б: Белдэр кехм. Нег-негнэсн сурад медхм. (*Сүрхульчир хошадар көдлнэ*.)

э) Б: Дегтрэн сектн. Хәлэтн. Эн зургт күүкд зурата. Эднэ нерднү кемб? (*Күүкд зург халәһәд, нердинь зааж келнэ*.) Эн шин сурхульч. Нернь кемб? (*Сүрхульчир неринь келж өгнэ*.) Үлмжтэ күүндхм. Дүрэр наадхм. Ямаран дүр авнат? (*Күүкд дүр шүүж авад, Үлмәңстә танылдна. Күүндснэ хөөн, медвр шинэжлхин төлэ, багши самбр тал хошад ку дуудад, күүндүлнэ*.)

б) Б: Үлмжин тускар тадн медвт. Үлмж тана тускар бас медхэр седжәнә. Бийинь тускар ю келж өгхвт. (*Багши сурхульчирар дамжулад, цуг келх юминь давтулна*. Эн бий келлінә даалһвр.)

Келлінә янз:

Мини нерн

Би (Элстэсв).

Би (долатав).

Би негдгч класст сурнав.

Би (умшхдан) дуртав.

(Башиг сурхульчириг хошадар, дөрвөдэр көдлүлнэ. Күүндснэ хөөн, медвр шинжлхин төлө, багши самбр тал күүкдиг нежэдэр дуудад, бийинь тускар келүлнэ.)

4. Соңслын (6 мин):

а) Б: Улмжд дү күүкн бээнэ. Энүнэ нернь Герлэ. Улмж маднд кесг зургуд авч ирж. Хэлэти. Герлэн зург альд зурата?

(Сурхульчир зургуд *hæxha*. Багши сурхульчирт сурврмуд тэвэд, зургт юн зуратанин сурна.)

Багш: Негдгч /хойрдгч, нурвдгч/ зургт кен зурата? Эн күүкн альдас? Эн күүкн ю кехдэн дурта?

э) Багш: Улмж маднд Герлэн тускар келж өгх. Соңстн. Герлэ кедүдгч зургт зурата? Негдгч? Хойрдгч? Нурвдгч? Тааж медтн.

(Багши магнитофонд диск тэвнэ. Сурхульчир соңсна.)

Соңсх текст: Улмж долата. Эн негдгч класст сурна. Улмж селэнд бээгнэ. Улмж домбр цокхдан дурта. Улмжд дү күүкн бээнэ. Энүнэ нерн Герлэ. Эн тавта. Эн дэгтр умшхдан йир дурта.

Б: Герлэн зург кедүдгч?

б) Герлэн тускар ю медж авт? Нег-негндиэн келж өгти. (Сурхульчириг хошадар көдлүлнэ. Дарунь, медвр шинжлхин төлө, багши самбр тал күүкдиг нежэдэр дуудад, Герлэн тускар келүлнэ.)

5. Цогц-махмудан тинилхлийн (2 мин.):

Цуг дассн үүлдвр медулгч үгмүд олзлх кергтэ:

Би зогсанав.

Би өөмжэнэв.

Би юм урлжанав.

Би шаха нааджанав.

Би шатр нааджанав.

- 2). Дассн даржнгуд умшч болжана.
- 3). Көдлмшч девтрэр

IV. КИЧЭЛИН АШЛТ

1. Ашллын (1 – 3 мин):

(Түрүн кичэлмүдин даалтврмудар).

12-дгч кичэл

УЛМЖ Ю КЕХДЭН ДУРТА

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД:

Үгмүд: түрүн кичэлмүдин үгмүд.

Фонетик: удан эгшгүйтэ үгмүдин ээхин дамшлт.

Грамматик: нурго үүлдэгч

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлини:

1. Мендллини.
2. Тенгрин бээдл.
3. Күүндллини.

Умшллини:

1. Хальмг улсин амн үгин зөөрэс «Аальд – агчм, кергт – цаг»

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Мендллини (4 мин):

Түрүн кичэлмүдин даалтврмудар күцэх кергтэ.

- 1). Хальмг ээсин дамшлт.

(Дассн даржнгуд давтж болжана).

- 2). Тенгрин бээдл.

Багш: Кичэлин хөөн невчк амрад, наза нарч наадхм. Зуг наза ямаран өдр болжахинь медхм. (Күүкд хоорндан күүндвр давулна)

С1: Эндр ямаран өдр?

С2: Эндр нарта, сээхн (дулан, киитн, хурта, цаста, ...) өдр.

II. ДАССАН ДАВТЛЫН

1. Цогц-махмудан тинилхлийн (2 мин):

Би босчанав.

Би зогсанав.

Би һөрөджэнэв.

Би дуулжанав.

(Үүлдвр медулжэх цуг дассн үгмүд орулх кергтэ)

III. УМШЛЫН

1. Амн үгин зөөрэс (2- 4 мин):

1). Хальмг үлгүр: «Үүлн уга – хур уга, Утан уга – хал уга».

2. Дэгтрэр көдллин (5 мин.):

а) Багш: Үлмж маднд зург илгэж.
Хэлэхм. Ямаран өдр зурата?
С: ... өдр.

Б: Эн күүкн ю кежэнэ?

С: Эн күүкн

(Янз үзүүлснэ хөөн, күүкд хошадар
көдлнэ).

э) Багш: Хэлэтн. Эн Үлмжин хора. Үлмж ю кехдэн дурта? (Күүкд зургт бээсн юмар дурта кергинь келж өгнэ. Дарунь хошадар көдлнэ. Багши келльинь шинжлнэ.)

Келльнэ янз:

С1: Үлмж ю кехдэн дурта?
С2: Үлмж дэгтр умшхдан дурта.

б). Медвринь шинжллин:

3. Күүндлийн (5 - 8 мин.):

а). Багш: Үлмжин дурта кергинь медж аввдн. Үлмж тадна тускар бас медхэр бээнэ. Тадн ю кехдэн дуртавт? Тана үүрмүд ю кехдэн дурта?

Б: Санж, чи биилхдэн дуртавч?

С: Э, дуртав.

Б: Иэрэ, чи дуулхдан дуртавч?

С: Уга, би өөмхдэн дуртав.

(Багши күн болын сурвр тэвээд, медж авна.)

э). Багш: Кен ю кехдэн дуртаинь мартчкв. Нөкд болтн. Нанд иим цаасн бээнэ. Хэлэтн. Энүнд дурта кергүд зурата. (Багши сурхульч болындаа цаас түгээж өгнэ. Сурхульч болын үүрвн күүнэс сурад, цаасндан темдглийн неринь, дурта кергинь. Немр (+) эс гиж хасвр (-) темдэг тэвнэй).

Цааснд бичэтэ янз:

Нерн			
(рис. футбольный)			

мяч)			
(рис. книги)			
Лесенка			
Ребенок			
поет			
Танцует			
Плавает			

Келльнэ янз:

С1: Чи футбол наадхдан дуртавч?
С2: Ээ, дуртав. / Уга, дургов.

(Сурхульчирт олын зусн керг медүлжээх цаасн түгэгднэ. Күүкд босад, хошадар күүндээд, кергтэ темдэг тэвнэ. Сурхульч болын үүрвн күүтэ күүндснэ хөөн, багши сурхульчирас күн болына тускар ю медсийн шинжлнэ.)

б). Багш: Иэрэ ю кехдэн дурта? Кен меднэ? Келж өгтн.

4. Цогц-махмудан тинилхлийн (1 мин.):

Багш: Цогц маҳмудан сүлдхий, тинилхий. Бостн. Мини ардас давтти (цуг келжээх юман багинь үзүүн келнэ, сурхульчир ардаснь уулдрийн кен, зэнгсийн келж давтна):

Иаран деегшэн өргий.

Иаран дорагшан буулхий.

Иаран хооран кей.

Иаран ардагшан кей.

Иаран өмэрэн кей.

5. Маръян (3 мин.):

(Багши күүкдиг үүрвад күүтэ багар суулъад, маръя давулна. Эн маръянд хамгин олар дурта кергэн келж чадсан баг дилинэ).

6. Соңслын: (5 - 8 мин.):

а) Багш: Дэгтрэн сектн. Эн зургт үүрвн көвүн зурата. Эн көвүд ю кехдэн дурта? (Күүкд зургуд шинжлэд, хэрү өгнэ.)

э) Багш: Эднэ заагт Үлмж бээнэ. Үлмж дурта кергинь тускар келж өгх. Соңстн. Үлмж кедүдгч зургт зурата? Олтн.

Соңсх текст:

Мини нерн Үлмж. Би умшхдан дуртав. Нанд далаа дэгтр бээнэ. Би футбол

наадхдан дуртав. Нанд ыурви футбольн меечг бээнэ.

(Сургуульчир соңсад, хэрү өгнэ.)

б) Б: Улмж футбол наадхдан дурта. Улмж дэкэд ю кехдэн дурта. Бас нег дэжж соңсад, келти.

III. УМШЛЫН

1. Хальмг алфавит (1мин):

2. Амн үгин зөөрэс (2 мин):

Хальмг үлгүр: «Аальд – агчм, кергт – цаг».

IV. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 мин):

13-дгч кичэл ХАЛЬМГ ҮЗГҮД

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Фонетик:

Хальмг ээсин дамшлт.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлин:

Үзгүдин тускар күүндвр давуллын

Ушилтийн:

1. Хальмг алфавит;
2. Хальмг үзгүдтэ үгмүд;
3. Хальмг улсин амн үгин зөөрэс: «Үгээс үг ыардг».

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлін (3 мин):

2. Хальмг үзгүдин келльнэ дамшлт.
(Күүкд багшиг дахад, хальмг үзгүд чикэр келж дамина):

Хальмг эгшгүд: Ө Ө Ү
Хальмг хадврмуд: Н Ж Ң

II. ДАССАН ДАВТЛЫН

1. Күүндлүн (3 мин):

(Эн саамд багши түргүн дассн даслурар күүндвр давулна эс гијц урднь дассн даслурар көдлмши давулна).

III. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Тааж медтн (3 мин):

Багш: Эндр нанд нег альта юмн олдв. Хэлэтн. Юн болхв? (багши хальмг алфавит бичээс ик плакат сургуульчирт узулна. Самбрт өлгнэ).

Б.: Эн юмб?

С.: Эн алфавит.

Б.: Ямаран алфавит?

С.: Хальмг алфавит.

Б.: Ю, хэлэтн! Зэрм үзгүднү уга. Бичх кергтэ (багшин ширэ deer үзгүдтэ карточкс кевтнэ. Сургуульчир кергтэ үзгүдинь олж тэвнэ).

2. Күүндвр (3 мин):

Б: Кедү үзг бээнэ? Тоолый: Негн,

С: 39 үзг бээнэ.

Б: Кедү хальмг үзг бээнэ? Тоолый: Негн, хойр, ...

С: 6 хальмг үзг бээнэ.

(Багши хальмг үзгүдин өэниинь чикэр келжэс ушиулна).

3. Дегтрэр көдллін:

a) 1-дгч даалһвр (2 мин):

Багш: Эн үгмүдт хальмг үзгүд бээнэ. Умший.

Һэрэ, Улмж, Өлзэт,

Басң, Жиижэ, Һучн

Хальмг нерд болна.

(Сургуульчир багшиг дахад умина, бийснүү умина, нежэдээр чаңкуур умина).

б) 2-дгч даалһвр (2 мин): Багш: Соңстн, эн үзгүдин ө йильвртэ. (Сургуульчир дегтрэн халәхэд, багшин ардас үзгүд келж давтна, орс болн хальмг үзгүд ирлүлж келнэ):

а – ә, ө – Ө, ү – Ү
г – һ, н – Ң, ж – Җ

б) 3-дгч даалъвр (3 мин):

(Сургуульчир багшиг дахад умина, бийснүү умина, нежэдээр чаңкуур умина.)

Салькн – сэн, ор – өр, хур – үр;

гесн – ыар, Нарн – Басн, Жора – Жуука

4. Цогц-махмудан тинилхлүүн (2 мин.):

Эн мини күмсг
Эн мини нүдн
Эн мини сурмсг
Эн мини шүдн
Эн мини келн
(Цүг мөчмүүд медүлжээх дассын үгмүүд олзлах кергтэ.)

5. Үзгүүдийн тускар күүндвр давуллын

(4 мин.):

а) Багш: Үзгүүд хойр энгэр хувагдна: эгшг болн хадвр. Үзгүүдийн тускар күүндхм.
(Багши үзг заанаад, сурвер төвээд, хэрүүнинь өгнэ. Цааранын күүкд бийснэй күүнднэ. Күүндсэн хөөн, медврийн шинжлэлнэ.)

а). Б: А ямаран үзг?

С: А эгшг үзг.

Б: **Н** ямаран үзг?

С: **Н** хадвр үзг.

ә) С1: Э ямаран үзг?

С2: Э эгшг үзг.

С1: **Н** ямаран үзг?

С2: **Н** хадвр үзг.

ә) Багш: Дэгтрэн сектн. 4-дгч даальвр күцэтн.

6. Цогц-махмудан тинилхлүүн (1 мин.):

Эн мини күмсг
Эн мини нүдн
Эн мини сурмсг
Эн мини шүдн
Эн мини келн
(Цүг мөчмүүд медүлжээх дассын үгмүүд олзлах кергтэ.)

IV. БИЧЛҮҮН (5 мин.)

Көдлүүшч девтэр көдлүх.

V. УМШЛҮҮН

Амн үгин зөөрэс (2 мин.):

«Үгээс үг ыардг»

VI. КИЧЭЛИН АШЛТ

14-дгч кичэл
АХР БОЛН УДАН ЭГШГ ЭС

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүүд:

Түрүүн кичэлмүүдин үгмүүд; э - үзг, ахр э, удан э.

Фонетик:

Ахр болн удан эгшгүүд.

Грамматик:

Чинрлгч нерн.

КЕЛЛҮҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Күүндлийн:

Эн ямаран э? Эн ахр/удан э.

Умшиллийн:

1. Хальмг алфавит.

2. Хальмг улсын амн үгин зөөрэс:
«Үүлн уга – хур уга, утан уга – нал уга».

Кичэлиний зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлүүн (3 мин.):

(Багшин хэлэцэр)

2. Хальмг ээсийн дамшлт (1 мин.):

Багш: Мана шүүлгт хальмг эс бээнэ. Эдниг чикэр келдг дасхм.

(Күүкд багшиг даахад, хальмг ээсиг үгмүүдтэй оруулж чикэр келэж дамина):

Э Ө Ү

һ Ң Ж

Эвэ өрүүн босна,

Үсэн уухар седнэ,

Һартан ааahn бэрнэ,

Ээжэн оньдин дуудна.

II. ДАССАН ДАВТЛҮҮН

(Багшин хэлэцэр)

III. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛҮҮН БОЛН ЭНҮҮНЭ ДАМШЛТ

1. Удан ээсийн медвр орууллын (2 мин.):

а) Багш: Үлмжин дү күүкн Герлэ тавта. Эн Үлмжин дэгтр хэлэхдэн дурта. Күүкн оньдин Үлмжэс сурна: «Үлмж, зэрм үгмүүдт хойр эдл үзг бээнэ. Эдниг яъж умшхм?» Үлмж эн сурвриг таднд илгэжэнэ. Нөкд болх кергтэ, зуг түрүлэд чикэр келэд авчкий.

(Самбрт удан эгшгээ үгмүүд бичээтэ. Күүкд багшиг даахад умшина).

2. Дегтрэр көдлүн (3 мин):

1-дгч даалһвр

Багш: Үлмж маднд үзг болна ээйинь барлж. Эдниг яңж чикәр келхмб? (*Күүкд багшин ардас дегтрт бичәтә әс давтжә келнә.* Удан әэсин чик келленин зургт үзүлгесн кевәр дууһан таслого уданар татх кергтә, гијж күүкдөт цәэлнх кергтә)

YY [Y:] Y _____ Y
ӨӨ [Ө:] Ө _____ Ө
ӘӘ [Ә:] Ә _____ Ә

2-дгч даалһвр (2 мин): Багш: Үлмж кассет илгәж. Эн кассетд бәәсн удан эгшгтә үгмүд ийльж келтн. (*Күүкд соңсн үгмүдәс удан эгигтә үгмүд ийльж заана*).

3-дгч даалһвр (5 мин): Багш: Үлмж эгшгүдин цәэлнвр күләжәнә. Бичж төвх кергтә, зуг түрүләд күүндәд авчкий. (*Күүкд дегтр хәләһәд, багшиг даахад давтна, энүнә хөөн багши күүкдиг бийсинь күүндүләд, келленин шинәжлнә*):
а). Б: Эн ямаран ә?
С: Эн ахр ә.

ә) С1: Эн ямаран ә?
С2: Эн удан ә.

б). Медвринь шинҗлүн

(*Күүкдиг һурвад күүтә багд хуваңад, удан, ахр әэтә карточкс баг болындо нерәднә. Удан болн ахр эгигүдтә үгмүд келхлә, күүкд кергтә карточксан өргнә*).

3. Җогц-махмудан тинилһлүн (2 мин):

Мини хойр hap,
Һарин тавн хурһи:
Эркә
Хумха
Дундк
Нерн уга
Чигчә

чеежәр дасна). Дегтрэр 4-дгч даалъвр күцәх кергтә.

5. Җогц-махмудан тинилһлүн (2 мин):

Эн мини күмсг
Эн мини нүдн
Эн мини сурмсг
Эн мини шүдн
Эн мини келн

III. УМШЛҮН

- Хальмг алфавит умшлын (1 мин).
- Хальмг үлгүр умшлын (2 мин).
«Үүлн уга – хур уга,
Утан уга – hal уга».

IV. КИЧӘЛИН АШЛТ

(Эврә хәләцәр)

15-дгч кичәл БИ УМШЧАНАВ

КЕЛНӘ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

дегтр, мөрнә маңн, мөндр, орн, үр, үсн, ааң, эәж; көк; цааран йов, нааран йов.

Фонетик: Ә - үзг.

Грамматик: Бәэлнә нерн болн орч нерн төргч киискврт.

КЕЛЛҮНӘ КЕВ – ЯНЗС

Келлн:

- Менделлн.
- Тенгрин бәәдл.
- То.

Күүндүн:

Эн юмб? Эн нүдн.

Умшилн:

- Хальмг алфавит.
- Дегтрин текст;
- Хальмг улсин амн үгин зөөрәс
«Үүлн уга – хур уга, утан уга – hal уга».

4. Чеежәр даслын (3 мин):

Багш: Үлмж маднд ө үзгәр эклдг үгмүдәс шүлг бичж. Энүг умшад тодлхмн. (*Күүкд багшта хамдан эн даалһвриг умшад,*

Кичәлин зура

I. КИЧӘЛИН ЭКЛЦ

1. Менделън (3 мин):

Б.: Сэн бээнт?

С.: Сэн бээнэв.

Төнгрин бээдл:

Б.: Эндр ямаран өдр?

С.: Эндр нарта өдр. (дулан, киитн, бүркг...).

То:

Багш: Эндр класст кедүү күн бээнэ?
Тоолый. (*Күн болынг заанаад тоолулна*)

Хальмг алфавит.

2. Келнэ дамшлт (1 мин):

Хур, хур, цааран йов.

Хуцин махн, нааран йов.

Мөндр, мөндр, цааран йов.

Мөрнэ махн, нааран йов.

II. ДАССАН ДАВТЛЫН

1. Шинжлън (3 мин):

(*Багши 14-дгч – 15-дгч кичэлмүдин даслур давтна эс гижи эврэ дуарарн давтх даслурлан шүүж авна*)

III. УМШЛЫНА ДАМШЛТ

1. Шин даслур оруллын (2 мин):

а). Б.: Эн юмб?

С.: Эн толья.

э). Хошадлуулж көдлүллийн (*Класс хойр багар хувагдад көдлнэ. Нег багин сурьульчирт күунэ цогц-мөчмүдтэ зургуд өгднэ. Сурврт чикэр хэргү өгсн сурьульч зург бийдэн авна. Цугтааснь икэр зургуд цуглусн сурьульч диилнэ*).
Янз: С1.: Эн юмб?
С2.: Эн толья.

б). Шинжлън.

2. Тааж медтн (2 мин):

(*көдлмийн девтрэр*)

а). Б.: Кенэ толья?

С.: Көвүнэ толья.

э). Хошадлуулж көдлүллийн

С1.: Кенэ толья?

С2.: Көвүнэ толья.

б). Шинжлън.

3. Келльн (3 мин):

(«*Кенэ?*» гисн сурврт хэргү өглинэ медвр орууллын).

а) Багш: Хэлэтн, дорвааас нег дэгтр унж. Кенэ дэгтр болхм? Нөкд болтн: (*Багши нег күүнэ юм авад, сурвр тэвнэ*)

Б: Эн кенэ?

С: Эн көвүнэ, (куүкнэ, Саглрин, Батан, ...)

э) 1-дгч даалхвр (3 мин):

Багш: Улмж бийиннь болн Герлэн зургуд илгэж. Эн зургудт бээсн мөчмүд кенэйинь заахм. (*Күүкд зург хэлэхэд, кенэ мөчинь зааж келнэ*):

С1: Кенэ хамр?

С2: Көвүнэ хамр.

б) Багш: Улмжд бас зургуд илгэхм. Цогцин мөч зааж келхм. (*Дарунь багши күн болынур заанаад, сурвр тэвэд, «энүнэ», «мини», «терүнэ» гисн үгмүд келүлэж дамишулна*.:)

4. Цогц-махмудан тинилхлн (2 мин):

Мини толья.

Чини нүдн.

Энүнэ хамр.

Терүнэ амн.

5. Дегтрэр көдлън (3 мин):

2-дгч даалхвр Багш: Улмж кассет бичэд илгэж. Соңстн, дегтр ямаран? (*Самбрт дегтрин зург өлгээтэ, өөрнэ **сэн, көк, үр** гисн үгмүд бичэтэ. Багши **үр** гисн уггин чинринь цээлнэ, дарунь күүкдт дегтрт бээсн текст кассетэс соңсулна. Энүнэ дару багши сурврмуд тэвэд, хэрүүнинь өгнэ*).

а). Б: Эн дегтр ямаран?

С.: Эн дегтр ..., ..., .

Б: Эн кенэ дегтр?

С.: Эн Улмжин дегтр .

э). Багш: Улмжд эврэнь дегтрин тускар келж өгхмн. (*Күүкд хошадар күүнднэ, багши медвринь шинжслнэ*.)

Келлънэ янз:

- C1: Эн кенэ дегтр?
C2: Эн мини дегтр.
C1: Эн дегтр ямаран?
C2: Эн дегтр улан, (көк, шар, ...)

б). Медвринь шинжлън. Багш: Өөрэн суусн күүнэс сурад медтн.

6. 3-дгч даалхвр (5 мин):

Багш: Үлмж сонын шүлг илгэж. Эн шүлгт бээх юмна зургуд зурж. Эн шүлгт юн бээнэ? (*Сургуульчир зургт бээсн юм заажүүлнэ*)

ХҮР
ХҮЦ
МӨНДР
МӨРН

(эн үгмудиг нийлвэр хувааад, яңж чикэр келдгинь дасххмн).

7. Соңслын (3 мин):

4-дгч даалхвр

Багш: Соңстн. Эн көвүнэ нерн кемб? (*Багши текст умина. Даруунь текстэр күүндвр давулна*):

- Б: Көвүнэ нерн кемб?
С: Көвүнэ нерн ...
Б: Нарн ямаран көвүн?
С: Нарн ... көвүн.

8. Үогц-махмудан тинилхлън (2 мин):

Мини хойр hap,
Һарин тавн хурхи:
Эркэ
Хумха
Дундк
Нерн уга
Чигчэ

IV. АМН – ҮГИН ЗӨӨРӨС

1. Хальмг үлгүр (2 мин.):

«Үүлн уга – хур уга, утан уга – hal уга». (*Самброт бичэтэ үлгүр багши күүкдиг дахулэж умиулад, утхинь цээлхүч өгнэ. Күүкд нег-негндэн келэд, тодлж авна*).

V. КИЧЭЛИН АШЛТ

Багш: Эндр мадн йир сээнэр көдлвидн. Мадн цугтан ухата, чидлтэ, цаңан седклтэ, оньгта, килмжтэ.

16-дгч кичэл БИ УМШЧАНАВ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

жицнүүр, мис, ноха, тоть шовун, кичэл, завср; жицнэ, эклнэ, төгснэ.

Фонетик:

ж [дж], н[нг]

Грамматик:

Бээльнэ нерн, чинрлгч нерн, үүлдэгч.

КЕЛЛЫНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлн:

1. Мендллын.
2. Тэнгрин бээдл.
3. Хальмг ээсин дамшлт.

Күүндвр:

Кедүдгч класст сурна? Негдгч класст сурна. Ю кехдэн дурта? Зурхдан дурта. Эн ямаран? Эн ухата.

Умшилн:

Хальмг улсин амн үгин зөөрэс:
«Үүлн уга – хур уга, утан уга – hal уга».

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Мендллын (1 мин):

- Б.: Сэн бээнт?
С.: Сэн бээнэв.

Тэнгрин бээдл:

- Б.: Эндр ямаран өдр?
С.: Эндр нарта өдр. (Дулан, кийтн, бүркг, ...).

То:

Багш: Эндр класст кедү күн бээнэ?
Тоолый. (*Күн болньнig зааңад тоолулна*)

2. Хальмг ээсин дамшлт (1 мин):

Хур, хур, цааран йов.
Хуцин махн, нааран йов.
Мөндр, мөндр, цааран йов.
Мөрнэ махн, нааран йов.

II. ДАССАН ДАВТЛЫН

1. Шинжлън (3 мин):

(Багши 15-дгч кичэлийн даслур давтна, эс гиёж эврэ дуарын давтх даслуран шүүж авна).

III. УМШЛЫНА ДАМШЛТ

1. Шин даслур орууллын (8 мин):

а) **1-дгч даалтвр** Багш: Зург хэлэтийн, эн күүкн таднд бийиннь тускар бичг бичж. Ю бичсмб? Соңстн: (Багши текст ушиад, энүнэ дару сурврмууд өгнэ):

Б: Күүкнэ нерн кемб?

С: Күүкнэ нерн

Б: Эн алдасв?

С: Эн

Б: Эн кедутэ?

С: Эн

Б: Кедүгч класст сурна?

С: ... класст сурна.

Б: Ю кехдэн дурта?

С: дурта.

ә) **Хошадлуулж көдлүллийн:** Өлзэтэ күүкнд мадн бас бийиннь тускар бичг илгэхм, зуг ю бичхэн келэд авчкий. (Текстин янзар цөн күн бийиннь тускар келж өгх).

б) Медвринь шинжиллийн.

2. Күүнэ чинр медулжэх үгмүд:

Багш: Күүкд, сээнэр келвт. Тадн цугтан ямаран? (Күүкд багшиг дахад, шиншилж докъя узулэд, нег-негэн буульна):

Эн ухата

Эн чидлтэ

Эн цаан седклтэ

2-дгч даалтвр

Багш: Аав ээж хойрин тускар бичэтэ. Эдн ямаран? Медж авий.

Б: Аав ямаран?

С: Аав

Б: Ээж ямаран?

С: Ээж

3. Тааж медтн (2 мин):

3-дгч даалтвр Багш: Нег соньн шүлгт хойр хальмг ө кесг дэкж давтгдна. Ямаран эс болхмб? Олж келий. (Багшин ардас ж болн н ээсиг тодрханар келж ушиад, чеекждэн тодлна)

4. Цогц-махмудан тинилхлхн (2 мин):

Би босчанав.

Би зогсчанав.

Би һэрэджэнэв.

Би дуулжанав.

(Үүлдвр медулжэх цуг дассн үгмүд орулх кергтэд)

5. 4-дгч даалтвр (5 мин): Багш: Өлзэт күүкн үүрмүдинь зург зурад, эднэ тускар келвр бичж. Өлзэтд ямаран үүрмүд бээхинь медхмн. (Багши эн үгмүдиг үзгүдэр болн нишлврмүдэр салнаад келулнэд)

M – И – С H – О – X – A

МИС НО – ХА

T – O – T – Ъ Ш – О – В – У – Н

ТОТЬ ШО - ВУН

Багш: Өлзэт зэрминн тускар бичхэн мартж. Мадн энүнд нөкд болый. (Күүкд түрүн текстин янзар келвр тогтана).

IV. Амн үгин зөөрэс (2 мин).

Хальмг үлгүр: «Үүлн уга – хур уга, утан уга – нал уга». (Самброт бичэтэ үлгүр ушиад, чеекждэн тодлна)

V. КИЧЭЛИН АШЛТ

17-дгч кичэл ҮР

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

үр, гиич, меечг, үзг.

Фонетик:

Хальмг келнэ ээсин дамшлт.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлийн:

1. Менделльян.

2. Тенгрин бээдл.

3. Келнэ дамшлт.

Күүндэр:

1. Танылдлына даслурмуд давтна;

2. Дурта кергин үүлдвр келж давтна.

Ушилтийн:

Хальмг улсин амн үгин зөөрэс:

«Үүлн уга – хур уга, утан уга – нал уга».

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Хальмг ээсин дамшлт (1 мин):

Ө Θ Y
Ң Ж h
Эср көвүн Эвэ
Сальк өрж гүүнэ,
Басң дүнъ дахна,
Һазр төгэлж эргнэ.

Багш: Цогц махмудан сулдхий, тинилний.
Бостн. Мини ардас давттн (*цуг келжэх юман багинь узулн келнэ, сургуульчир ардаснь уулдвринь кен, зэнгсинь келж давтна*):

Наран деегшэн өргий.
Наран дорагшан буулний.
Наран хооран кей.
Наран ардагшан кей.
Наран өмэрэн кей.

II. ДАССАН ДАВТЛЫН

1. Шинжлэлийн (3 мин):

III. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Багш: Таднд үр дала. Үүрэн цугтан сээнэр меднэт. Үлмжд бас үр бээнэ. Эн таднила танылдхар бээнэ.

2. Дегтрэр көдлэлийн (5 мин.):

a) 1-дгч даалтвр Багш: Эн ямаран сурврмуд тэвх, яйж хэри өгхм? Күүндэд авчкий. (*Сургуульчир хойр дуңьра күцэхэд, нег-негнүүрн хэлдэхэд зогсна: нег дуңьра тал дунд, наадк дуңьра һазад бийд эргэд күүнднэ. Түрүн куундсан улс күцэд ирхлэ, күүндвр төгснэ*):

C1: Чини нерн кемб?

C2: Мини нерн

C1: Чи кедүтэвч?

C2: Би

C1: Чи альдасвч?

C2: Би

C1: Чи ю кехдэн дуртавч?

C2: Би

ә) Багш: Үлмжин үүрт бийинь тускар бичг бичж тэвхм. Зуг түрүлэд келэд авчкий. (*Күүкд сурврмудын хэргүсэр келвр тогтаж өгнэ*):

Келльнэ кев-янз:

Мини нерн

Би долатав (зурьнатав, ...)

Элстэсв.

Би умшхдан (биилхдэн, ...) дуртав.

б) Медвринь шинжлэлийн. 2-дгч даалтвр (5 мин.): Багш: Үлмжин үр зурган илгэж. Эн зургт дурта кергэн үзүлжэнэ. Эн көвүн ю кехдэн дурта?

4. Тааж медти (5 мин):

Дегтрин 3-дгч даалтвр.

Багш: Нег сонын зург ирж. Эн зург дунд Үлмжин үр бээнэ. Алькнь болхв? Олтн. (*Күүкд үүрвн үүтэ багмудар хувагдад, марна давулна. Даалтврнь - зург шинжлэд, көвүнэ зург оллын*)

5. Хошадлуулж күүндүлэлийн (3 мин):

C1: Эн кемб?

C2: Эн көвүн.

C1: Эн кенэ үр?

C2: Эн Үлмжин үр

C1: Эн ю кехдэн дурта?

C2: Эн футбол наадхдан дурта.

6. Дегтрин 4-дгч даалтвр.

Күүндэлийн (3 мин):

Багш: Үлмжин үр кичэлдэн белджэнэ. Энүнд дөнг болый. Ямаран болн кедү үзг эн белдх зөвтэ?

a) Б: Эн ямаран үзг?

С: Эн ... үзг.

Б: Ямаран ө?

С: Э

Б: Кедү үзг бээнэ?

С: ... үзг бээнэ.

Б: Кедү ө бээнэ?

С: ... ө бээнэ.

ә) Багш: Үлмжин үр дөн күлэжэнэ. Бичж тэвхмн, зуг түрүлэд күүндэд авчкти.

(*Деер күцэсн янзар хошадлуулж күүндүлэлийн*)

б) Медвринь шинжлэлийн.

IV. УМШЛЫН

Амн үгин зөөрэс (2 мин):

3. Цогц-махмудан тинилхийн (1 мин):

«Үүлн уга – хур уга, утан уга – наал уга».

V. КИЧЭЛИН АШЛТ

18-дгч кичэл МАРЬАН

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

цуг өнг-зүс медүлжэх үгмүд.

Фонетик:

хальмг эс келж дамшлын.

Грамматик:

чинрлгч нерн.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлин:

1. Менделлийн.

2. Тенгрин бээдл.

3. Келнэ дамшлт.

Күүндэр:

Ямаран өдр? Нарта өдр. Эн ямаран өнг?

Эн улан өнг.

Ушилтийн:

Хальмг улсин амн үгин зөөрэс

«Күн дөңгэр – шовун далвааар».

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлийн (1 мин).

2. Тенгрин бээдл (1 мин).

3. Хальмг ээсин дамшлт (1 мин).

Жин-жин жиннүр

Жиннүр жиннэ,

Кичэл эклнэ.

Жин-жин жиннүр

Жиннүр жиннэ,

Кичэл төгснэ,

Завср эклнэ.

Жин-жин жиннүр

Жиннүр жиннэ,

Завср төгснэ,

Кичэл эклнэ.

II. ДАССАН ДАВТЛЫН

1. Шинжлэлтийн (3 мин):

III. ДАССАН ДАСЛУРАН ДАВТЖ ДАМШЛЫН

1. Дегтрэр көдлэлтийн (9 мин):

Тааж мэдти. 1-дгч даальвр.

Багш: Хэлээтн, нег соньн бичг бээнэ. Эн бичгин зэрм үгмүд зургт бултж. Эн үгмүд олж умшхмн. (*Күүкдиг үүрвад үүтэ багар хуванаад, багши марна давулна. Даальвернь - зургуудыг үгэр соляд, чик зэнгс тогтаж келнэ*):

Нанд ээж бээнэ.

2. Цогц-махмудан тинилхийн (1 мин):

Багш: Цогц маҳмудан сүлдхий, тинилхий. Бостн. Мини ардас давтти (*цуг келжэх юман багинь үзүлн келнэ, сурхульчир ардаснь үүлдврийн кен, зэнгсийн келж давтна*):

Ихаран деегшэн өргий.

Ихаран дорагшан буулхий.

Ихаран хооран кей.

Ихаран ардагшан кей.

Ихаран өмэрэн кей.

3. 2-дгч даальвр

Багш: Хэлээтн, зургуд бээнэ. Эн зургуд ю үзүлжэнэ? (*Күүкд үүрвад үүтэ багар хувагдад көдлий. Багши самбрт нарта, хурта, бүркг өдөрмүд үзүлжэх зургуд өлгөд заахла, күүкд келж өгнэ*).
а) Б: Ямаран өдр?

С: Бүркг (нарта, хурта) өдр.

ә) (*Хошаадлулж үүгүндуулжин*)

б) Медвринь шинжлэлтийн.

4. Цогц-махмудан тинильльни (2 мин):

Багш: Йиртмжин бээдл үзүлий. (*Багшии дахад, үзүлж келихэнэ*)
Салькн, салькн үлэнэ,
Хур, хур орна,
Назр, назр норна,
Ноёнан, ноёнан урьна.

5. 3-дгч даальвр (2 мин):

а). Багш: Маңьдур мана школд зургудын үеэхүл болх. Хамгин сээхн зург «Байр» седкулд барлгдх. Үлмжин үр цецг зурж, зуг шир уга болад, үгэр бичж. Мадн нөкд болад, ширэр ширдхмн. (*Күүкд үүрвад үүтэ багар хувагдад, көдлмши давулна*).

Ширдлүнэ хөөн күүкдиг хошаалдуулж күүндүлнэ).
э). С1: Эн ямаран өңгтэ?
С2: Эн көк өңгтэ.
б). Шинжлүн.

III. УМШЛҮН

Амн үгин зөөрэс (2 мин): (*Самбрт бичэтэ үлгүр умшиад, чеөждэн тодлна*):
«Күн дөңгэр – шовун далвааар».

IV. КИЧЭЛИН АШЛТ

19 - дгч кичэл БИЙЭН ШИНЖЛҮН

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

Цуг даслуурин үгмүд.

Фонетик:

Хальмг эс келж дамшлүн.

Грамматик:

То; ниилврмүд.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлүн:

1. Мендлүн.
2. Келнэ дамшлт.
3. Өдрин бээдлийн тускар күүндлүн;

Күүндөр:

1. Танылдлүн.
2. Дурта кергин тускар күүндлүн.

Умшилүн:

Хальмг улсин амн үгин зөөрэс (цуг даслуурин туршт дассн хальмг үлгүрмүд).

II. ЦУГ ДАССН ДАСЛУРАН СЕРГЭЖ ДАМШЛҮН

1. Танылдлүн:

а) 1-дгч даальвр (5 мин.): Багш: «Байр» седүүл сурьульчирин бийинь туск сэн келвр шүүнэд, барлхар бээнэ. Мадн бас орлцхм. Ю келхэн батлад авчкий. (*Сурьульчир нурвад куута багар хувагдад, бийинь туск келвр белднэ. Цөн цаг давхла, босад келнэ. Хамгин сээнэр келсн баг диилнэ*).

э) 2-дгч даальвр (5 мин.): Багш: Школын газетд интервью өгх кергтэ. Түрүлэд нег-негнэнин тускар күүндэд авчкий. (*Сурьульчир хоорндан күүндөр давулна, багши келлүнин шинжлүнэ*).

б) 3-дгч даальвр (3 мин.): Багш: Мана гиич Кеедэ самбрт үзгүд бичж. Таднас дөн суржана. Эн үзгүдиг алфавитын дараа тэвэд, чикэр зааж келх кергтэ. (*Сурьульчир самбрт бичэтэ үзгүдиг алфавитын дараа тэвэд, зааж келнэ*).

2. Цогц-махмудан тинилълын (2 мин.):

Багш: Мана цогцин энг болын эврэ үүлдвртэ: (*Мөч болыниг заацад келнэ*) Толья ухална.

Чикн соңсна.

Хамр киилнэ.

Амн көндрнэ.

Келин келнэ.

Шүдн җажлна.

Һар көдлнэ.

Көл йовна.

(*Эн саамд наад давулж болх. Багши үүлдөр келхлэ, күүкд мөч зааж келнэ. Диисн күн үлдтл наадж болжсаны*).

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Мендлүн (1 мин)

2. Тенгрин бээдл (1 мин)

3. Хальмг ээсин дамшлт (1 мин):

Хальмг үлгүр

Өдтэн гүүсн мөрн –

Эзндэн иныг,

Үгдэн күрсн залу –

Үүртэн иныг.

в) 4-дгч даальвр (5 мин.):

Багш: Мана үр Үлмж сүл цагтан ю кедгэн бичж. Энүнэ үр зургинь цокж. Эн зургудар ю көжэхинь ирлцүлий. (*Сурьульчир зургар зэңгс ирлцүлэд, келэж өгнэ*).

3. Цогц-махмудан тинилълын (2 мин.):

Багш: Ангуд, шовудын авъяс үзүүлхм. Эдн яньна? (*Докъя үзүүлэд келнэ*)

Гүүнэ

Һэрэднэ

Мөлкнэ

Ниснэ
Өсрнэ
Иднэ
Ууна
Бэрнэ
Хавлна

4. Багш: Мадн бас Үлмжд дурта кергиннь тускар бичхм. Тер төлэд нег-негнэсн сурад мэдий. (*Сүрьеульчир хоорндан күүндөр давулна, багши келлини шинжлнэ*).

С1: Чи ю кехдэн дуртавч?

С2: Би өөмхдэн, (давшдан, ...) дуртав.

5. Багш: Маднд нег сонын бичг ирж. Эн күүнэ нерн уга. Кенэ тускар бичсмб? Тааж медтн. Соңстн:

Мендвт, үүрмүд. Тадн мини дурта кергин тускар меднэт. Би футбол наадхдан дуртав, гүүхдэн дуртав, дэгтр умшхдан дуртав, деегшэн давшдан дуртав.

3. Цогц-махмудан тинилълын (2 мин.):
Багш: Ангуд, шовудын авьяс үзүлхм. Эдн яна? (*Докъя узулэд келнэ*)
Гүүнэ
Нэрэднэ
Мөлкнэ
Ниснэ
Өсрнэ
Иднэ
Ууна
Бэрнэ
Хавлна

IV. УМШЛЫН

1. Хальмг үлгүр:

«Үүлн уга – хур уга, утан уга – һал уга».

V. КИЧЭЛИН АШЛТ

Багш: Түрүн кичэлийн янзар давулгдана.

БИЙЭН ШИНЖЛЛЫН

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

Цуг даслурийн үгмүд.

Фонетик:

Келнэ дамшлт.

Грамматик: Тоолгч нерн.

Фонетик: Хальмг ээсин дамшлт.

КЕЛЛЫНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлнн:

1. Мендлълын.

2. Таньлдлълын.

3. Дурта керг.

4.Өдрин бээдл.

Умшлън:

1. Ниилвр.

2. Хальмг улсин амн үгин зөөр.

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

Кичэлин эклицд келж дассн даслурмудын медвринь шинжлълын (8 мин):

1. Мендлълын

а. Б: Мендвт, ямаран бээнэт?

С: Мендвт, гем уга (сэн, йир сэн, му биш) бээнэв

Б.: Сэн бээнт?

С.: Сэн бээнэв.

Тенгрин бээдл:

Б.: Эндр ямаран өдр?

С.: Эндр нарта өдр. (дулан, киитн, бүркг...).

То:

Багш: Эндр класст кедү күн бээнэ?
Тоолый. (*Күн болынгиг заанаад тоолулна*)

2. Хальмг ээсин дамшлт:

Жин-жин жиннүр

Жиннүр жиннэ,

Кичэл эклнэ.

Жин-жин жиннүр

Жиннүр жиннэ,

Кичэл төгснэ,

Завср эклнэ.

Жин-жин жиннүр
Жиннүр жиннэ,
Завср төгснэ,
Кичэл эклнэ.

II. ДАССН ДАСЛУРАН СЕРГЭЖ ДАМШЛЫН

Дегтрэр көдлльн:

1. Күүндлынэ медвр (Таньлдлын, дурта керг) (8 мин):

Багш: Мана школын газет сурьульчирин тускар келвр бичхэр бээнэ. (*Күүкд хойр багд хувагдад, цуг даслурар күүндлүү давулна*).

2. Онц келльнэ медвр (8 мин):

Багш: Хэлэтн, ямаран үг дуту? Эн үг орулад, бийинн туск келвр тогтхамн.

Багш: Кенэ баг хамгин сэн келмрч?
(*Күүкд нүрвн багар хувагдад марылдана*).

3. Тооын медвр (8 мин):

Багш: Кеедэ аав хуцдан то дасххар эднэ нердинь бичж, зуг хуцд невчк күнд болжана. Энүнд нөкд болх кергтэ. То болн эднэ нердинь кенэ баг хамгин түрүн болж заах? (*Багар көдлүхэнэ*).

4. (*Багши самбрт то бичээд, өөрнь нохан, мисин, тоть шовуна зургуд өлгэд сурхла, баг болынас нег күн босад келнэ.*):

Б: Кедү ноха (мис, тоть шовун?)

С: Нүрвн ноха (... мис, ... тоть шовун)

III. УМШЛЫН

1. Чеежэр келльнэ медвр шинжлэлийн (8 мин): (*Багши күүкдиг эврэнь хэлэцэрн багмудар хуваанад, цуг дассан ами үгин зөөрин медврээр марын давулна: улгүрмүд, даржнгүд; алфавит дуулцхана*).

IV. КИЧЭЛИН АШЛТ

1-дгч кичэл
1-дгч кичэл
МАНА ШКОЛ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

Школ, давхр, терз, үүдн, деевр, давшур; дөрвлжн, нүрвлжн, утулн, дуңу, мөөлүр.

Фонетик:

Хальмг ээсин дамшлт.

Грамматик:

Бээлнэ нерн.

КЕЛЛҮНЭ ЯНЗС

Келлн:

1. Мендллн.

2. Тэнгрин бээдл.

Умшлн:

Хальмг улсин амн үгин зөөрэс «Сурьуль – ухани булг»

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Мендллн (2 мин):

(*Түрүн кичэлмүдин даалхврмуудар күцэх кергтэ*).

2. Тэнгрин бээдл (2 мин):

Б: Эндр ыаза ямаран?

С: Эндр ыаза дулан (киитн, хурта, ...).

Б: Ода ямаран цаг?

С: Ода үвлин (хаврин, намрин) цаг.

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Күүндлын (8 мин):

Багш: Кеедэ өвгн телефонар жингнүүлв. Эн олн сурврмуд таднд белдж. Удл уга ирхэр бээнэ. Белдвр кех кергтэ.

а). Б: Чини нерн кемб?

С: Мини нерн Үлмж.

Б: Кедүдгч класст сурнач?

С: Негдгч класст сурнав.

Б.: Чи кедүтэвч?

С.: Би долатав.

II-дгч полилог СУРЬУЛЬ – УХАНИ БУЛГ

э). Багш: Цаг бачм, нег-негнэнн тускар медж автн. Кеедэ өвгн ирхлэ, кергтэ болх.
(*Деер келсн янзар хошадлуулж көдлүллийн*).

б). Медвринь шинжлэлн.
Б.: Кеедэ өвгн маднд тоолдг белглж.
(*тоолдг тоолад, сүл уг туссан хойр сургуульч күүнднэ*).

Багш: Ямаран соньн зург. Кенэ болхв?
(*школ зурата зургар көдлүллийн*):

а). Б.: Эн юмб?
С.: Эн школ.

Б.: Кенэ школ?
С.: Мини школ.

Б: Чини школ ямаран?
С: Мини школ ик.

э). Өтгджэх янзар хошадлуулж көдлүллийн.
б). Медвринь шинжлэлн.
Б.: Хэлэтн! Зургт нег юмн бичэтэ.
Соңстн:
«Мини нерн Кеедэ. Би негдгч класст сурнав. Эн мини школ. Мини школ дөрвлжн».
Даальвр: Эн кенэ школ?

2. Дэгтрэр көдлүллийн (3 мин):

1-дгч даальвр

Багш: Дэгтрэн сектн. Эн зургт юмна олин зүсн янзс бээнэ. Хэлэтн: (*Күүкд багшиг дахад, эн угмудиг нийлвэрэл салнад умина*).

ДӨРВЛЖН
ДОР – ВЛ – ЖН

ҮҮРВЛЖН
ҮУР – ВЛ – ЖН

УТУЛН
У – ТУ – ЛН

Багш: Би таднд олин зүсн янзта зургуд авч ирүв. Эднэ янзин тускар нег-негндэн цээльти:

Келльнэ кев-янзс:

C1: Самбр ямаран?
C2: Самбр

3. Цогц-махмудан тинилълын (1 мин):

(*Багшин ардас докъя узулэд келихэнэ*)

Бичжэнэв.
Умшчанав.
Зуржанав.
Келжэнэв.
Йовжанав.
Биилжэнэв.
Нэрэджэнэв.

4. 2-дгч даальвр (5 мин.): Багш: Зерлг ангуд сургууль сурхдан дурта. Эдн школд йовхар белджэнэ. Эднэ школ зургт бээнэ. Эднэ школ ямаран? (*Зург хэлэхэд, багшиг дахад келнэ*):

Б: Эн школ ямаран?
С: Эн школ дөрвлжн.

Багш: Нэрэ Өлзэт хойр школынн тускар күүнджэнэ. Эн хойрин школ ямаран?
Соңстн: (*Багши текст келж өгнэ, күүкд соңсад, зургт бээсн хойр школын тускар күүнднэ*).

5. 3-дгч даальвр (3 мин.): Багш: Кеедэ таднд зургуд зурж. Хэлэхэд, энүнэ сурврт хэрү өгтн:

Б: Эн юмб?
С: Эн

6. Цогц-махмудан тинилълын (3 мин.):

Цогчин мөчмүд заанажж келнэ:

Толья ухална.
Чикн соңсна.
Нүдн үзнэ.
Хамр киилнэ.
Амн көндрнэ.
Нар көдлнэ.
Көл йовна.
(*Турун кичэлийн янзар наад давулж болжсаны*)

7. 4-дгч даальвр (5 мин.): Багш: Кеедэ эврэннэ школын тускар бичг бичж. Ю бичсн болхв? (*Күүкд текст ушиад, энүнэ утхинь тээлнэ*).

III. УМШЛЫН

- Нийлврмуд умшлын (2 мин):**
(Самбрт бичэтэх хальмг үзгүдтэй нийлврмуд умших)
Жээ жөнө үе; нэг нь; нэр нь нь нь нь.
- Амн үгин зөөрэс (2 мин):**

«Сургууль – ухани булг» (Самбрт бичэтэх үлгүриг умшиад, чөөжцдэн тодллына көдлмши давулгдана).

IV. КИЧЭЛИН АШЛТ

- Ашллын (3 – 5 мин)

2-дгч кичэл КЛАССИН ХОРА

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

Самбр, ширэ, сандл, үкүг, булц, ора, эрс, шал, хора.

Фонетик:

Хальмг ээсин дамшлт.

Грамматик:

Бээлнэ нерн.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлнн:

- Мендллнн.

- Тенгрин бээдл.

- Күүндвр: Эн юмб? Эн самбр. Хорад юн бээнэ? Хорад ширэ (сандл, ...) бээнэ.

Умшилнн:

- Хальмг үзгүдтэй нийлврмуд;
- Хальмг улсин амн үгин зөөрэс «Сургууль – ухани булг».

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

- Мендллнн (1 мин):

(Түрүн кичэлмүдин даалхврмуудар күцэх кергтэ)

- Тенгрин бээдл (1 мин):

(Түрүн кичэлмүдин даалхврмуудар күцэх кергтэ)

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН

ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

Дегтрэр көдллын:

1. Шин үгмүд орууллын (8 мин):

1-дгч даалхвр

Багш: Дегтрэн сектн. Кеедэ аав зург илгэж. Юн бээнэ? (Эн үгмүдиг альхин ташлнаар докъя өгэд, багши бийинн ардас давтулж келнэ).

САМ – БР ШИ – РЭ САН – ДЛ
Y – КҮГ БУ – ЛН О – РА ЭР – С
ШАЛ

2. Цогц-махмудан тинилыллын (1 мин):

Багш: Мана ыарин хурьд көдлнэ. (Докъя узулэд келнэ)

Бичнэ.

Зурна.

Ширднэ.

Наана.

3. Соңслын (8 мин):

2-дгч даальвр

Багш: Соңстн: Иэрэ Өлзэт хойр юуна тускар күүнджэнэ? (Күүкд текст соңсад, 3-дгч даальвр күүнэд. Эн даальврин дуту үгмүдин орулад келнэ).

а). Б: Эн юмб?

С: Эн _____.

Б: _____ ямаран?

С: _____.

Багш: Би таднд нег сонын юм авч ирүв. Хэлэтн, кен медв? Нег-негнэсн сурад медтн.

Келлнэ кев-янз:

э) С1: Эн юмб?

С2: ... ямаран?

б) (Сургуульчнр ыурвад күүтэй багд хувагдад көдлнэ. Багши юмна оли зүсн янз узулхлэ, күүкд зааж келнэ).

4. Цогц-махмудан тиниллнн (1 мин):

Мини хойр hap,

Ыарин тавн хурhn:

Эркэ

Хумха

Дундк

Нерн уга

Чигчэ

5. Күүндлнн (10 мин):

4-дгч даальвр

Багш: Йэрэ Өлзэт хойрин классин хорад юн бээхинь келж өгий.

а). Б: Классин хорад юн бээнэ?

С: Классин хорад ширэ (самбр,...) бээнэ.

ә) Багш: Кеедэ аав сурхла, келж өгх кергтэ. Нег-негнэсн сурад, келж өгти. (*Хошадлуулж өлдлүүлн*)

б). Медвринь шинжлүүн. (*Күүкд үүрвн үүтэ багар хувагдад, марна давулна. Нег баг юмна зургууд үзүлэд сурвер төвнэ, дарук баг хэрүүни өгнэ*)

III. УМШЛҮН

Хальмг үлгүр умшлүн (2 мин):

«Сурнуль – ухани булг».

IV. КИЧЭЛИН АШЛТ

1. Ашлүн (2 - 4 мин)

3-дгч кичэл ЮН АЛЬД БЭЭНЭ?

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

Хааңул, зург, маралжн; өлгэтэ, кевтнэ, зогсчана.

Грамматик:

Хөөт үгмүд

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлнн:

1. Мендлүн.

2. Хальмг ээсин дамшлт.

3. Юн альд бээнэ: Эн юмб? Эн хааңул. Хааңул альд өлгэтэ? Тэрз deer өлгэтэ.

Умшилнн:

1) Хальмг улсин амн үгин зөөрэс «Сурнуль – ухани булг».

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Мендлүн (1 мин)

2. Хальмг ээсин дамшлт (1 мин):

Нуужа, нуужа, нуужуха!

Нартм багтм жуульжуха!

Сөг төгрг нүдтэ,

Соньн шар девлтэ. (Шугран В.)

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

Дегтрэр көдлүн:

1. Шин үгмүд орууллын (4 мин):

1-дгч даалһвр

Багш: Хэлэтн, маднд бичг ирж. Зузан бичг. Юн бээхмб? (*Багши конверт секэд, дотрасны зургууд ыарына*). Зургудт юн бээхм? (*Үгмүд ниилвэрэл салыад ушиулна*) ХАА – ҮУЛ ЗУ-РГ МА – РАЛ – ЖН ӨЛ – ГЭ – ТЭ КЕВТ – НЭ ЗОГС – ЧА – НА

2. Күүндвр (8 мин):

Багш: Эн үгмүдт бээсн үзгүдин тускар Кеедэ аав медхэр бээнэ. Келэд авчкий:

а). Б: Эн юмб?

С: Эн хааңул.

Б: Кедү үзг бээнэ?

С: ... үзг бээнэ.

Б: Ямаран үзгүд бээнэ?

С: (*Цуг үзгүдинь зааж келнэ*)

ә) Багш: Наадк үгмүдн тускар Кеедэ бас сурх. Нег-негндэн келж өгти. (*Күүкд хошадар өлдлнэ*)

Келлнэ янз:

С1: Эн юмб?

С2: Эн

С1: Кедү үзг бээнэ?

С2: ... үзг бээнэ.

С1: Ямаран үзгүд бээнэ?

С2:

Медвринь шинжлүүн:

б) (*Самбр тал хошад күн ыараад, күүндвр давулна*).

3. Цогц-махмудан тинилълын (2 мин):

Багш: Ииртмжд юн болна?

Салькн үлэнэ

Үүлн хурна

Һал цэклнэ

Хур орна

Нарн ыарна

Ноёнан урьна.

4. 2-дгч даалъвр (5 мин): Багш: Хойр күүкн эн зургар күүнджэнэ. Юн альд бээнэ? Соңстн:

(*Дегтрт бээсн күүндврин текст багши умшина. Дарунь багши сурврмуд төвхлэ, күүкд самбрт өлгэтэ зургас кергтэнинь зааж келнэ. Хөөннүй багши күүкдиг*

текстин янзар бийин нь ардас дахулж давтулна).

а). Б: Эн юмб?

С: Эн

Б: ... альд өлгөтэй?

С: ... терзд өлгөтэй.

Багш: Юн альд бээхинь Кеедэ күн болын ас медхэр седх. Нег-негнлэйэн күүндэд авчкти.

э). Хошадлулж көдлүллийн.

б). Наадн (5 мин.): («Юн альд бээнэ?» нег күн самбр тал һарад, нег юм авад олн зусн ормд тэвэд сурна, һурвад күүтэй баг болын ас нэжээдэй босч келнэ.)

5. Цогц-махмудан тинилълын (1 мин):

Багш: Тадн сээнэр көдлвт. Тегэд цуяар ямаран?

Ухатав

Килмжтэв

Чеежтэв

Чидлтэв

Шунмъав

Сонсврчв

IV. УМШЛЫН

Хальмг үлгүр умшлын (2 мин)

V. КИЧЭЛИН АШЛТ

1. Ашллын (3 мин)

4-дгч кичэл ШКОЛД КЕРГТЭ ЮМН

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

Церд, зусн, шир, цаасн, дэгтр, девтр, кимзэ, биллүр; ут, ахр.

Фонетик:

Хальмг ээсин дамшлт.

Грамматик:

Бээлнэ нерн, чинрлгч нерн.

КЕЛЛЫНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлнн:

1. Менделлын.

2. Хальмг ээсин дамшлт.

3. Күүндлүн: Эн юмб? Эн шир. Эн ямаран шир? Эн бор шир.

4. То.

Умшилнн:

Хальмг улсын амн үгин зөөрэс «Сургууль – ухани булг».

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлын (1 мин)

1) То тооллын (2 мин):

Б: Класст кедү сургуульч бээнэ? Тоолый: 1, 2,

С: Класст ... күн бээнэ.

Б: Кедү көвүн бээнэ?

Кедү күүкн бээнэ?

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

Дэгтрэй көдлүллийн:

1. Шин үгмүд орууллын (5 мин):

1-дгч даалхвр

Багш: Кеедэ аав удлго ирхэр бээнэ. Бичг тэвж. Хэлэтн, дотрь зургуд бээж. (Багш конверт секэд, зургуд һарж үзүлэд, неринь зааж келэд, күүкдиг давтулна).

Б: Эн юмб?

С: Эн церд (зусн, шир, ...).

(Шин орулжах үгмүдиг нийлвэрээр салнад, күүкдиг давтулж ушиулна)

ЦЕР – Д ЗУ – СН ШИР ЦАА – СН
ДЕГ – ТР ДЕВ – ТР КИМ – ЗЭ БИЛ –
ЛҮР

а) Багш: Кеедэ үгмүдт кедү үзг бээхинь медхэр бээнэ. Юн гиж келхэн медэд авчкхмн. (Багш сурвр тэвэд, эврэн хэрү өгнэ)

Б: Эн юмб?

С: Эн кимзэ, (биллүр, ...)

Б: Кедү үзг бээнэ?

С: 5 (4, ...) үзг бээнэ.

Б: Ямаран үзгүд бээнэ?

С: К-И-М-З-Ө

Багш: Ю келхинь цугтан медв? Эс медсн күүнд дэкн келж өгти

э). (Күүкд хошадлулж күүнднэ)

б). Медвринь шинжлүүлн. Багш: Кеедэд сээнэр келж өгх кергтэ.

(Күүкдин медвринь шинжлхин төлэ багшидиг хошадар самбр тал дуудад күүндүлнэ)

2. Цогц-махмудан тинилълын (1 мин):

Багш: Эднэр ю кенэ?
Цердэр самбрт бичнэ.
Зусар цаас наана.
Цаасар дегтр орана.
Дегтрэс үзгүд умшна.
Кимзэйэр кемжэлнэ.
Биллүрээр биллнэ.

3. Ирлүүлтн (3 мин):

2-дгч даальвр

Багш: Кеедэ аав даальвр өгчэнэ. Эн ширмүд зүсэрнь ирлүүлх кергтэ. (Күүкд багмудар хувагдад, марна давулна. Багшид зүс келхла, күүкд келсн зүсэр ширднэ. Энүнэ дару багши күүндэвр давулна). Багш: Кеедэ аавд кассет бичж тэвхмн. Ю келхэн күүндэд авчкий. (Күүкд ширдсн зургарн келнэ)

а) Б: Эн ямаран шир?

С: Эн улан (ноян, ...) шир.

Багш: Цаг бачм, нег-негндэн келэд өгчктн:

э) (Хошадар көдлнэ)

С1: Эн ямаран шир?

С2: Эн улан (ноян, ...) шир.

б) Медвринь шинжлълын:

(Күүкд хошадар ńарч көдлнэ)

4. Шинжлтн (4 мин):

3-дгч даальвр

Багш: Кеедэ аавд хойр кимзэ бээнэ. Ямаран? (Багши ут ахр гисн үгмүд оруулна)

УТ А – ХР (Эн үгмүдиг багши докъя узулж медүлнэ)

Багш: Хэлэтн, нанд хойр юмн бээнэ. Эдл биш. Тааж медтн. (Хойр кимзэ ńарнаад узулэд сурна)

а) Б: Эн юмб?

С: Эн кимзэ.

Б: Эн ямаран кимзэ?

С: Эн ут (ахр) кимзэ.

Багш: Цаг бачм, нег-негндэн келэд өгчктн:

э) (Хошадар көдлнэ)

С1: Эн юмб?

С2: Эн кимзэ.

С1: Эн ямаран кимзэ?

С2: Эн ут (ахр) кимзэ.

б) Медвринь шинжлълын:

(Күүкд хошадар ńарч көдлнэ)

5. Цогц-махмудан тинилълын (2 мин):

Багш: Йиртмжд бээх юмна бээдл меднт?

Деер көк тенгр.

Дор көк ноён.

Деер цаңан үүлн.

Дор хар ńазр.

Деер шар нарн.

Дор сээхн цецгүд.

Деер бор үүлн.

Дор цегэн ńол.

III. УМШЛЫН

Хальмг үлгүр умшлын (3 мин):

«Сурнуль – ухани булг».

IV. КИЧЭЛИН АШЛТ

1. Ашллын (3 - 5 мин.)

(Түрүн кичэлмүдин янзар).

5-дгч кичэл КЕДҮҮ? ЯМАРАН?

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

түрүн кичэлин үгмүд; то.

Грамматик:

тоолгч нерд, чинрлгч нерн.

КЕЛЛЫНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлнн:

1. Мендллын.

1. Хальмг ээсин дамшлт.

2. Үүлдэр медүлгч үгмүд (хээчлнэв, керчнэв).

Ушиллын:

Хальмг улсин амн үгин зөөрэс

«Сурнуль – ухани булг».

Кичэлини зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Мендллын (1 мин): Мендвт. Ямаран бээнэт?

2. Тенгрин бээдл (1 мин):

Эндр.
Маньдур.
Нөкэдүр.
Өцкулдүр.
Урж өдр.
(Эн үгмүүдиг һарин докъяд суулыг кергтэ).
Б.: Эндр ямаран өдр?
С.: Эндр нарта өдр.

3. Хальмг ээсин дамшлт (1 мин):

Нахуль, суулын бэрэд,
Һолын көвэд күрнэв,
Холд һахуль тусна,
Хоолан арьул яснав.

II. ДАССАН ДАВТЛЫН

1. Дегтрэр көдллийн (4 мин):

1-дгч даальвр Багш: Дегтрэн сектн. Хэлэти, мана үр Үлмж кергслмүүдин зургуд зурж. Эн кергслмүүдин өнг зүсийн тооцар темдглж. Маднд ирлцүлэд ширдх даальвр өгч. (Сургуульчир дегтрт бээсн сургуульчирин кергслмүүд бичэтэ тоола ирлцүлж ширидана).

2. Йогц-махмудан тинильльян (2 мин):

Би боснав.
Би йовнав.
Би гүүнэв.
Би зогснав.
Би суунав.
Би мөлкнэв.
Би боснав.
Би мөрэр довтли nav.
Би маши йовулнав.

3. Тооцин өнг зүсэр кедү кергсл бээхинь зааж келлийн (3 мин):

Б: Кедү биллүр? Ямаран?
С: 2 (3) биллүр улан. (Иигэд цаараны)

III. Бичлүн

1. То (5 мин):

Кедү? (Зургт бээсн юмна то бичлүн).

Рис. 5 серых линеек рис. 3 красные ручки 9 разноцветных каранд. 8 зеленых тетрадей

3. Бичсэн цээльж өглийн (3 мин):

С: Тавн бор кимзэ (хойр улан биллүр).

IV. УМШЛЫН

1. Самбрт бичэтэ хальмг үлгүр умшлын (3 мин):

«Сургуль – ухани булг».

V. КИЧЭЛИН АШЛТ

1. Ашллын (1 мин):

(Түүрүн кичэлмүүдин янзар).

6-дгч кичэл КИЧЭЛ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- кергслмүүд медүлжэх үгмүүд;
- кичэл, завср, цаг;
- хальмг келн, умшлын, бичлын, зурлын, англь келн, немиш келн;
- бичнэв, зурнав, умшнав, тоолнав, биллнэв, ширднэв, наанав, хээчлнэв.

Фонетик:

- Ө - э, Ө-ӨӨ

Грамматик:

Өдгэ цагин үүлдэгч

КЕЛЛЫНЭ КЕВ-ЯНЗ

Келлийн:

- Ямаран кичэл болна? – Хальмг келнэ кичэл болна. – Кичэлдэн ю кенэч? – Бичнэв (умшнав, ...). – Чамд юн бээнэ? –

Умшиллын:

- 1) Хальмг улсин амн үгин зөөрэс: «Медрл-уха дегтрэс авдг»;
- 2) Ө үзгтэ үгмүүд умшлын.

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлийн (1 мин.)

2. Хальмг эс келж дамшлын (1 мин.):

Керсү күүкн Кеемэ

Кедмнэ мод суульна.
Асхн, өрүнднэ эн
Ааңар ус зөөнэ.

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Кичэлмүдин нерд зааж келльн (1 мин.):

Багш: Тана класст олын зүсн кичэлмүд болна. Ямаран кичэлмүд? Келий: (*Күүкд багшин ардас шин даслурмууд давтжэ келнэ. Күндэр келгдэг угмудинь олын зүсн гиигрүлгэч эв-аръ олзлад, келүлх кергтэ. Эн саамд альхна ташлнаар болну, көлин тавишлнаар болну, нийлврмүдэр салнаад келнэр болну эс гииж дууна айсар чигн оруулж дамишулад, ухандан тодллына чадвринь өргөжүлх кергтэ.*)

(*Ум – ил – ын гисн үг оруулсан саамд наад наадж болжана. Күүкд эн үг келсн цагтан нег-негнүүрн хэлэхэд, үгиг нийлврмүдэрн альхна ташлнаар салнаад, нег-негнлэрн наадна)*)

2. Дегтрэр көдллын:

1-дгч даалтвр (5 мин.): Багш: Дегтрэн сектн. Ангуд кичэлдэн белджэнэ. Эднэ класст олын кичэл болна? Ямаран? (*Бичэтэ кичэлмүдин нерд багшиг дахж ушиад, угмудиг нийлврээр салж келүлэд, кедү нийлвр бээхинь альхна ташлнаар медүлэд, багшин ардас давтна. Даруун эн угмудиг самбрт бичэд, үзг болынаар салнаад, кедү болн ямаран үзгүд бээхинь цээлнэ. Цуг шин угмудиг шим кевэр оруулж тодлulgдана*) Багш: Шин угмудт кедү болн ямаран үзгүд бээхинь шинжлий:

а) Б: Кедү үзг бээнэ?

6 (7) үзг бээнэ.

Б: Ямаран үзгүд? (*Күүкд үзгүдинь зааж келнэ*)

У – М – Ш – Л – ы – Н

Багш: Багш: Цаг бачм, нег-негндэн келэд өгчтн: (*Хошадар көдлнэ*)

Келлнэ янз:

ә) С1: Кедү үзг бээнэ?

С2: ... үзг бээнэ.

С1: Ямаран үзгүд?

С2:

б) Медвринь шинжллын:

(*Күүкд хошадар ыарч көдлнэ*)

3. 2-дгч даалтвр (5 мин.): Багш: Манаангуд кичэлмүдтэн сууна. Эдн ямаран кичэлмүдт сууна? (*Багши зург дахулад, күүкдиг бийинь ардас давтуулж күүндүлнэ*):

а) Б: Эдн ю кежэнэ?

Эдн умшчана.

Б: Эн ямаран кичэл?

Эн умшльна кичэл.

4. Цогц-махмудан тинилльн: (2 мин.)

Б: Кичэлдэн ю кенэ?

Умшна

Бичнэ

Тоолна

Ухална

Зурна

Дуулна

Биилнэ

Келж өгнэ

Багш: Цаг бачм, нег-негндэн келэд өгчтн: (*Хошадар көдлнэ*)

Келлнэ янз:

ә) С1: Эдн ю кежэнэ?

С2: Эдн умшчана.

С1: Эн ямаран кичэл?

С2: Эн умшльна кичэл.

б) Медвринь шинжллын:

(*Күүкд хошадар ыарч көдлнэ*)

5. Багш: Тана класст ямаран кичэлмүд болдгинь ангуд медхэр бээнэ. Мадн эднэд бичг тэвхм, зуг түрүлэд келэд авчкий: (*Багши сурвр тэвэд, хэрүүнинь өгэд, күүкдиг ардасн дахулж келүлнэ*)

а) Б: Чини класст ямаран кичэл болна?

Мини класст хальмг келнэ, (умшльна, ...) кичэл болна.

Багш: Цаг бачм, нег-негнэсн суртн. (*Күүкд хоорндан күүнднэ, багши өөрдээд, келлнинь шинжлнэ*):

Келлнэ янз:

ә) С1: Чини класст ямаран кичэл болна?

С2: Мини класст хальмг келнэ, (умшльна, ...) кичэл болна.

Медвринь шинжллын:

б) (*Багши самбр тал күүкдиг хошадар дуудад, хоорндын күүндүлнэ*).

6. Цогц-махмудан тинилълын (2 мин.):

Багш: Завсртан ю кенәч?

Хээкрнэв

Нааднав

Гүүнэв

Амрнав

Нэрэднэв

Мөлкнэв

7. 3-дгч даальвр (3 мин.): Багш: Өлзэтэ күүкн кичэлдэн ю кедгэн таднд зурж. Эн ю кенә? Умший (*Күүкд үгмүд умисна хөөн багш сурвр тэвээд, хэрүүниь өгээд, сургуульчирг дахулж давтулна*)

а) Б: Эн ю кенә?

Эн зурна, (тоолна, ...)

э) Багш: Цааранднь нег-негнэдэн келж өгти: (*Хошадар күүндинэ*)

Келльнэ янз:

С1: Эн ю кенә?

С2: Эн зурна, (тоолна, ...)

Медвринь шинжлэлтн:

б) (*Самбр тал хошадар ńарч келнэ*)

8. 4-дгч даальвр (5 мин.): Багш: Өлзэтэд мадн бас ю кедгэн келж өгхм. Күүндий: (*Күүкд хойр зерглэнэ дүнърад нег-негнүүрн хэлэнэд зогсна, хойр баг дуңьрадан эргээд күүндинэ. Багши хооридауурнь йовад, келльнинь шинжлэлнэ. Түрүн эклсн хойр кун хархла, күүндэн төгснэ*)

а) Б: Чи ю кежэнэч?

Би дуулжанав.

Багш: Цаг бачм, нег-негнэсн суртн. (*Хошадар күүндинэ*)

Келльнэ янз:

э) С1: Чи ю кенәч?

С2: Би дуулнав. /бичнэв

Медвринь шинжлэлтн:

б) (*Багши самбр тал хошад кү дуудад күүндуулнэ*)

III. БИЧЛҮН

Дэвтртэн бичльн (3 мин.):

Багш: Эндр мана дэвтрт хальмг Э үзг гиичлжэнэ бээнэ. Энүг сээхнэр бичдг дасхмн. Нег мөр ик үзг Э, дарук мөр бичкин үзг э.

IV. УМШЛҮН

Самбрт бичэтэ үгмүд умшлын

(2 мин.):

Багш: Э үзг үгмүдт орж, эдниг чикэр келж умсх кергтэ: БЭӨНӨ МЭЭЛНЭХ ХЭӨНӨ СЭӨНӨР ҮЭРӨДНӨ

V. КИЧЭЛИН АШЛТ

(Түрүн кичэлмүдин янзар)

7-дгч кичэл ДУРТА КИЧЭЛ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

түрүн кичэлин үгмүд; зурлын, тооллын, ширдлын, бичлын, бииллын, дууллын; биир, хээрцг, өдрлг.

Фонетик:

Хальмг ээсин дамшлт.

Грамматик:

нүр орч нерн өггч киискврт; лавлгч болн бурушагч үүлдэгч.

КЕЛЛЬНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлнн:

1. Мендллын.

2. Тенгрин бээдл.

3. Хальмг ээсин дамшлт.

Күүндлийн:

Чи ямаран кичэлд дуртавч? Би эсвин, кичэлд дуртав.

Чи ю кехдэн дуртавч? Би тоолхдан дуртав.

Умшлнн:

1. Ниильврин таблиц.

2) Хальмг улсин амн үгин зөөрэс «Сургуль – ухани булг».

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Мендллын (1 мин):

2. Тенгрин бээдл (1 мин):

Эндр.

Маңьдур.

Нөкэдүр.

Өцкулдүр

Урж өдр.

C1. Эндр ямаран өдр?

C2. Эндр нарта өдр.

2. Хальмг ээсин дамшлт (1 мин):

Эвэ өрүн босна.
Үсэн уухар седнэ.
Нартан аахан бэрнэ.
Ээжэн оньдин дуудна.

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНӨ ДАМШЛТ

1. Үгмүд орууллын (2 мин):

Кичэл, эсв, орс келн, хальмг келн, немш келн, англь келн, умшлын, зурлын, бииллүн, дууллын; шир, тэвц, дегтр, зусн, девтр, хээрцг, биир, биллүр.

2. Дегтрэр көдлүн (5 мин):

1-дгч даалтвр

а) Б: Чини дурта кичэл ямаран?

С.: Мини дурта кичэл орс келн.

ә) С1: Чини дурта кичэл ямаран?

С2: Мини дурта кичэл

(*Күүкд хошадлж көдлнэ, багши хоорндаурньйовад, келлини шинжлнэ*).

б) Медвринь шинжлүн:

Багш: Кен цугтааснь сээнэр келж өгх.
Йир соньн. Кенэс сурхмб?

Тоолдг:

Хур, хур, цааран йов.

Хуцин махн, нааран йов.

Мөндр, мөндр, цааран йов.

Мөрнэ махн, нааран йов.

(*Күүкд хошадар самбр тал һарад күүнднэ*).

2. Багш: Кеедэ өвгн соньмжана.
Кичэлдэн мадн ю кенэвидн?

а). Б.: Кичэлдэн ю кенэч?

С.: Кичэлдэн умшнав.

ә). Хошадлж көдлүн.

б). Медвринь шинжлүн:

3. Цогц-махмудан тинилълын (1 мин): Умшчанав

Бичжэнэв
Тоолжанав
Ухалжанав
Сонсчанав
Келжэнэв

2-дгч даалтвр (4 мин): (Эн даалтврт багши өггдсн үгмүдин закч чинринь медүлж цээлнэж өгнэ. Энүнэ дару наад давулна. Багши заквр келэд, докъянаар медүлнэ. Күүкдиг босхад, заквр өгнэ. Эн заквриг докъянаар дамжулад келгүлнэ. Багши: «Йов» гихлэ, күүкд йовна. «Уми» гисн закврт күүкд дегтр хэлнэ. «Тоол» гихлэ, то тоолна. Иигэд цөн үгмүд орулна. Энүнэ дару самбрт **Йов – йовлын, тоол – тооллын, умш - умшлын** гисн үгмүд бичнэ. Эднэ чинринь цээлнэж келнэ.

Багш: Тадна дурта кергин тускар медхэр седлэв. (Багши күн болынур заанад, сурвр тэвэд, хэрунинь өгэд, күүкдиг давтулна)

а) Б: Чини дурта керг юмб?

С: Мини дурта керг – эсв тооллын.

Багш: Нег-негндэн келж өгти:

Келлүнэ янз:

ә) С1: Чини дурта керг юмб?

С2: Мини дурта керг – зург зурлын.

Багш: Сургуульчир хойр багар хувагдад, наад давулна. Нег баг мөшкечир, дарук баг хэрү өгчир. Эдн хоорнд марын давулгдна. Сээнэр көдлсн баг дийлнэ.

4. 3-дгч даалтвр (5 мин.): Багш: Эн таблицд Үлмж, Цаан болн һэрэ тааста, таас уга болн дурта кичэлмүдэн бичж.

Таднд тааста кичэлмүд бээнү? (Багши күн болынур заанад, тэвсн сурвртан хэру өгэд, сургуульчиргээр дэвтулна).

а) Б: Чамд ямаран кичэл таасгдна?

Нанд умшлына, (эсвин, хальмг келнэ, ...) кичэл таасгдна.

ә) Багш: Цаг бачм, нег-негнэсн сурад медтн (Хошадлж көдлүн)

Келлүнэ янз:

С1: Чамд ямаран кичэл таасгдна (таасгдхш)?

С2: Нанд ... кичэл таасгдна (таасгдхш).

Медвринь шүүлүн:

Багш: Кен күүндэд уга? (Хошад күн самбр тал һарад күүнднэ).

5. Цогц-махмудан тинилълын (2 мин.):
(Докъя үзүлэд, угмууд келлин)

Бичлын
 Умшлын
 Зурлын
 Тооллын
 Соңслын

6. Күүндлүн (6 мин.): Багш: Би тадна дурта кичэлмүдин тускар медхэр седлэв?
(Багши күн болынур зөрүлэд сурвр төвэн, бийн хэрү өгэд, күүкдиг ардасн давтуулна)

а) Б: Чи ямаран кичэлд дуртавч?

Би ... дуртав.

Б: Юңгад?

Юңгад гихлэ, тоолхдан, (ушхдан, зурхдан) дуртав.

ә) Багш: Нег-негнэсн суртн. (*Хошадар көдлнэ*)

Келльнэ янз:

С: Чи ямаран кичэлд дуртавч?

С2: Би зурльна кичэлд дуртав.

С1: Юңгад?

С2: Юңгад гихлэ, зурхдан дуртав.

Медврийн шинжлэлүн:

б) Багш: Кенэс сурый? (*Нег күн самбр тал һархла, наадкснь сурврмуд төвнэ*)

7. 4-дгч даальвр (5 мин.): Багш: Зерлг ангуд дорваан белджэнэ. Юн бээнү (уга)? (*Зургуудт бээсн кергслмүд заанад, келнэ*):

Б: Бичүр бээнү?

С: Э, бээнэ.

Б: Юн уга?

С: ... уга.

Багш: Таднд юн бээхинь медхэр седлэв.

Б: Чамд дегтр бээнү?

С: Э, нанд дегтр бээнэ. (Нанд дегтр уга)

Багш: Цаг бачм, нег-негнэсн сурад медти:

С1: Чамд ... бээнү?

С2: Нанд ... бээнэ (Нанд ... уга)

III. БИЧЛҮН

Дөвтртэн бичлын (4 мин.):

Багш: Эндр мана кичэлд **Ө** үзг гиичлжэнэ. Ик үзг **Ө** нег мөрт бичтн. Бички үзг **Ө** нег мөрт бичтн.

IV. УМШЛҮН

1. Самбрт бичэтэ үгмүд умшлын

(2 мин.):

Багш: **Ө** үзгтэ үгмүд умший.

КӨЛ КӨК КӨГЖМ
 ДӨРВЛЖН

2. Хальмг үлгүр: (3 мин.) Сурьуль – ухани булг

V. КИЧЭЛИН АШЛТ

Түрүн кичэлмүдин янзар

8-дгч кичэл КҮН ЭРДМӨР ГЕГЭРДГ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- түрүн кичэлин үгмүд;
- тооллын, ширдлын, бичлын, бииллын, дууллын;
- биир, хээрцг, өдрлг.

Немр үгмүд:

- ниилвр, татасн;
- уњах, салњх.

Фонетик:

- Е [э] үгмүдт.

Грамматик:

- үгин ниилврмүд; лавлгч болн бурушагч үгмүд.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлин:

Күүндлүн (– Ю кежэнэ? – То тоолжана, (зэнг бичжэнэ, зург зуржана, биир уњажана, ду дуулжана, дегтр умшчана.)

– Чи дегтр умшчанач? – Э, би дегтр умшчанав. – Чи зург зуржанаач?

– Уга, би зург зуржахшв.

Умшлын:

1. Хальмг үзгүйтэ ниилврмүд умшлын, үгмүд ниилврээр салњ ўмшлын;

2. Хальмг улсын амн үгин зөөрэс «Сурьуль – ухани булг».

Кичэлиин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Мендуллин (1 мин.):

(Түрүн кичэлмүдин даалхврмуудар күцэх кергтэ)

2. Хальмг эс келж дамишлын (1 мин.):

Кермэш ухатаа күүкн

Сурьулян сээнэр сурна.

Кичэлдэн эн оньдин

Кергтэ юман белднэ.

П. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНӘ ДАМШЛТ

Дегтрэр көдлүн:

1-дгч даалыр. (5 мин.): Багш: Дегтрэн сектн. Соңстн, күүкд ю кежәнә? (*Багшин келсиг күүкд зургудт олж заана. Дарунь багшин ардас даажү келнә.*)

а) Б: Көвүн ю кежәнә?

С: Көвүн

Багш: Цаг бачм, нег-негнәсн сурад, келж өгтн.

ә) С1: ... ю кежәнә?

С2:

б) Багш: Кен сәенәр келж өгх? (*Күүкд хошадар зургуд олзлад, күүндөр давулна*)

2. 2-дгч даалыр (3 мин.): Багш: Соңстн, Өлзәт, Төгрәш Бембә үүрвн күүндәжәнә. Юн гиҗәнә?

(*Багши күүндөрин текст келхлә, күүкд соңсад, лавлгч болн бурушағч хәрүйин медвр тодлаж авна.*)

3. Җоги-махмудан тинилълын (2 мин.):

(*Лавлгч болн бурушағч үгмүд докъя узүлжү келлин*)

Умшчана – умшчахш

Бичжәнә - бичжәхш

Зуржана – зуржахш

Соңчана – соңчахш

Келжәнә - келжәхш

Йовжана – йовжахш

Нәрәдҗәнә - нәрәдҗәхш

4. Наадн (3 мин.): (*Нег күн һарад, дурта нег үүлдөр күцәхлә, наадкснь сурвр өгнә, эн күн лавлгч эс гиҗү бурушағч хәру өгх зөвтә.*)

С1: Чи биилжәнч?

С2: Э, биилжәнәв. (Уга, биилжәхшв)

5. 3-дгч даалыр (4 мин.): Багш: Эн үгмүд тадна болн тадна өөр бәәх улсин күцәжәх үүлдөр медүлжәнә, келтн, тодлтн:

Эн умшчана – умшчахш

Би умшчанав – умшчахшв

6. 4-дгч даалыр (5 мин.): Багш: Кеедә өвгн даалыр илгәж. Эн даалырттан үгмүдт кедү болн ямаран эс бәәхинь таднас медхәр бәәнә?

Үлгүрнү: ДЕГТР [Д Э К Т Э Р] – 6 ә бәәнә.

7. Җоги-махмудан тинилълын (2 мин.):

Багш: Кеедә шүлг таднди илгәж, келж дасий:

Негн, хойр, үүрвн

Хөөнә бичкн хурын.

Дөрвн, тавн, зурьан

Сәәхн, хурдн унын.

Долан, нәэмн, йисн

Теегин шар зурмн.

Күцү тонь – арвн.

8. 5-дгч даалыр (3 мин.):

Багш: Кеедәд дала хөн бәәнә. Хөөнә тооынъ үгмүдәр бичж, Таднас дөң суржана: эн үгмүдиг deer бәәх тоола ирлүлтн.

III. БИЧЛҮН

1. Девтртән үзүүд бичлын (4 мин.):

Багш: Эндр мана кичәлд хальмг Y Y гиичләжәнә. Девтртән нег мөрт ик Y, дарук мөрт бичкн ү бичтн. (*Багши самбрт эн үзгиг үзүлжү бичнә. Дарунь күүкдин девтрт үлгүрләж бичнә*)

2. Үгмүд ниилврмүдәр салыж бичлын (3 мин.):

Күү – кн кө – вүн биил – нә

IV. УМШЛҮН

1. Үгмүд умшлын (2 мин.): (Багш: Y әәтә хальмг нердлә танылдтн: (*Самбрт бичәтә үгмүд умшилн.*) Үлмж Пүрвә Бүүрә Сүкә Шүүрг Хүрмч Нүүдлә

2. Үлгүр умшад тодллын (2 мин.)

«Сурьуль – ухани булг».

V. КИЧӘЛИН АШЛТ (3 - 5 мин.)

Түрүн кичәлмүдин янзар

9-дгч кичәл

СПОРТИВН ТАЛВН

КЕЛНӘ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- түрүн кичәлин үгмүд;
- спортивн талвн;
- довтлжана, бултжана, хайжана, давшжана, хавлжана.

Немр үгмүд:

- көгшн
- меечг хайх, (шивх, хавлх);
- сәәхн, шогч.

Фонетик:

- Ж [дж]

Грамматик:

- ниилврмүд, нүр болн заагч орч нерд.

КЕЛЛІНӘ КЕВ-ЯНЗС

Келін:

Күнделін (– Көвүн ю кежәнә? – Көвүн гүүжәнә, (дөвтләжана, һәрәдҗәнә, бултжана, зуржана, хайжана, давшжана, хавлжана). – Эн юмб? – Эн школын хаша. – Хашад юн бәәнә? – Хашад спортивн талвң бәәнә. – Талвң ямаран? – Талвң ик, утулң, сән.)

Бичлиң:

Хальмг Ж ж үзг бичлын.

Умилін:

1. Хальмг үзгүйтә ниилврмұд, үгмұд;
2. Хальмг улсин амн үгин зөөрәс «Сурнульд көгшиң уга»

Кичәлин зура

I. КИЧӘЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлін (1 мин.):

(Түрүн кичәлмүдин дааліврмудар күцәх кергтә)

2. Хальмг әс келж дамшлын (1 мин.):

Жонжа көвүн наадхдан дурта,
Оньдин эн қаза йовна.

Төгрөг меечг деегшән ниснә,
Жонжа дарунь хавлж авна.

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНӘ ДАМШЛТ

Дегтрәр көдлін:

1-дгч даалівр (4 мин.): Багш: Дегтрән сектн. Соңстн, күүкд ю кежәнә? (*Түрүләд күүкд соңсан зурғт олж заана, дарунь багшиг даҳад давтна*).

а) Б: Көвүн ю кежәнә?

С: Көвүн меечг хайжана.

Багш: Цаг бачм, цаараны нег-негнәсн сурад, келж өгтн. (*Күүкд хошадар күүндә, баги келлини шинәжлә*)

Келльнә янз:

ә) С1: ... ю кежәнә?

С2: ... бултжана.

Медвринь шинжлін: (*Күүкд хошадар зургуд олзлад, күүндөр давулна*).

2. ҆огц-махмудан тинилълын (2 мин.):

Багш: Тадн спортивн талвңд ю кенәт? (*Цугтан докъя үзүләд келиә*)

Би гүүнәв

Би һәрәднәв

Би мөлкнәв

Би шивнәв

Би хавлнав

Би давшнав

3. 2-дгч даалівр (7 мин.): Багш: Хойр үр спортивн талвңгин өөр харыад күүндәжәнә. Мадн бас күүндхм. (*Хошадләж көдлүхәнә*)

С1: Менә, ямаран бәәнәч?

С2: Менә, гем уга (сән, му биш, ...) бәәнәв.

С1: Чи ю кежәнәч?

С2: Би футбол нааджанав, (давшчанав, ...)

С1: Талвң ямаран?

С2: Талвң ик, өргн, у.

С1: Үүрмұд, иртн!

4. 3-дгч даалівр (4 мин.): Багш: Кеедә аав нег соңын даалівр илгәж. Эн ач көвүнән зурад, хажудың үгмұд бичж. Эн ю кежәнә?

Көвүн гүүжәнә

5. ҆огц-махмудан тинилълын (2 мин.):

Багш: Тадн сәәнәр көдлівт, тегәд цугтан:

Би, чи, эн, тер

Мадн, тадн, әдн, тедн

Ухата

Шунмә

Сәәхн

Чидлтә

Шогч

6. Үдәгч көдлімш (6 мин.): Багар көдлін (Класс 2 багар хувагдна, баг болында даалівр өттөн. Үлгүрн, 1-дгч баг цааснда спортивн талвңд күүкд гүүжәнә, довтләжана, һәрәдҗәнә, бултжана гисн үгмұд медүлжәх зургуд ирлүлнә. 2-дгч баг цааснда спортивн талвңд күүкд зуржана, хайжана, давшжана, хавлжана гисн үгмұд медүлжәх зургуд ирлүлнә. Даалівран күәснә хөөн баг болынас нејәдәр босад, зурсн зургударн үәэлівр кенә.)

С1: Күүкн гүүжәнә,

С2:

С3:

III. БИЧЛҮН

Хальмг Жә бичлүн (3 мин.): Түрүн мөрт ик үзг Ж, дарук мөрт бичкн үзг ж бичх.

IV. УМШЛҮН

1. Ж үзгтә үгмүд умшлын (2 мин.):

Багш: Ж үзгтә хальмг нерд Кеедә аав ачиртан өгч. (*Самбрт бичәтә үгмүд умшад, хальмг ә чикәр келдә дамина.*)

Жии – жә Жон – жа Аң – жа Жив - жә Э – рн – жән

2. Хальмг үлгүр умшлын (2 мин.):

Сурьюльд көгшин уга. [Сурьюльдә көкшин уга] (*Чик айлттаңар умшлын, чеекжән тодллын*)

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

Түрүн кичәлмүдин янзар.

10-дгч кичәл

ЭН – ЭНҮНӘ

КЕЛНӘ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- (Ямаран?) Өндр, маштг ширә;
- (Альд?) Ширә деер, ширә дор, ширән өөр.
- эн, энүнә.

Немр үгмүд:

- модд, гермүд;
- заагт;
- үзгднә, нәэхлнә.

Фонетик:

- ее[э:]; е[э]; өө[ө:]; ө[ө]

Грамматик:

- хөөт үтмүд;
- чинрлгч нерд.

КЕЛЛҮНӘ КЕВ-ЯНЗС

Келлүн:

Күүндолын (– Эн юмб? – Эн ширә. – Эн ямаран ширә? – Эн маштг ширә. – Кенә ширә? – Энүнә ширә. – Альд? – Ширә деер (дор, өөр)

Бичлүн:

- 1) Удан ее[э:], ахр е[э]; өө[ө:]; ө[ө]

Умшлүн:

Хальмг улсин амн үгин зөөрәс «Сурьюльд көгшин уга».

Кичәлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлүн: (1 мин.)

(Түрүн кичәлмүдин даалһврмудар қүцәх кергтә)

2) Хальмг әс келж дамшлын (1 мин.):

Жонжа көвүн наадхдан дурта,
Онъдин эн һаза йовна.
Төгрөг меечг деегшән ниснә,
Жонжа дарунь хавлж авна.

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНӘ ДАМШЛТ

Дегтрәр көдлүн:

1-дгч даалһвр (5 мин.): Багш: Хамг юмн олн зүсн кемҗәтә болна. (*Багш һаран дееғшән өргәд, өндр гисн үг келәд, күүкдиг давтулна. Һаран доракшан буулнаад, маштг гијә келәд, күүкдиг давтулна. Дегтрән сектн. Кеедән герт хойр ширә бәәнә. Хәләтн: (Багш сурвр тәвәд, хәруниң өгәд, күүкдиг давтулна)*)
Б: Эн ширә ямаран?

Эн ширә өндр (маштг)

(Өндр гисн үгиг самбрт бичәд, күүкдиг умшулад, альхна ташлвраг үгиг ниилвәрәр салнаад, кедү ниилвр бәәхинь зааж келүлнә. Хөөннү кедү үзг, кедү ә бәәхинь иилүәж медүлнә.)

Б: Хәләтн, ямаран әс бәәнә? (*Багш самбрт эн үгин транскрипц бичнә*) [**ӨНДЭР**] (*Күүкд тодрха биш әзүнинь орулж тоолна*)

Багш: Кеедәд ямаран ширәс бәәнә? (*Күүкд зургт бәәсн ширәс зааж келнә*)

С: Өндр (маштг) ширә бәәнә.

2. Җогц-махмудан тинилълын (2 мин.):

(Докъя үзүләд келх)

Өндр, өндр модд
Нааран, цааран нәэхлнә,
Маштг, маштг гермүд
Эдн заагт үзгднә.

3. 2-дгч даалъвр (5 мин.): Багш: Кеедә аав ачиртан ширәс белгләжәнә. Ачир белг авхдан дурта, йир соңымсҗана? (*Багш сурвр тәвәд, хәруниң өгәд, күүкдиг давтулна*)
а) Б: Эн юмб?
Эн ширә.

Эн кенэ ширэ?
 Эн мини (чини, энүнэ) ширэ.
 Энүнэ ширэ ямаран?
 Энүнэ ширэ өндр (маштг, сээхн, улан, ...).
 ə) Багш: Кеедэ аав таднд олн зусн ширэс зурад илгэж. Тадн ширэнн тускар негнэсн соьмстн.
Күндлын:
Келльнэ кев-янз:
 С1: Эн юмб?
 С2: Эн ширэ.
 С1: Эн кенэ ширэ?
 С2: Эн мини (чини, энүнэ) ширэ.
 С1: Энүнэ ширэ ямаран?
 С2: Энүнэ ширэ өндр (маштг, сээхн, улан, ...).
 б) **Медвринь шинжллын:** (*Күүкд хошадар самбр тал зургудтаан һарад, күүндвр давулна*).

4. Наадн (3 мин.): (*Нурвн күн самбр тал һарна. Эднэ һарт өндр, маштг, улан сандлмуудын зургууд бээнэ. Эдн нежээдэр келж өгнэ*):
 С1: Мини сандл өндр .
 С2: Чини сандл маштг .
 С3: Энүнэ сандл улан.

5. Цогц-махмудан тинилльн (2 мин.):
 Мини һар альд бээнэ?
 Эн бээнэ.
 Мини көл альд бээнэ?

 Мини чикн альд бээнэ?

 Мини нүдн альд бээнэ?

 Мини хамр альд бээнэ?

6. 3-дгч даальвр (3 мин.): Багш: Кеедэ аав таднд тээлвртэ тууль бичж. Эн зургар тээлвринь олти гижэнэ. (*Күүкд багшин ардас ушиад, тээлвринь тааж келнэ*)
7. 4-дгч даальвр (5 мин.): (*Багши юмна үзг-бээр медүлжэх докъя үзүлэд, үгмуд келж, күүкдиг давтулна*)
 - Альд? - Деер, (дор, өөр, өмн, ард) Багш:
 Марья давулий. (*Класс һурвад күүтэ багар хувагдад, даальврмуд күцэнэ*.

Хамгин чикэр күцэсн баг диилнэ. Багши дегтр авад, деегшэн өргхлэ, күүкд deer гисн уг келх зөвтэ, дорагшан булхла, дор гисн уг келнэ. Иим кевэр өөр, өмн, ард гисн угмуд зааж келулгднэ)

Багш: Кеедэ аав дегтрэн хээжэнэ. Дегтр альд бээнэ?

(Зург хэлэхэд, багшин ардас дааж келцхэнэ)

Б: Дегтр альд?

С: Ширэ deer.

(*Багши олн зусн ормд бээх юм үзүлэд сурна, күүкд келж өгнэ*)

Зургар көдллын: (Зургт олн зусн ормд бээх юмиг чикэр зааж келнэ)

III. БИЧЛҮН

1. Үзг һь бичлүнэ дамшлын

(4 мин.):

Нег мөр ик үзг һь, дарук мөр бички үзг һь.

IV. УМШЛҮН

1. Хальмг улсин амн үгин зөөрэс

(2 мин.):

Сурнуульд көгши уга

3. Хальмг үзгүйтэ нийлврмуд умшлын

2 мин.): (Багши эврэ хэлэцэрх нийлврмудин таблиц тогтаж белднэ)

4. Үзгтэ үгмуд даржнд умшлын

(1 мин.):

Һэрэ, һар

Һаза һалун һалд һэрэджэнэ.

V. КИЧЭЛИН АШЛТ

(Түрүн кичэлмүдин янзар).

11-дгч кичэл МОШКЭЧ ГИИЧ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмуд:

- урднь дассн үгмуд

Немр үгмуд:

- Цаңан ботхн

Фонетик:

- өө[ө:], ө[ө]; үү[ү:], ү[ү]

Грамматик:

- нийлврмуд

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлнн:

1) Мендллын (Урднь дассн кев-янзар)

2) Күндллын (- Чи кедүдгч класст сурнач? – Би негдгч класст сурнав.

- Чини школ ямаран? – Мини школ ик, өндр, сээхн. – Кедү давхр? – Хойр

(ъурвн) давхр).

Бичлин:

- Үзгүдин транскрипц өө[ө:], ө[ө]; үү[ү:], ү[ү]

Умшилни:

- 1) Хальмг үзгүйтэ ниилврмуд; ахр, удан ээтэ үгмүд;
- 2) Хальмг улсин амн үгин зөөрэс «Сургуль – ухани булг».

Кичэлиин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. **Мендллін (1 мин.):** (Түрүн кичэлмүдин даальврмудар күцэх кергтэ)

2. Хальмг эс келж дамшлын (1 мин.):

Жонжа көвүн наадхдан дурта,
Оньдин эн ыаза яовна.
Төгрөг меечг деегшэн ниснэ,
Жонжа дарунь хавлж авна.

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Шин даслур орууллын (5 мин.):

Багш: Тадн цугтан сургульчир болнат, школд орнат. Тадна сургулиин тускар медхэр седлэв: (Багш күн больнур зөрүлэд, сурвр тэвэд, хэрүүнинь өгэд, күүкдиг ардасн давтулна)
а) Б: Чи кедүдгч класст сурнач?

Би негдгч класст сурнав.

(Эн саамд багши шинэс оруулгджэсах зэңгсиг күүкд гиигнэр авхин төлэ кесг эв-арьяар дамжуулж оруулна. Үлгурнь, дууна айст чигн орулад, алх ташж наадлъар чигн, көлин тавшилнаар чигн болн нань чигн олн зүсн эв-арьяар тодлваринь гиигрүүлж болжана).

ә) Багш: Нег-негндэн келтн. (Хошадлж көдлнэ)

Келльнэ кев-янз:

С1: Чи кедүдгч класст сурнач?

С2: Би негдгч класст сурнав.

б) **Медвринь шинжлэлн:** (Күүкд самбр тал хошадар һарч көдлнэ)

Багш: Кеедэ аав школын тускар соньмсхдан дурта. (Түрүн даальврт өггэсн янзар дарук даальвр күцэгднэ)

а) Б: Тана школ кедү давхр?

Мана школ хойр давхр.

ә) (Хошадар көдлнэ)

Келльнэ янз:

С1: Тана школ кедү давхр?

С2: Мана школ хойр давхр.

б) **Медвринь шинжлэлн:** (Самбр тал һарад, хошадар күүндэр давулна)

Багш: Кеедэ аавин хүц хашад дурта. Эн школын хашаар соньмсжана.

а) Б: Тана школын хаша ямаран?

Мана школын хаша ик, у, сээхн.

Багш: Хуцд келхин өмн күүндэд авчкий.

ә) **Келльнэ кев-янз:**

С1: Тана школын хаша ямаран?

С2: Мана школын хаша ик, у, сээхн.

б) **Медвринь шинжлэлн:** (Күүкд самбр тал һарад, күүндэр давулна)

Багш: Кеедэ тана классин хорааар соньмсжана.

а) Б: Классин хора ямаран?

Классин хора сарул, өргн, цевр.

Б: Класст юн бээнэ?

Класст терз, үүдн, ширэ, самбр, цецкэ, сургульчир, багш бээнэ.

ә) Багш: Нег-негндэн келж өгтн. (Күүкд хошадар өггэдэж даальврар күүндэр давулна)

б) **Медвринь шинжлэлн:** (Күүкд хошадар самбр тал һарад, күүнднэ).

2. Дегтрэр көдллэлн:

1-дгч даальвр (5 мин.): Багш: Мана кичэлд Цаан ботхн гиичлжэнэ. Эн эврэннүү школын тускар таднд бичж, зуг зэрм үгмүдинь альдны тэвхинь медлго салу бичж, таднас дөн суржана. Дуту үгмүд орулад күүндтн.

С1: Тана школ кедү давхр?

С2: Мана школ ... давхр.

С1: Школын хаша ямаран?

С2: Школын хаша

С1: Классин хора ямаран?

С2: Классин хора

С1: Класст юн бээнэ?

С2: Класст ..., ..., ... бээнэ.

2. Цогц-махмудан тинилълын (2 мин.):

(Эн даальвриг багши түрүн кичэлмүдин янзар эс гиэж эврэ хэлэцэрн күцээж чаджсана)

3. 2-дгч даальвр (3 мин.): Багш: Цаанан ботхн бичг бичж. Бичсн үгмүд заагт үлүүг оруулж. Тадн олж чадхвт? (Текстд бээсн үгмүдин зерглэнэс чинрэрн солю үг олж заах кергтэ)

4. Күүндлийн: (3 мин.):

Багш: Цаанан ботхндууд сурвр далаа, ямаран хэрүү өгхмб?

(Дегтрт бээсн сурврмуудар күүндэвр давулгдана. Багши күүндэжэх күүкдин келлини шинэжлийн, хөөннүү цугласас нег күн сурвран дуртнаа күүнд тэвхлээ, тэр күн хэрүү өгнэ. Иигээд цугтаанийн шинэжэлж болжсан. Энэ даальвр багшин хэлэцэр үйовулгдана).

5. Цогц-махмудан тинильтлийн (2 мин.):

(Энэ даальвриг багши түрүн кичэлмүдин янзар эс гижээ эврэх хэлэцэрн үзүүлж чаджсаны)

6) Шинжилж үзүүлж чаджсан (3 мин.):

Багш: Цаанан ботхн дегтрэн гееж. Дегтр альд бээхинь олый?

(Күүкд зург хэлэхэд, дегтрин орм зааж келнэ)

Б: Дегтр альд бээхээ?

С: Дегтр ... бээхээ.

III. БИЧЛҮН

Дэвтртэн бичлүн (3 мин.):

Нег мөр өө[ө:], нег мөр ө[ө]; нег мөр үү[ү:], нег мөр ү[ү] бичлүн.

IV. УМШЛҮН

1. Самбрт бичэтэ үгмүд умшлын

(2 мин.): (Удан, ахр эгшигүйтэ үгмүд чикэр келж үмшлын)

КОГЖИМ [КОГЖИМ]; МӨӨЛҮР [МОӨЛҮР]; YCH [YCЭН]; KYUKH [KY:КЭН]

2. Самбрт бичэтэ хальмг үлгүр умшад, чееждэн тодллына көдлүүдийн кегднэ

(4 мин.) «Сурьуль – ухани булг»

(Энэ даальвриг багши эврэх хэлэцэрн давулж чаджсаны. Үлгүрнэ, неижээд үзгүд болнуу, үгмүд болнуу арчад, ол дэкж үмшулад, үлгүриг хэрүү тогтоонад, тодлуулж болжсаны)

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

(Түрүн кичэлмүдин янзар)

**12-дгч кичэл
СОНЬН ЙОВДЛ**

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- урдны дассн үгмүд

Фонетик:

- өө[ө:], ө[ө]; үү[ү:], ү[ү]

Грамматик:

- ниилврмүд.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлин:

Күүндлийн (Урдны дассн даслурмуд)

Бичлүн:

1) Үзгүдүн транскрипц өө[ө:], ө[ө]; үү[ү:], ү[ү]

Умшлүн:

1) Хальмг үзгүдтэ ниилврмүд; ахр, удан ээтэ үгмүд;

2) Хальмг улсын амн үгин зөөрэс «Сурьуль – ухани булг».

Кичэлийн зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. **Менделлүн (1 мин.):** (Түрүн кичэлмүдин даальврмуудар күцэх чаджсаны)

2. **Хальмг эс келж дамшлын (1 мин.):**

Жонжа көвүн наадхдан дуртна,

Онъдин эн ыаза ювна.

Төгрөг меечг деегшэн ниснэ,

Жонжа дарунь хавлж авна.

**II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН
ЭНҮНЭ ДАМШЛТ**

1. Дегтрэр көдлүн:

**a) 1-дгч даальвр. Ботхнла танылдти
(3 мин.):**

Багш: Зургт нег соньн мал бээхээ. Энүнлэ танылдхар бээнт? Тийгхлэ суртн:

C1: Эн юмб?

C2: Эн темэнэ ботхн.

Багш: Бичин ботхн сээхн нертэ. Неринь суртн.

C1: Энүнэ нерн юмб?

C2: Энүнэ нерн Цаанан ботхн.

ә) 2-дгч даалъвр (2 мин.): Багш: Цаңан ботхн тоолхдан дурта. Эн то бичж, зуг нег то геедрж. Ямаран то уга? (*Күүкд то хэлээж шинэжлэд, дуту тооюнь олна*)

2. Тооын нерд давтлын (3 мин.):

(*Багши самброт дурта то бичхлэд, күүкд ńаран өргөд, неринь заажэс келнэд*)

Б: Кедү?

С: Негн, (хойр, ńурви, ...)

3. Цогц-махмудан тинилын (2 мин.):
(Түрүн кичэлмүдин янзар)

4. Юмна то заалын (3 мин.):

(*Багши олн зүсн юм тооюарнь үзүлхлэд, күүкд кедү болн юн бээхинь заажэс келнэд.*)

Б: Кедү терз? (ширэ, дэгтр, ...)

С: Хойр терз. (3, ...)

б) 3-дгч даалъвр (2 мин.): Багш: Цаңан ботхн зурхдан дурта. Олн зүсн шир белдж. Ямаран шир? (*Күүкд зург хэлэхэд, ширмүдин зүс келж өгнэ*)

5. Күүндлийн (4 мин.):

С1: Ямаран шир?

С2: Улан, (көк, шар, ...) шир.

(*Сурьульчир ńурвад күүтэд баагар хувагдад, самброт өлгөтэд ийртмэжин бээдлийн зургар багшин сурварт хэрү өгнэ. Хамгин төвэр келсн баг дийлнэ.*)

Б: Нарн ямаран?

С: Нарн

3. Цогц-махмудан тинилын (2 мин.):
(Түрүн кичэлмүдин янзар)

III. БИЧЛҮН

1. Өнг-зүснэ нерд самbras буульж бичлүн (4 мин.):

ШАР УЛАН КӨК ЦАНАН ХАР

2. Үгмүд ниилврээр хувалын (3 мин.):
УЛАН – У-ЛАН; КҮРНЦ ООШГ

3. Цогц-махмудан тинилын (2 мин.):
(Түрүн кичэлмүдин янзар)

IV. УМШЛҮН

1. Дэгтрэс умшлын (3 мин.):

Багш: Эн шүлгт юн жицннэ? (*Самброт хоҷх эжинүүлжэх сурьульчин болн классур орж иовх күүкдин зург өлгөтэд.* Багши

куүкдин оньгт эн зург тусханаад, шулг айслулж умшихларн, хоҷхин жицннэ докъянаар медүлнэ.)

2. Хальмг үлгүр умшлын (2 мин.):

«Сурьульд көгшин уга».

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

(Түрүн кичэлмүдин янзар)

**13-дгч кичэл
ХАТУ ЭГШГ, ЖӨӨЛН ЭГШГ**

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- хату эгшг, жөөлн эгшг;
- махла, альчур, хорма, эрэтэ, күзүвч, беелэ, наадья, бодма, шаңа, дуњрул;
- Өлзэт, Заян;
- йөрэжэнэ.

Нэмр үгмүд:

- (девтрт өггджэх зокал цээлъгч шүлгүдин үгмүд)

Фонетик:

- хату болн жөөлн эгшгүд.

Грамматик:

- эгшгин таарлт.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлин:

Күүндлийн (– Эн ямаран эгшг? – Эн хату (жөөлн) эгшг.)

Бичлүн:

- 1) Үгмүдт кергтэ эгшгүд орулж бичлүн.

Умшилүн:

- 1) Хальмг үзгүдтэ ниилврмүд;
- 2) Үгмүдт хату, жөөлн эгшгүд чикэр келж умшлын;
- 3) Хальмг улсин амн үгин зөөрэс:

Сурьульд көгшин уга.

Кичэлии зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

- 1. Менделлини (1 мин.): (Түрүн кичэлмүдин даалъврмудар күцэх кергтэ)

2. Хальмг эс келж дамишлын (1 мин.):

Ботхн, ботхн – божуха,
Бичкин темэн – жуульжуха,
Хотн-хощад – буульмха,
Хулър чикн – унжууха.

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНӘ ДАМШЛТ

1. Шин даслур оруллын (3 мин.):

Багш: Би таднд нег соңын тууль келж өгнәв. Соңстн. Кезәнә нег хотнд эгч-дү эгшгүд бәәж. Эн эгшгүдин занғ-авъяс нег-негнәсн йилърнә. Зәрмнъ жөөлн занғта, зәрмнъ хату занғта болна. Эдн хоорндан мел цүүгәд, таарч бәәхш.

Нег дәкж, эднә хотнур буурл үстә өвгн ирнә. Эн өвгн йир цеңи ухата күн бәәж. Эгч-дү эгшгүд саак хоорндан цүүгләжәхлә, өвгн эдниг соңсад, эднүр ирнә. Эднә керләєнинь зогсаңад, өвгн келнә:

- Тадн хоорндан ни бәәшгот, юңгад гихлә, тадна занғ-бәәдл нег-негнәсн онгдан. Тер төләд салу нег хотнд жөөлн эгшгүд, талдан хотнд хату эгшгүд бәәх зөвтә.

Тер цагас авн жөөлн эгшгүд хамдан ни-негн болн салу хату эгшгүд хоорндан ни-негн бәәдг болов. Тиигәд, нег хотнд жөөлн эгшгүд: **ә, ө, ү, и, е[э]** бәәнә. Дарук хотнд хату эгшгүд: **а, о, у, ы, ю, я** бәәнә. Эдн нег үгд семрәк орхш.

2. Дегтрәр көдлүн:

(Багши самбрт нег зергләнд хату дарана эгшгүд, салу зергләнд жөөлн дарана эгшгүд бичнә. Күүкдин оныгт эн хойр дарана эгшгүд нег үгд эс ирләдгөөнин тусхана).

1-дгч даалъвр (5 мин.): Б: Дегтрән сектн. (Суръульчир үгмүд багшин ардас умишад, эгшгүдинь зааж үзәлнә)

а) Багш: Нег үгд ямаран эгшгүд үүрлә?

(Багши сурвер болн хәрунинь келәд, күүкдиг давтулна)

Б: Эн ямаран эгшг?

С: Эн хату (жөөлн) эгшг.

Б: Эн үгд ямаран эгшгүд бәәнә?

С: Эн үгд хату (жөөлн) эгшгүд бәәнә.

ә) Багш: Нег-негндән келж өгти.

Келльнә янз:

С1: Эн ямаран эгшг?

С2: Эн хату (жөөлн) эгшг.

С1: Эн үгд ямаран эгшгүд бәәнә?

С2: Эн үгд хату (жөөлн) эгшгүд бәәнә.

б) Медвринь шинжлүн:

(Багши күүкдиг һурвад күүтә багар хуваңад, марна давулна. Баг болында карточкс түгәгднә. Карточкст бәәх үгмүдт дарук ниилврмүд хавсрт хошадлсн үзгүдтә. Күүкд чик үзгінү ухалж әтвнә).

Карточкин янз: Көв(ү, ю)н, күүкн(ә, я). (Эн көдлмшин дару күүкд багшин дөңгәр ашлт кенә)

3. Ашлт (2 мин.): Хату болн жөөлн эгшгүд нег үгд ниицхш.

Багш: Эн шүлг ю медүлжәнә?. (Багши күүкдиг ардаси дахулад, дегтрт бәәсн шүлг умишулна. Дарунь күүндовр давулна):

Б: Хату болн жөөлн эгшгүд нег үгд таарну?

С: Уга, таархш.

4. Қогц-махмудан тинилълын (2 мин.):

Деер үүлн хурна, (ыран деегишән өргүхәнә)

Төгрг мөндр унна, (доргшан сууцхана)

Тош-тош гинә. (тавицхана)

Салькн икәр үләнә, (нәәхлүхәнә)

Мөндр хаалыар гүүнә. (ормдан гүүцхәнә)

2-дгч даалъвр (3 мин.): Дегтрт өггдсн схемәр көдлүн. Багш: Цаңан ботхн схемст эгшгүд тәвж. Зуг зәрм схемсәр үгмүд тогтаж болшго. Ямаран схемсәр? (Күүкд схемсиг шинжләд, чик тәэлвринь үзәлж өгнә)

5. Наадн (3 мин.): Багш салу үгмүд келхлә, күүкд үгд бәәсн эгшгүдинь йилъя, хату эс тиј жөөлн дараынинь зааж келнә:

Б: **Мәәлнә.** Ямаран эгшг бәәнә?

С: **Ә** эгшг бәәнә.

Б: **Ә** ямаран эгшг?

С: **Ә** жөөлн эгшг. (Иигәд үөн үлгүрәр давтулж болх)

6. Самбрт көдлүн (5 мин.): Багш самбрт чик болн эндүтә үгмүд бичнә. Суръульчир чик бурунинь йилъж келнә:

ТӨГЯ ӨМӘРӘН ӘЛЯ

ТӨГӘ ӨМЯРӘН АЛЯ

(Түрүн үгд бәәсн эгшгүд йилълын)

Күүндовр:

Б: **Ө** ямаран эгшг?

С: **Ә** жөөлн эгшг.

Б: **Я** ямаран эгшг?

С: Я хату эгшг.
Б: «Төгя» үг чикәр бичәтә?

С: Уга, эндүтә.
(Багшин дөңгөр дамжад, күүкд ашилт кенә)
Ашлт: Хату болн жөөлн эгшгүд хамдан нег үгд орхш. (Эн янзар наадк угмудин бичлінә цээлъвр давулгдана).

5. Цогц-махмудан тинилълын (2 мин.):
Деер үүлн хурна, (наран деегшэн
өргүхэнә)
Төгрөг мөндр унна, (доргшан
сүүцхана)
Тош-тош гинә. (тавицхана)
Салькын икәр үләнә, (нәәхлиүхэнә)
Мөндр хаалъар гүүнә. (ормдан гүүцхэнә)

– Эн ямаран дарана эгшг? – Эн жөөлн дарана (хату дарана) эгшг.

Бичлін:

1. Угмұдт кергтә эгшгүд орулж бичлін;
2. Хату, жөөлн дарана эгшгүд үгмұдт ирлілж бичлін.

Умшлін:

1. Угмұдт хату, жөөлн эгшгүд чикәр келж умшлін;
2. Хальмг улсин амн үгин зөөрәс «Сурьуль – ухани булг ».

III. БИЧЛІН

1. **2-дгч даалъвр (4 мин.):** Угмұдт чик дарана эгшгүд тәвж бичлін

IV. УМШЛІН

1. Эгшгин таарлт цээлъжәх шүлг умшлін (2 мин.)
2. Хальмг улсин амн үгин зөөрәс: Сурьульд көгшн уга.
3. Хальмг үзгүдтә ниилврмұд умшлін (Багшин хәләцәр)

V. КИЧӘЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)
(Түрүн кичәлмудин янзар)

14-дгч кичәл ЭГШГИН ТААРЛТ

КЕЛНӘ ДАСЛУРМУД

Үгмұд:

- хату эгшг, жөөлн эгшг;
- үүрлнә, үүрлхш.

Немр үгмұд:

- үүлн хурна, мөндр унна, хаалъар гүүнә.

Фонетик:

- хату болн жөөлн эгшгүд.

Грамматик:

- эгшгин таарлт.

КЕЛЛІНӘ КЕВ-ЯНЗС

Келлін:

1. **Күүндльн** (– Үгд ямаран эгшгүд үүрлнә? – Нег дарана эгшгүд үүрлнә. – Ямаран эгшгүд үүрлхш? – Солю дарана эгшгүд үүрлхш.

Кичәлин зура

I. КИЧӘЛИН ЭКЛЦ

1. **Менделлін (1 мин.):** (Түрүн кичәлмудин даалъврмудар қүцәх кергтә)

2) Хальмг әс келж дамшлын (1 мин.):

Хулын сернә,
Хальш хәәнә.
Мис мәәләд,
Мах сурна.
Отхта ишк
Өвс жажлна.
Өкәр бичкдүд
Өрм иднә (Шугран В.)

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНӘ ДАМШЛТ

1. Дегтрәр көдлін:

- 1-дгч даалъвр (8 мин.):** Багш: Зурғт ямаран эгшгүд таарна (таархш)? Хәләтн:

Б: **а-ә** таарну?

С: Уга, таархш.

Б: Юңгад?

С: Юңгад гихлә, эдн салу дарана эгшгүд: а хату дарана, ә жөөлн дарана.

(Иим кевәр цаарандан көдлх)

3) Цогц-махмудан тинилълын (2 мин.):

Деер үүлн хурна, (наран деегшэн
өргүхэнә)
Төгрөг мөндр унна, (өкәцхэнә)
Тош-тош гинә. (тавицхана)
Салькын икәр үләнә, (нәәхлиүхэнә)
Мөндр хаалъар гүүнә. (ормдан гүүцхэнә)

4. **2-дгч даалъвр (8 мин.):** Багш: Кеедә ав хуцдан олн зүсн даалъвр өгч. Эн таднас дөң суржана. Нөкд болый. Дегтрт

бээсн эгшгүдиг хойр төгрт хуваж бичхм. Кенэ баг диилх? (*Багши күүкдиг үүрвад күүтэй багд хуванад, deer бээсн эгшгүдиг дарааарнь хуваж бичүлнэ. Хамгин чикэр болн түрүүлжэ төгсээн баг диилнэ*).

5. 3-дгч даальвр (8 мин.): Багш: Кеедэн Кер ыалзнуу хуц зургуд зурад, эднэ нердинь бичж, зуг үгмүдт ямаран эгшг тэвхинь мартж. Нөкд болый. (*Күүкд чик эгшгүдинь олжэ тэвэд, цээлъвирийн багшин дөнгөр дамжжэ кенэ. Улгурны, «Чирэ» гисн үгд бээх эгшгүдин цээлълт*). Багш: Кер ыалзнуу хуцд цээлъвирийн бичж тэвх кергтэ, зуг яьж цээлъхм:

а) Б: Ямаран эгшг тэвхм?

С: Эгшг тэвхм.

Б: Юнгад?

С: Юнгад гихлэ, жөөлн эгшг и бээнэ.

э) Багш: Цаг бачм, наадк үгмүдийн тускар хоорндан нег-негндэн келж өгти. (*Күүкд даруул үгмүдт тэвх эгшгүдин тускар күүндинэ*)

б) Медврийн шинжлэлийн:

(Хошадар нэжээд үгмүдийн цээлъвр келж вэгнэ)

6. 4-дгч даальвр (5 мин.): Багш: Кер ыалзнуу хуцд Кеедэ аав эгшгүдиг таарлтарни ирлүүл гиж даальвр өгч. Хуцд нөкд болый. (*Күүкд хойр зерглэнд бээсн үзгүдиг хату болн жөөлн дарааарнь татасар ирлүүлж темдглнэ*)

7. Цогц-махмудан тинилълын (2 мин.):
Деэр үүлн хурна, (*Наран дээгшиэн өргнэ*)
Төгргө мөндрүүнна, (*Өкөцхэнэ*)
Тош-тош гинэ. (*Тавшицхана*)
Салькин икэр үлэнэ, (*Нээхлицхэнэ*)
Мөндрүүнхаальар гүүнэ. (*Ормдан гүүцхэнэ*)

- өлзэтэ, гүн, сэн нертэ;
- шингэж;
- deer, дор, дотр.

Фонетик:

- хальмг келнэ эс

Грамматик:

- хөөт үгмүд.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлүн: Түрүүн кичэлмүдин даслурмуд датлын

Ушилтын:

- 1) Дэгтрэр;
- 2) Хальмг үлгүр
«Медрл дэгтрэс авдг».

Кичэлийн зура

I. КИЧЭЛИЙН ЭКЛЦ

1. Мендллүн (1 мин.)

2) Хальмг эс келж дамшлын (1 мин.):

Деэр нарн мандлна,
Дор ыазр көкрнэ,
Эн сээхн хавр,
Мини дурта цаг.

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮҮНЭ ДАМШЛТ

1. Дэгтрэр көдлүн:

1-дгч даальвр (10 мин.): Багш: Цаан ботхн таднд үйрэл бичж. Ю бичсмб? Соңстн: (*Багши айслуулж умихла, күүкд соңсна. Даруунь күүкд умишад, үгмүд чикэр келж дамина. Энүнэ хөөн багши күүндвэр давулна. Сурвр тэвэд, хэргүүнинь өгэд, күүкдиг давтулна*)

а) Б: Сурьуль ямаран болж?

С: Өлзэтэ болж.

Б: Ямаран медрл авч?

С: Гүн медрл авч.

Б: Ямаран нертэй йовтн?

С: Сэн нертэй йовтн.

э) Багш: Улгурин тускар нег-негндэн келж күүндин: (*Хоорндан күүндвэр давулна*)

Келлүнэ янз:

C1: Сурьуль ямаран болж?

C2: Өлзэтэ болж.

C1: Ямаран медрл авч?

C2: Гүн медрл авч.

C1: Ямаран нертэй йовтн?

III. УМШЛЫН

5-дгч даальвр (2 мин.): Зокал цээлжэх шүлг умшч тодллын

VI. КИЧЭЛИЙН АШЛТ (3 – 5 мин.)

(Түрүүн кичэлмүдин янзар)

**15-дгч кичэл
БИ УМШЧАНАВ**

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- сурьуль, медрл;

C2: Сөн нертэй йовтн.

б) Медвринь шинжлүн: (*Хошадар һарч күүндөн*)

2. Цогц-махмудан тинилълын (2 мин.):

Деер үүлн хурна, (һаран дееғшиән
өргүхәнә)
Төгргө мөндрүннүн, (өкөңхәнә)
Тош-тош гинә. (тавиңхана)
Салькын икәр үләнә, (нәәхлиңхәнә)
Мөндрүннүн, (ормдан гүүңхәнә)

3. 2-дгч даалъвр (8 мин.): Багш: Цаңан ботхн тана класст юн бәэхинь бичж, зуг зәрм үгмүдинь дутаж. (*Дуту үгмүдинь күүкдүн ардасы дахулад тәвнә*)

4. 3-дгч даалъвр (8 мин.): Багш: Цаңан ботхн таблицид үгмүд бултулж, эн үгмүдиг олх кергтә. (*Күүкдүн ардасы дахулад тәвнә*)

5. Цогц-махмудан тинилълын (2 мин.):

Деер үүлн хурна, (һаран дееғшиән
өргүхәнә)
Төгргө мөндрүннүн, (өкөңхәнә)
Тош-тош гинә. (тавиңхана)
Салькын икәр үләнә, (нәәхлиңхәнә)
Мөндрүннүн, (ормдан гүүңхәнә)

Келлін:

Күүндөн (— Сарң яңа? — Дорваңан белднә. Хувцан өмснә. Школур темциә. — Школд юн кергтә? — Дегтр, кергтә.)

Умшлүн:

- 1) Дегтрәр;
- 2) Хальмг үлгүр «Медрл дегтрәс авдг».

Кичәлин зура

I. КИЧӘЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлін (1 мин.):

2. Хальмг әс келж дамшлүн (1 мин.):

Деер нарн мандлна,
Дор қазр көкрнә,
Эн сәәхн хавр,
Мини дурта цаг.

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНӘ ДАМШЛТ

1. Дегтрәр көдлүн:

1-дгч даалъвр (4 мин.): Багш: Көвүнә нерн кемб? Энүнд юн бәәнә? (Багш күүкдиг ардасы дахулад, айслулж умисна даруңан күүндөр давулна).

а) Б: Көвүнә нерн кемб?

С: Көвүнә нерн Сарң.

Б: Сарң ю белднә?

С: Сарң дорван белднә.

Б: Дорвадан ю тәвнә?

С: Дегтр, ..., ... тәвнә.

Багш: Сарңгин тускар медвдн. Ода тадын нег-негнәсн үүриннүн тускар медтн: (*Күүкдүн деер кегдес күүндөрүн янзар бийиннүн тускар келнә*)

Келльнә янз:

ә) С1: Чини нерн кемб?

С2: Мини нерн

С1: Чи ю белднәч?

С2: Би дорван белднәв.

С1: Дорвадан ю тәвнәч?

С2: Дегтр, ..., ... тәвнәв.

б) Медвринь шинжлүн: (*Самбр тал хошадар һараад, күүндөр давулна*).

3. Цогц-махмудан тинилълын (2 мин.):

Салькын, салькын үләнә,

Хур, хур орна,

III. УМШЛҮН

Хальмг үлгүр (2 мин.):

Медрл дегтрәс авдг.

IV. КИЧӘЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

(Түрүн кичәлмүдин янзар)

**16-дгч кичәл
БИ УМШЧАНАВ**

КЕЛНӘ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- сурьюльч, хувцн, жим хаалы;
- белднә, дүрнә, кергтә, өмснә, адьна, сернә, белднә;
- у, сарул, өргн, герлтә;
- өрүн эрт, онъдин, шунж, бийән.

Фонетик:

- хальмг әс келж дамшлүн

Грамматик:

- хальмг келнә зәңгин айлт.

КЕЛЛҮНӘ КЕВ-ЯНЗС

Бальчг, бальчг ыарна,
Цандг, цандг тогтна.

4. Ирлүлтн (2 мин.): (*Күүкд тооын дарааар шулгин утхинь ирлүлнэ*)

- а. Школур йовна.
- ә. Кергслмүд
- б. Дорваан белднэ

5. Үлү үгмүд олтн (2 мин.):

Дегтр, девтр, салькн
Школ, сурьюль, жим хааль

6. 2-дгч текст умшлын (5 мин.): Цаанан ботхн бичг бичж. Ботхна классст кедү терз бээнэ? (*Багши умшихла, күүкд соңсна. Даруунь багши күүкдин медвринь шинжлнэ*)

Күүндлүн (5 мин.):

Класс кедүдгч давхрт бээнэ?
Классин хора ямаран?
Терзмүд ямаран?
Терз deer юн бээнэ?

Зург альд өлгэтэ?

7. Зэнгст дуту үгмүд орултн, чик дараандын тэвти (2 мин.):

Мана класс ... бээнэ . Эрс deer ... өлгэтэ. Терзмүд ...,
Классин хора ...,

- 1
- 2
- 3
- 4

8. Цоги-махмудан тинилълын (2 мин.):
(Deer өггдсн даслурар)

9. 3-дгч даальвр (2 мин.): «Таьра – бичкин сурьюльч» гисн ахр шүлг умшлын

(*Багшин ардас шүлг айслулж умшиад, сурврмудт хэргү өгнэ.*)

Күүндлүн (3 мин.):

Б: Бичкин көвүнэ нерн кемб?
С: Бичкин көвүнэ нерн
Б: Эн сурьюльчий, багший?
С: Эн

10. Шүлг чеекжэр даслын (3 мин.):

(*Нежээд, хошиад үгмүдээр болну, үзгүдээр болну арчад, ол дэкж умшиад, чеекждэн тодлж авлын*)

III. Хальмг үлгүр умшлын (2 мин.):

«Медрл дегтрэс авдг».

IV. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

(*Түрүн кичэлмүдин янзар*)

**17-дгч кичэл
ЮН АЛЬД?**

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- хальмгааар, хамдан;
- Доржла, Цаанла;
- делгэтэ.

Сурврмуд:

- кенлэ? альд?

Грамматик:

- хөөт үгмүд, ниилүлгч киисквр (Кенлэ? Доржла, Цаанла)

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлүн:

Күүндлүн (– Классин хора ямаран?)
– Классин хора ик, сарул. Юн бээнэ?
– Ширэс, ..., ... бээнэ. – Юн альд зогсчана? (кевтнэ, өлгэтэ, делгэтэ)
– Кенлэ сууна? – Цаанла сууна.)

Умшлын:

- 1) Дегтрэр текст умшлын;
- 2) Хальмг үлгүр

«Медрл дегтрэс авдг».

Кичэлини зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлүн (1 мин.): (Түрүн кичэлмүдин даальврмудар күцэх кергтэ)

2. Хальмг эс келж дамшлын (1 мин.):

Бичкихн харада шовун
Ора deer жиснэ.

Байрин жинчн хонхар
Орлнгийн сээх зэнглнэ.

**II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН
ЭНҮНЭ ДАМШЛТ**

1. Дегтрэр көдлүн:

1-дгч даальвр (8 мин.): Багши: Цаанан ботхн классинь тускар бичж, зуг зэрм үгмүдинь адьад мартж. Эн үгмүдинь орулж келхм. (*Сурьюльчир түрүн текстэр түшг авад, дарук текстин дуту үгмүд орулж келнэ.*)

2. Күүндөр (10 мин.): Багш: Цаңан ботхнд классин тускар бичг бичхм. Кен альд суухинь, юн бээхинь бичх кергтэ. Зуг түрүлэд келэд авчкий. (*Багши күүкдиг ардасн дахулаад давтуулна*)

а) Б: Санж кенлэ сууна?

Санж Байнла сууна.

Б: Эдн альд сууна?

Эдн терзин өөр сууна.

Б: Багш альд зогсчана?

Багш самбрин өмн зогсчана.

б) Багш: Цаг бачм, нег-негнэсн сурал келж өгти. (*Күүкд хошадлаж көдлнэ*)

Келльнэ янз:

а) С1: Айланы кенлэ сууна?

С2: Айланы Төгрөшлэ сууна.

С1: Эдн альд сууна?

С2: Эдн үүднэ (самбрин) өмн сууна.

С1: Багш альд зогсчана?

С2: Багш самбрин өмн зогсчана.

Медвринь шинжлэлийн:

б) (*Самбр тал хошадар ыарад, күүндөр давулна*)

2-дгч даальвр (8 мин.): Багш: Цаңан ботхн бичг бичж. Ю бичж? (*Сурьульчир текст соңсад, багшта хамдан умшиад, хэрү өгнэ*)

Б: Дорж кенлэ сууна?

С: ... Цаңанла сууна.

Б: Эдн альд сууна?

С: ... өөр сууна.

Б: Багш альд зогсчана?

С: ... самбрин өмн зогсчана.

2. Цогц-махмудан тинилълын (2 мин.):

Өндр, өндр модд

Нааран, цааран нээхлнэ.

Ут, ут ацмуд

Нааран, цааран сарсана.

3-дгч даальвр (6 мин.): Багш: Цаңан ботхн бичгтэн дала сурвр тэвж. Хэрүүниь бичхм. (*Сурьульчир дуту угмуудинь оруулж бичнэ*).

V. УМШЛЫН

Хальмг үлгүр умшлын (2 мин.):

«Медрл дегтрэс авдг».

VI. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

(Түрүн кичэлмүдин янзар)

18-дгч кичэл

БЕЛДВР

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- белдвр, школд белдльн;
- өрүн эрт, сальквч, нүр-ьяран, өрүн хот;
- сернэв, секнэв, киилнэв, уьянав, самлнав, өмснэв, уунав.

Немр үгмүд:

- хээнэ, олна, тэвнэ.

Грамматик:

- өдгэ цагин үүлдэгч

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлн:

Күүндлүн (– Ботхн ю кежэнэ? – Ботхн биллүр хээжэнэ. – Ботхн ю тэвжэнэ?

- Ботхн дегтр, бичүр, тэвжэнэ.
- Ботхн ямаран кичэлд дурта? – Ботхн ... дурта.

Умшлүн:

1. Көдлмшч девтрээр;

2. Хальмг үлгүр:

Медрл дегтрэс авдг.

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. **Мендллн** (1 мин.): (Түрүн кичэлмүдин даальврмудар күцэх кергтэ)

2) Хальмг эс келж дамшлын (1 мин.):

Бички бор шовун,

Терзин ыатц жирлэнэ,

Жив – жив гиж,

Жийжэ көвүг серүлнэ.

П. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Дегтрээр көдллүн:

1-дгч даальвр (8 мин.):

Күүндлийн. Багш: Цаанан ботхн зурган илгэж. Эн зургар күүндтн. (*Сурьульчир нег-негндэн сурвр тэвээд, хэрү өгнэ*).

а) Б: Эн юмб?

С: Эн Цаанан ботхн.

Б: Цаанан ботхн ю кежэнэ?

С: Школд белджэнэ.

Багш: Нег-негнээн суртн. (*Хошадар көдлнэ*)

э) **Келльнэ янз:**

С1: Эн юмб?

С2: Эн Цаанан ботхн.

С1: Цаанан ботхн ю кежэнэ?

С2: Школд белджэнэ.

Багш: Кенэс сурсн угавт?

б) **Медвринь шинжлүүн:** (*Самбр тал ыарад, хошадар көдлнэ*)

2. **2-дгч даальвр (5 мин.):**

Багш: Цаанан ботхн өрүн ю кедгэн бичж. Эн ю кенэ? (*Сурьульчир шүлг багшиг дахад умина, дарунь босад, багшин узулсан докъя давтад, шүлг келихэнэ*).

3. **3-дгч даальвр (5 мин.):** Багш: Цаанан ботхн школдан белджэнэ. Эн цуг кергслмүдэн диглж, зуг нег юмн геедрж. Ботхн ю хээжэнэ? (*Күүкд үүрвн күүтэ багар хувагдад, марна давулна. Зургт дуту юминь зааж келнэ. Чикэр күцэсн баг диилнэ*).

4. **Цогц-махмудан тинилълын (1 мин.):** (*Кергслмүдэр ямаран уулдвр күцэдгэн келж дамилнүн*)

Дегтр умшнав

Девтрт бичнэв

Ширэр ширднэв

Зусар наанав

Цердэр бичнэв

5. **4-дгч даальвр (5 мин.):** Багш: Цаанан ботхн кергтэ юман дорвадан тэвжэнэ. Ю тэвжэнэ?

(*Цуг кергслмүдин зургууд хэлэхэд, нердинь зааж келнэ*)

а) Б: Ботхн дорвадан ю тэвжэнэ?

С: Бичүр, девтр, өдрлг, ..., ... тэвжэнэ.

э) **(Хооридан күүндлийн)**

б) **(Медвринь шинжлүүн)**

6) **5-дгч даальвр (3 мин.):** Багш: Цаанан ботхн тоолхдан дурта. Зургт Цаанан ботхн дурта кичэлдэн сууна.

а) Б: Ботхна дурта кичэл юмб?

С: Ботхна дурта кичэл эсв (орс келн, ...).

Багш: Нег-негндэн келтн (*Хошадар күүндлийн*)

э) **Келльнэ янз:**

С1: Ботхна дурта кичэл юмб?

С2: Ботхна дурта кичэл эсв (орс келн, ...).

Багш: Кенэс сургдсан уга?

б) **Медвринь шинжлүүн:** (*Самбр тал ыарад көдлүүн*)

7. **Күүндлийн (5 мин.):** Багш: Ботхн тадна дурта кичэлийн тускар медхэр седжэнэ. (*Багши күн болынур зааңад, сурвр тэвнэ*)

Б: Чини дурта кичэл юмб?

С: Мини дурта кичэл хальмг келн (немш келн, ...).

III. БИЧЛҮН

Үгмүд нийлврмүдээр салыж бичлүн (3 мин.):

Ширэ - ши-рэ, самбр – сам-бр, бичүр – би-чүр, өдрлг - ө-др-лг.

IV. УМШЛҮН

1. **Көдлмүч девтрээр;**

2. **Хальмг үлгүр (2 мин.):**

Медрл дегтрэс авдг.

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

(Түрүн кичэлмүдин янзар)

19-дгч кичэл НААДЫЙ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- цуг дассн үгмүд;

Немр үгмүд:

- кемжэлнэв.

Грамматик:

- өдгэ цагин үүлдэгч

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлүн:

Күүндлийн (- Эн юмб? – Эн бичүр (биллүр, ...). – Чамд дегтр бээнү? – Э, бээнэ. (Уга) (*Лавлгч болн бурушагч зэңгэс келлүн*) (- Чини дорва ямаран?)

- Мини дорва ик, бор өнгтэ) (*Юмна*

цээлнэвр келж өглийн)

Умшилнүү:

Хальмг үлгүр

«Медрл дегтрээс авдг».

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. **Мендллнүү (1 мин.):** (Түрүн
кичэлмүдин даалхврмуудар күцэх кергтэ)

2. **Хальмг үгмүдин айльс келж
дамшлын (1 мин.):**

Сарул сээхн школ
Седкл байрлуулж дүнгэнэ.
Ке хувцта бичкдүд
Школур адьж гүүнэ.

II. НААДН

3. **Үгмүд зургудла ирлүүллын (5 мин.):**

1-дгч даальвр.

Багш: Цаанан ботхн нег сонын наад илгэж.
Хэлэтийн, эн үгмүдиг зургт ирлүүлх кергтэ.
*(Багши суурьульчириг үүрвад күүтэй
багмудар хуванаад, кергслмүдин нертэй
карточкс түгэнэ. Багши кергслин нер
келхлэ, суурьульчир дэгтэрт бээсн зургудт
ирлүүлж тэвэд, үгиг заажүү келнэ. Хамгин
түрүнд чилэсн баг диилийнэ).*

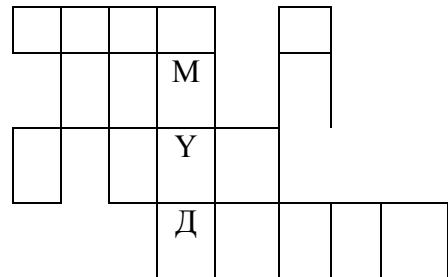
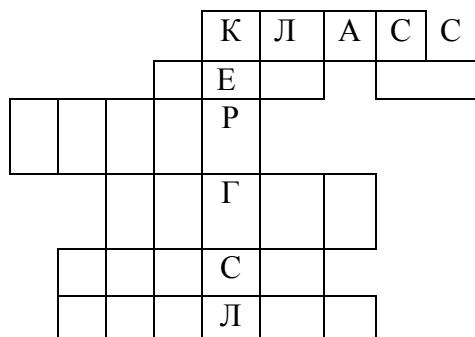
4. **Цоги-махмудан тинилын (1 мин.):**

(Цоги-махмудын магтлийн)

Санан хурдн,
Нүдн хурц,
Чикн сонр,
Нар бат,
Көл хурдн.

5. **Кроссворд тээлж бичлын (5 мин.):**

*(Самбрт кроссворд зурата, күүкд
үгмүдийн тээлж бичнэ)*

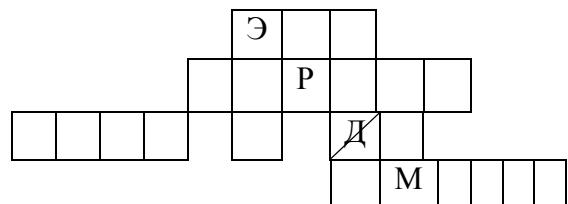

Тэвх үгмүд: дорва, самбр, девтр, дегтр,
бичүр, цаасн, биллүр, бичүр.

6. **Марьян (5 мин.):** Багш: Цаанан ботхн
таднд дала сурврмуд тэвж. Хэлээйд, хэрү
өгхм. *(Самбрт сурврмуд бичэтэй, күүкд
умшиад, хэрүүчинь өгнэ. Багши суурьульчириг
үүрвад күүтэй багар хуванаад, марна
давулна. Хамгин түрүн чилэсн баг
дишилнэ)*

1. Чини нерн кемб?
2. Чини багшин нерн кемб?
3. Кедүдгч класст сурнач?
4. Чини класс ямаран?
5. Класст юн бээнэ?
6. Чамд юн бээнэ? Юн уга?
7. Чи ямаран кичэлд дуртавч (дурговч)?

7. **Бичлын (5 мин.):** Багш: Цаанан ботхн
кичэлмүдин нерд эн кроссвордт бултуулж,
тааж медий.

Тэвх үгмүд: умшилн, эсв, зурлын, ыарин
эрдм.

8. **Сонссан медж зурлын (5 мин.):**

*(Суурьульчир девтрин халхиг хойр энгэр
хувана, багши «зүн», «барун» гисн үгмүдиг
докъя үзүлэд, күүкдтэй дамишулна. Дарунь
багшин келсиг күүкд медж зурна, хөөнинь
багши күүкдин көдлмши самбрт өлгнэ, чик-
буручинь хамдан шалына)*

Багш: Зүн бийд дегтр бээнэ. Дегтрин өөр
барун бийэснэй биллүр кевтнэ. *(Күүкд
дегтэр зурна, барун бийднэй биллүр зурна.)*

Багш: Барун бийд самбр өлгэгтэй. Самбр
ноян. Самбрин өөр зүн бийд ут кимзэ
бээнэ. *(Күүкд самбр болн зүн талын
кимзэ зурна. Энүнэ дару зургуд самбрт*

өлггднэ. Күүкд чик-бурууңинь багшин дөңгөр шалына).

III. УМШЛЫН

Көдлмшч девтрәр (3 мин.);

IV. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

(Түрүн кичәлмүдин янзар)

20-дгч кичәл НААДЫЙ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- цуг дассн үгмүд;

Грамматик:

- тоолгч нерн

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлин:

Күүндүн (- Кедү? – Арвн. – Эн ямаран үз? – Эн ә үзг. – Ик үзг, бичкин үзг.

Умшиллын:

Хальмг үлгүр

«Медрл дегтрәс авдг».

Кичәлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлин (1 мин.): (Түрүн кичәлмүдин даалһврмудар күцәх кергтә)

2) Хальмг үгмүдин айльс келж дамшлын (1 мин.):

Сарул сәәхн школ
Седкл байрлулж дүңгәнә.
Ке хувцта бичкүдүд
Школур адъяг гүүнә.

II. ДАССН МЕДВРИНЬ ШИНЖЛЛЫН

1. Дегтрәр көдлүн

1-дгч даалъвр (5 мин.): Багш: Цаңан ботхн зургуд илгәж. Дөрвләжнәд то бичж, эднә нердинь мөөлүрмүдт бичж. То болн эднә нердинь ирлүүлтн гиҗ даалъвр өгчәнә. (Күүкд һүрвад күүтә хойр багар хувагдад, марна давулна. Нег баг карточкст бичэтә то узулхлә, дарук баг эднә нердинь заажү келнә. Цугинь чикәр келсн баг диилнә).

1-дгч баг: Кедү?

2-дгч баг: Хойр, (һүрвн, ...).

2. Кедү юмн бәэнә? (5 мин.): (Тер кевтән күүкд багар цааран көдлнә. Багш

самбарт то бичәд, өөрнү зургуд ирлүүлнә. Күүкд то болн зургудт бәәсн юмна нерд заажү келнә. Хамгин ик балл авсн баг диилнә).

3. Зәңгст то чикәр келж умшиллын

(8 мин.): (Күүкд тер кевәрн багар хувагдад, зәңгст бәәсн то күүкд чикәр келж умшина. Баг болынд зәңгс бичгесн карточкс түгәгднә. Карточк болынд бичгөх зәңгин то багшин хәләңәр. Хамгин түрүнд даалъверан чикәр төгсәсн баг диилнә).

Зәңгсин янз:

Доржд 5 биллүр, 2 дегтр, 8 харнда, 1 кимзә бәәнә. Делгр Доржас 4 харнда сурв. Кедү харнда Доржд үлдөв?

4. 2-дгч даалъвр (5 мин.): Багш: Цаңан ботхн циркд одв. Тенд ут моңа үзв. Эн моңан эрә үзгүдәр бичэтә. Толъань ик үзгүдәр экләд, сүүлнү бичкин үзгүдәр төгснә. Үзгүд хальмг алфавитын дараңар бичэтә. Ботхн даалъвр өгчәнә: Кен түрүлж үзгүд чикәр, хурдар умшх? (Күүкд нејәдәр босад, алфавит заажү умшина).

5. Ик болн бичкин үзгүд йилъж келлүн (5 мин.): Багш: Эн алфавитд ик болн бичкин үзг бәәнә. Эдниг заатн: (Суркульчир ик болн бичкин үзгүд ирлүүлжү келнә)

C1: ... ик үзг?

C2: Э, ик үзг. (Уга, бичкин үзг)

III. УМШЛЫН

Көдлмшч девтрәр (3 – 5 мин.

IV. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

(Түрүн кичәлмүдин янзар)

IV-дгч ПОЛИЛОГ

Өрүн эрт боссн сергли болдг

1-дгч кичәл

ӨРҮН

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- өр, өрун, эрт, ора;

- сернә, босна, ясна, уңана, самлна, цеврлнә, секнә, уңана, киилнә, өмснә, ууна;

Немр үгмүд:

- дал, өвдг, альхн, нудрмг, хурьн.

Фонетик:

- дуута хадврмуд: н, г, ń, ж, ј, д, з, л, м, ń.

Грамматик:

- цаг медүлгч нареч

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлин:

Күүндльн (- Өрүн ю кенәч?)

- Өрүн боснав, зарядк кенәв,

Умишлын:

Хальмг үлгүр

«Өрүн эрт боссан серглң болдг».

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлин (1 мин.): (Түрүн кичэлмүдин даалһврмудар күцэх кергтэ)

2. Хальмг үгмүдин айльс келж дамшлын (1 мин.):

Гертэн өрүнд босхларн

Һар-нүүрэн уялго,

Экэрн хувцан өмскулсн

Эн дегд му.

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Дегтрэр көдлүн.

1-дгч даалъвр (8 мин.):

Багш: Хэлэти, мана үр Үлмж зургудан илгэж. Эн өрүн эрт босна. Ю кенә? (*Күүкд багшиг дахад, шүлг айслулж умшина. Дарунь багшта хамдан шүлг докъя дахулэц келнэ. Эн саамд наад давулж болжсана. Багш шүлгэс зэңг салиж келхлэ, күүкд терүргинь күцэнэ. Хажьр күцэснь сууна, наадкснь цаарандан күцэнэ. Диилсн кун улдтл күцэж болжсана*)

2. 2-дгч даалъвр. Күүндвр (8 мин.):

Багш: Тадн кезэ босдгиг медхэр седлэв. (*Кун болниг зааңад сурна, күүкд ардаснь давтна*)

а) Б: Чи кезэ боснач?

Би өрүн эрт боснав.

ә) Багш: Цаг бачм, нег-негнэсн сурад медтн. (*Күүкд хошадар күүнднэ, багш эднэ келлиг шинэклэд, эс чадснди нөкд болна*)

Келльнэ янз:

С1: Чи кезэ боснач?

С2: Би өрүн эрт боснав.

Медвринь шинжлүн:

б) Багш: Кен күүндэд уга? (*Хошадар самбр тал һарч күүнднэ*)

Багш: Босад ю кенәв. (*Багшин ардас зэңг болынд ирлцэтэ докъя үзүлэд келихэнэ*)

3. Цогц-махмудан тинилльн (1 мин.):

Б: Босад ю кенәч?

С: Сальквч секнэв,

Аяар сергэнэв,

Зарядк кенэв,

Оран яснав,

Нүүрэн уяанав,

Шүдэн цеврлнэв,

Үсэн самнав,

Хотан уунав,

Хувцан өмснэв,

Школдан йовнав.

5. Наадн (7 мин.): Багш: Кен мини докъя медж үзүлх? (*Багши докъя үзүлхлэ, күүкд келж өгнэ. Диилвр бэрсн кун улдтл наадж болжсана*).

6. Цогц-махмудан тинилльн (1 мин.):

Багш: Цогцин ямаран мөчмүд келэд угавидн? Келий: (*Келжэх мөчмүдэн үзүлэд келихэнэ*)

Мини дал

Мини өвдг

Мини альхн

Һарин хурьн

Мини нудрмг

(*Келснэнь дару мөч болына үүлдвр келж үзүлнэ*)

Далан холький,

Өвдгэн нуылый,

Альхан таший,

Хурьан көндэй,

Нудрмган чаңай.

IV. УМШЛЫН (2 мин.)

1. Дуута хадврмуд: (*Самбрт бичэтэ хадврмуд зааж келлинэ дамишлын*)

Дуута хадврмуд: н, г, ń, ж, ј, д, з, л, м, ń.

2. Хальмг үлгүр (3 мин.):

Өрүн эрт боссан – өлзэтэ үрн болдг.

3. Дегтрэр текст умшлын (3 мин.):

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

(Түрүн кичэлмүдин янзар)

2-дгч кичэл ХОНГИН ЦАГ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- өр, өрүн, үд, үдин хөөн, бүрүл, асхн, сө, зүүдн, хонг, хонгин цаг;
- хонх, зүүдлх, нөр ханх;

Немр үгмүд:

- унх, серх, босх.

Фонетик:

- дүлэ хадврмуд: п, ф, к, т, х, ш, щ, ч, с, ц.

Грамматик:

- нареч, өдгэ цагин үүлдэгч.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлин: Күүндолын (- Ямаран цаг?)

- Өрүн, үд, – Яйж хонвт? – Сэн хонув. – Зүүд зүүдлвт? – Э, зүүдлв/ зүүдлсн угав. – Нөөртн ханв? – Э, ханв./хансн уга).

Ушилтын:

Хальмг үлгүр

«Өрүн эрт боссн серглн болдг».

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1) Менделлини (1 мин.): (Түрүн кичэлмүдин даалхврмудар)

2. Хальмг үгмүдин айлыс келж дамшлын (1 мин.):

Орнаас боснав,

Сальквч секнэв,

Хораан сергэнэв,

Зарядк кенэв,

Оран яснав,

Нүүрэн уьянав,

Үсэн самлнав,

Хотан уунав,

Хувцан өмснэв,

Школдан йовнав.

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Цагин нерд медүлжэх үгмүд давтлын (2 мин.): Багш: Өдр сө хойр хонг тогтана. Өдрин цаг-болзг: (Багши докъя

үзүүлхлэ, күүкд докъя давтж өдрин цаг зааж келнэ)

Багш ьяран деегшэн өргэд келнэ:

- өрүн (күүкд давтна)
- үд (ьяран өмн белкусндэн тэвжэ келнэ, күүкд давтна)
- үдин хөөн (ьяран өвдгтэн ирлүүлнэ)
- бүрүл (ьяран шилвдэн ирлүүлнэ)
- асхн (ьяран шаңадан ирлүүлнэ)
- сө (ьяран көлин хурьнд ирлүүлнэ. Ийм кевэр цагин болзгуд болн эднэ нерэдлнэс тодлгдана).

2. Дэгтрэр көдллийн

1-дгч даальвр (3 мин.): Багш: Соңстн, ямаран цаг? (Багшин келсн үгиг күүкд зургар ирлүүлэд, давтж келнэ.).

2-дгч даальвр (8 мин.): Наадн «Тааж медтн». (Багши күүкдиг үүрвад күүтэ багар хувцад, марна давулна. Самбрт эклэд һарчах нар зурад, күүкдэс сурхла, күүкд келж өгнэ)

Б: Ямаран цаг?

С: Өрүн.

(Багши деегшилсн нар зурад, күүкдиг давтулж келүүлнэ)

Б: Ямаран цаг?

С: Үд.

(Нарн дорагшан)

Б: Ямаран цаг?

С: Үдин хөөн.

(Нарн өрэ бултажсана)

Б: Ямаран цаг?

С: Бүрүл.

(Нарн уга. Төңгрт нег одн)

Б: Ямаран цаг?

С: Асхн.

(Төңгрт дала одн болн сар бээнэ)

Б: Ямаран цаг?

С: Сө. (Хамгин чикэр зааж келсн баг диилнэ)

3. Цогц-махмудан тинилын (1 мин.):

(Цугтан босад, докъя үзүүлэд келцхэнэ)

Өрүн

Үд

Үдин хөөн

Бүрүл

Асхн

Сө

(Эн саамд наад давулж болх. Багши докъя үзүүлхлэ, күүкд цаг зааж келнэ. Диислн күн улдтл наадж болх)

4. 3-дгч даалъвр (8 мин.): Багш: Мигмр
Пүрвэ хойр харнад күүнджэнэ. Юн гиж
күүнджэнэ? (*Дегтрт бээсн текст
соңсад, давтж күүнднэ*)

- а) Багшин ардас давтж күүнднэ.
- ә) Хоорндан күүнднэ. (*Өггэсн янзар
куундвер давулна*)
- б) Багш медвринь шинжлнэ. (*Самбрт
иарч көдлнэ*)

5. Цогц-махмудан тинилълын (1 мин.):
(Докъя үзүлэд келцхэнэ)

Нарн бултав - өр цээв, эмтн серв,
Нарн ыарв - өрүн ирв,
Нарн деегшлв - үд болв,
Нарн доргшлв - бүрүл буув,
Нарн суув - асхн болв
Одд ыарв - сө болв

6. 3-дгч даалъвр (3 мин.): Багш: Пүрвэн
хэрүс геедрж. Хэрүсийн келж өгхм.
(*Күүкд хэрүсийн бийсн олж келэд нег-
негилэн н куундвер давулна, багши
эндүрсийн чиклнэ*)

III. БИЧЛЫН

1) **Үгмүд бичлън (3 мин.):** Өрүн, үд,
бүрүл, асхн, сө.

IV. УМШЛЫН

1. **Дүлэ хадврмуд умшж цээлълын
(2 мин.):**

П – дүлэ хадвр, ф – ..., к – ..., т – ...
..., х – ..., ш – ..., щ – ..., ч – ...
..., с – ..., ц –

2. **Хальмг үлгүр умшлън (2 мин.):**

«Өрүн эрт боссан серглн болдг».

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)
(Түрүн кичэлмүдин даалъврмудар)

3-дгч кичэл КЕДҮ ЧАС БОЛЖ?

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- өрэл час, дөрвнэ, цаг, тооын давтвр;
- хэрх, ирх, йовх;

Немр үгмүд:

- унх, серх, босх.

Фонетик:

- шиигч хадврмуд: ш, щ, ч, с.

Грамматик:

- тоолгч нерн

КЕЛЛЫНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлин:

Күүндлын (– Кедү час? – Зурьан час,
(долан час, ...) – Кедү часла сернэч?
– Долан часла сернэв).

Умшлън:

Хальмг үлгүр:

Өрүн эрт боссан серглн болдг.

Кичэлиин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. **Менделлнин (1 мин.):** (Түрүн
кичэлмүдин даалъврмудар күцэх кергтэ)

2. **Хальмг үгмүдин айльс келж
дамшлън (1 мин.):**

Орнасан боснав,
Сальквч секнэв,
Хораан сергэнэв,
Зарядк кенэв,
Оран яснав,
Нүүрэн уяанав,
Үсэн самлнав,
Хотан уунав,
Хувцан өмснэв,
Школдан йовнав.

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Дегтрэр көдллън

1-дгч даалъвр (5 мин.): Багш: Кезэ
серхэн, кезэ хотан уухан, кезэ школдан
йовхан, ямаран цагт наадхан юунаар
медиэт? (Част үзүлгджэх цагин
кемжэээр). Чик, тегэд эндр мадн цагин
кемжэнлэ танылджанавидн. Зургт цагин
кемжэ үзүлжэх час зурата, Түрүн часин
кемжэ хэлэтн: (*Багши сурвр тэвэд,
хэрүнинь өгэд, күүкдиг ардасн дахулад
давтулна*)

Б: Кедү час?

6 час.

Б: Кедү час, кедү минут?

6 час, 10 минут.

2) «Өрөл» гисн үгиг багш ыарин докъянар медүлж үзүлнэ. (*Юм дундаурнъ хуважаах метэр*)

Б: Кедү час?

8 час 30 минут – өрөл 9.
«Уга» гисн үгиг бас ыарин докъянар медүлж үзүлнэ.

Б: Кедү час?

11 час 50 минут – 10 минут уга 12 час.
(*Багши күүкдиг урдк кевэр багар хуваад, марна давулна. Цаг бичэтээ карточкс өргөд, сурвр тэвнэ. Күүкд зааж келнэ. Эндү угаанар келсн баг дийлнэ.*)

3. Цогц-махмудан тинильльн (1 мин.):

Зурьан час. Би боснав.

Долан час. Би хотан уунав.

Нээмн час. Би школдан йовнав.

4. 2-дгч даальвр Күүндльн (3 мин.):

Багш самбрт оли зүсн то бичэд, күүкдэс сурна, күүкд хэру өгнэ:
а) Б: Кедү час?

С: 7 час.

Багш: Нанд нөкд болтн. (*Күүкд нег-негндэн сурвр тэвэд, хэру өгнэ*)

Келльнэ янз:

ә) С1: Кедү час?

С2: ... час.

Медвринь шинжлэльн:

(*Самбр тал хошадар ыарад, нег-негндэн цаг бичэтээ карточкс үзүлэд, келж өгнэ*).

5. 3-дгч даальвр (5 мин.): Багш: Кеедэ аав мууњар үзнэ. Эн бичэтээ цаг келж өгхм. (*Күүкд урдк кевэрн багар көдлнэ. Хамгин төвэр келсн баг дийлнэ*).

6. Цогц-махмудан тинильльн (1 мин.):

16 час. Һаза нааднав.

19 час. Дегтр умшнав.

20 час. Телевизор хэлэнэв.

7. 4-дгч даальвр (8 мин.): Багш: Бембэ Басц хойр күүнджэнэ. Мадн бас күүндхм. (*Күүкд текстин янзар хоорндан күүндэр давулна*)

III. БИЧЛЛЬН (7 мин.)

Багш: Үгмүдт то ирлүлж бичхм. (*Багши самбрт үгмүдэр цагин кемжээ бичнэ, күүкд халаад, дэвтртэн үгмүдэс тоод оруулж бичнэ*)

Нээмн	час,	хөрн	минут	-
Хойр	час,	арвн	тавн	минут
Арвн	негн	час,	ьучн	минут
Өрэл	долан	-	-	-

IV. УМШЛЛЬН

1. Хальмг үлгүр (2 мин.):

«Өрүн эрт боссан серглил болдг».

2. Багш: Үгмүдт шиигч хадврмуд олж келтн: **Школ, ташна, багш.**

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

(Түрүн кичэлин янзар)

4-дгч кичэл МИНИ ӨДРИН ДИГ-ДАРАН

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- серлын, унтлын, күцэлын, йовлын;
- хэрх, ирх, йовх;

Немр үгмүд:

- цеврлх, самлх, өмсх, секх, уњах.

Фонетик:

- дуута, дүлэх хадврмуд.

Грамматик:

- үндсн тоолгч нерн, үүлдэгч

КЕЛЛЫНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлн:

Күүндльн (- Кедү часла сернэч? – Зурьан часла, (долан, ...) часла сернэв. – Ю кенэч? – Зарядк кенэв).

Умшилн:

Хальмг үлгүр:

Өрүн эрт боссан – өлзэтэ үрн болдг.

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. **Мендллн (1 мин.):** (Түрүн кичэлмүдин даальврмудар күцэх кергтэ)

2. **Дассн шүлгэн давтльн (1 мин.):**

Орнасан боснав,

Сальквч секнэв,

Антар сергэнэв,

Зарядк кенэв,

Оран яснав,

Нүүрэн унанав,

Үсэн самлнав,

Хотан уунав,

Хувцан өмснэв,
Школдан йовнав.

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Дегтрэр көдлүн

1-дгч даальвр (10 мин.): Багш: мана үр
Үлмж маднэд өдрийн диг-дарааны бичж.
*(Багши сурвр тэвээд, хэруунийн өгээд,
куүкдиг давтуулна)*

а) Б: Эн кедүү часлаа сернэ?

С: Эн долан часлаа сернэ.

Б: Кедүү часлаа өрүн хотан ууна?

С: 7 часлаа, 30 минутла хотан ууна.

(Иигээд цуг сүл күртл келж дамина).
Багш: Маднэд Үлмждээ эврэн нийн диг-дараана тускар бас бичхм, зуг ю бичхэн келэд авчкти. *(Күүкд хоорндан күүндэвр давулна, багши келлини шинжилнэ)*

Келльнэ янз:

а) С1: Чи кедүү часлаа сернэч?

С2: Би долан (зурьсан) часлаа сернэв.

С1: Кедүү часлаа хотан уунач?

С2: ... часлаа, ... минутла хотан уунав.

С1: Кедүү часлаа школдан йовнач?

С2: ... часлаа, ... минутла школдан йовнав.

С1: Кедүү часлаа үдин хотан уунач?

С2: ... часлаа үдин хотан уунав.

С1: Кедүү часлаа нааднач?

С2: ... часлаа нааднав.

С1: Кедүү часлаа герин даальвран
куүцэнэч?

С2: ... часлаа герин даальвран күүцэнэв.

Багш: Басң Герлэх хойр күүнхд.

б) **Медвринь шинжлүн:** (*Хошадар самбр тал һарч күүнднэ*).

2) Цогц-махмудан тинильльн (1 мин.):

Өрүн боснав

Зарядк кенэв:

Нурьсан тинильнэв,
Дорагшан суунав,
Деегшэн боснав,
Һаран деегшэн, дорагшан, өмэрэн,
ардакшан.

(Багши текст келхлэ, күүкд хэруүнийн зургар ирлүүлж ушина)

4. 3-дгч даальвр (8 мин.): Багш: Кер һалзны хүц тадна үүрмүдин тускар өрүн ю
кедгинь медхэр бээнэ. *(Багши сурвр тэвээд,
хэруүнийн өгээд, күүкдиг давтуулна)*

а) Б: Басң кедүү часлаа сернэ?

Басң ... часлаа сернэ.

Серэд ю кенэ?

Серэд сальквч секнэ, ... *(Дассан даслуран давтна)*

ә) Багш: Цаг бачм, цаараны нег-негнэсн сурад келж өгти. *(Күүкд хошадар өггэсн келлини янзар күүнднэ)*

б) **Медвринь шинжлүн:** *(Багши күүкдиг үүрвад күүтэ багар хувацад, марна давулна. Үүрин нь тускар хамгин чикэр келсн багши дийлини)*.

5. Эн/тер ю кежэнэ? (3 мин.): Наадн. *(Нег күн самбрт һарад, өрүн босад ю кедэгэн үзүүлнэ, баг болънас нежээдэр босад, зааж келнэ. Хамгин ик балл авсан багши дийлини)*.

5. Цогц-махмудан тинильльн (1 мин.):

Наадн: *(Багши заквр өгхлэ, күүкд күүцэнэ. Диилсн күн үлдлэл күүцэж болжсана)*.

Барун талагшан эргти,

Зүн талагшан эргти,

Суутн, бостн,

Доран тавшти.

Альхан ташти.

III. БИЧЛҮН

1. Үгмүд тоола ирлүүлти (3 мин.):

8 час	сернэв
7 час	зарядк кенэв
8 час 10 мин.	нүүрэн уяанав
7 час 30 мин.	хотан уунав
7 час 05 мин.	школдан йовнав

IV. УМШЛҮН

1. Хальмг үлгүр (2 мин.):

Өрүн эрт боссн – өлзэтэ үрн болдг.

2. Нарн көвүн ширэ зурв. Багш: Эн зэндгид кедүү дүлэхадвар бээнэ?

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

3. 2-дгч даальвр (5 мин.): Багш: Кеедэ аавин Кер һалзны хүц тадна үүрмүдин тускар өрүн ю
Кеедэйнэс суржана. Соңстн, Кеедэ аав
кедүү часлаа сернэ? Ю кенэ?

5-дгч кичэл

УДАН ҮНТСН – ЮМ КҮЦЭДГО

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- аяар, асхн хот, өрүн хот, герин даальвр;
- киилх, өмсх;

Немр үгмүд:

- барун талагшан, зүн талагшан, өмэрэн, ардагшан;
- суняна, өкэнэ, гедэнэ.

Фонетик:

- дуута, дүлэ хадврмуд.

Грамматик:

- тоолгч нерн, өдгө цагин үүлдэгч.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлүн:

Күүндлийн (– Кедү часла сернэч? – Зурьсан часла, (долан) часла сернэв. – Ю кенэч? – Зарядк кенэв, ...).

Ушиллийн:

Хальмг үлгүр

«Өрүн эрт боссн – өлзэтэ үрн болдг».

Кичэлийн зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. **Мендлүнн (1 мин.):** (Түрүн кичэлмүдин даальврмудар күцэх кергтэ)

2. **Хальмг келнэ зэңгс келж дамшлын (1 мин.):**

Эр така

Эрт сернэ,

Эргнд бээсэн

Цугинь босхна.

Эр така ик дуута,

Энүг цугтан

Холас соңсна.

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН

ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Дегтрэр көдлүн

1-дгч даальвр (8 мин.): Багш: Цаанан ботхн өдрин диг-дараан барлж, зуг үүлдврийн дарааинь эндүрж, чиклх кергтэ.

(Зэңгсиг тооюн дарааар ирлиүлж, татасар татна)

2. Цогц-махмудан тинилълын (1 мин.):

(Багши заквр өгнэ, күүкд меджэ күцэнэ)

Һааран деегшэн, өмэрэн, хойр талан.

Ормдан тавшти, гүүтн, ыэрэдтн.

Барун талагшан эргтн,

Зүн талагшан эргтн.

3. **2-дгч даальвр (10 мин.):** Багш: Үлмж үүртэйн күүнджэнэ. Эн кедү часла хотан ууна? (Багши текст умисна хөөн күүкд тэвсн сурварт хэрү өгнэ)

Багш: Мадн бас күүндэд, Үлмжд күүндврэн бичхм, зуг түрүлэд келэд авчкий. (Күүкд текстин янзар хооридан куундэр давулна, хөөннө хошадар самбрт ыарч күүнднэ. Багши келлини шинжэлнэ)

4. Цогц-махмудан тинилълын (1 мин.):

Өр цээнэ,

Нарн ыарна,

Зурмн сернэ,

Зарядк кенэ,

Нүүрэн уяана,

Хотан хээнэ,

Ноңа таслна.

Ш. БИЧЛҮН (7 мин.)

Багш: Эн өдрин диг-дарана цагнь геедрж. Хэлэньэд, цагин то темдглтн. (Күүкд самбрт бичэта үгмүд буулнаас бичээд, хажуудын цагинь ирлиүлж бичнэ)

Серлын –

Зарядк –

Нүүрэн уяалын –

Өрүн хот –

Школур йовлын –

IV. УМШЛҮН

1. **Текст умшлын (6 мин.):** Багш: Дорж өрүн ю кенэ? (Самбрт бичэта текст умшиад, сурврин хэрүүнинь олна)

Дорж 6 часла босна. Эн өрүнд зарядк кенэ. Нүүрэн сээнэр уяана. Өрүн хотан ууна. Школдан йовна.

2. Хальмг үлгүр умшлын (2 мин.):

Өрүн эрт боссн – өлзэтэ үрн болдг.

Багш: Эн үлгүрэс дуута болн дүлэ хадврмуд зааж келтн.

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

6-дгч кичэл

ДОЛАН ХОНГ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- сарц, мигмр, үлмж, пүрвэ, басц, бембэ, нарн;

- амрлын, ыахуль, нур, боодг, ыол, тенгс,

булг;
- дөөв наадх, умшх, заыс бэрх, телевизор хэлэх, гиичд одх.

Нэмр угмүд:

- эндр, маңьдур, нөкэдүр, өцклдүр, урж өдр.

Фонетик:

- дуута, дүлэх хадврмуд.

Грамматик:

- тоолгч нерн, үүлдэгч.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлин:

Күүндльн (- Амрлына өдрмүд заатн.

- Сарң,)

- Эндр ямаран өдр? - Эндр дулан (киитн) өдр. - Амрлына өдрмүдт ю кенэч?

- Заыс бэрнэв.)

Ушиллын:

Хальмг үлгүр:

Кергэн күцэсн - санамр.

Кичэлийн зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлин (1 мин.): (Түрүн кичэлмүдин даалхврмудар күцэх кергтэ)

2. Хальмг эс келж дамшлын (1 мин.):

Керэ, керэ кенгс

Кецин туула тоңьс

Начн ноха яңьс

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Дэгтрэр көдлэлн

1-дгч даальвр (5 мин.): Багш: Хэлэти, Өлзэтэх күүкн һэрэд долан хонгин нерд зааж өгчэнэ. Эн өдрмүд ямаран нертэ? (Багшин ардас цугтан давтэж ушина)

Багш: һэрэ амрлына өдрмүдт дурта. Эн өдрмүд сээхн өнгтэ. Эднэ нерд ямаран? (Күүкд амрлына өдрмүдиг зааж ушина)

2. Багш: Би таднд долан хонгин тускар ду белглжэнэв. Дуулый: (Долан хонгин нердиг «Бичкин арлын хулсан» гидг дууна айст эс гиж талдан чигн дууна айст орулад дуулж болжсан. Багши күүкдиг ардасн дахулад дуулулна):

Сарң, Мигмр, Улмж,
Пүрвэ, Басң, Бембэ, Нарн.

Эн долан өдрмүд
Долан хонг тогтана.

3. Шин даслурин дамшлын (5 мин.):

(Багши күүкдиг ардасн дахулад давтулна):

Б: Эндр ямаран өдр?

С: Эндр сарң өдр.

Б: Маңьдур ямаран өдр?

С: Маңьдур мигмр өдр.

Б: Нөкэдүр ямаран өдр?

С: Нөкэдүр үлмж өдр.

Б: Өцклдүр ямаран өдр билэ?

С: Өцклдүр пүрвэ өдр билэ.

Б: Урж өдр ямаран өдр билэ?

С: Урж өдр басң өдр билэ.

(Эн күүндвриг түрүлээд багшин ардас давтна, дарунь хоорндан күүнднэ, дарунь хошадар самбр тал һарч күүндвр давулна. Эн саамд багши медвринь шинжлнэ)

4. 2-дгч даальвр (5 мин.): Багш: Улмж үүриний амрлына өдрин тускар кассетд бичэд таднд илгэж. Соңстн: Кен ю кенэ?

(Күүкд кассет соңсад, давтэж келнэ. Дарунь күүкд һурви күүтэ багд хувагдад, сурврмудт хэргү өгнэ. Чикэр келсн баг диилнэ)

а) Б: Дорж аавтаан ю наадна?

С: Дөөв наадна.

Б: Эн амрлына өдрт ю кенэ?

С: Ээждэн нөкд болна.

Б: Эцк ю кенэ?

С: Эцк сонин умшна.

Багш: Улмж тадна амрлына өдрин тускар бас медхэр бээнэ. Бичгт бичхм, зуг түрүлэд күүндэд авчкий:

ә) Келлынэ янз:

С1: Чи амрлына өдрт ю кенэч?

С2: Би ээждэн (эждэн, ...) нөкд болнав.

С1: Чини эцк (эк, дү көвүн, ...) ю кенэ?

С2: Эцк сонин умшна, (эк телевизор хэлнэ, ...).

б) Медвринь шинжллын:

Багш: Кен күүндэд уга? (Күүкд хошадар самбр тал һарад күүнднэ)

5. Багш: Өдрмүд нег-негэн сольна: (Эндр, маңьдур, нөкэдүр, өцклдүр, урж өдр гисн үгмудиг багши һарин докъянар үзүлэд, келж орулна):

Эндр - хойр һаран чеежчин кирцэнд тэвэж үзүлнэ.

Маңьдур - һаран чеежсэн невчк холдкна
Нөкэдүр - һаран улм цааран холдкна

Өцклдүр – һаран ээм deerəsn ardaqışan
үзүлнә
Урж өдр – һаран улм ardaqışan үзүлнә
(Эн докъясиг багш эврэ хэлэцэрн давулж
чаджсана).

6. ҆оғц-махмудан тинилын (1 мин.):
(Докъя үзүләд, үүлдвр күцәлн)

Эндр умшнав
Маньдур зурнав
Нөкәдүр дуулнав
Өцклдүр биилләв
Урж өдр шүлг даслав

7. 3-дгч даалъвр (5 мин.): Багш: Тадна үр амрлына өдр ю кедгинь меддвт?
(Багши сурвр тәвәд, хәруниң өгн, күүкдиг давтулна)

а) Б: Чини үр кемб?
С: Мини үр (Манж).
Б: Манж амрлына өдр ю кенә?
С: Манж амрлына өдр футбол наадна.
ә) Багш: Цаг бачм, нег-негнәсн сурад авчктиң. (Хошадар күүнднә)

Келльнә янз:

С1: Чини үр кемб?
С2: Мини үр (Манж).
С1: Манж амрлына өдр ю кенә?
С2: Манж амрлына өдр футбол наадна.

6) Медвринь шинжлүн:

Багш: Кен күүндж чадсн уга? (Хошадар самбрин өөр күүнднә)

8. 4-дгч даалъвр (5 мин.): Багш: Үлмж зург цокхдан дурта. Ю цокж авсан кассетд бичэд тәвж. Соңстн: (Күүкд кассет эс гиж багшин келсиг соңсна. Дарунь соңсад, зургудт ирлиүләж зааж келинә.)

Багш: Зунар амрлын эклиә. Эмтн уснди өөмнә. Тадн уста ыазрт амрдват?

Б: Чи өөмхдән дуртавч?

С: Э, дуртав.

Б: Юунд өөмнәч?

С: Тенгст, (ыолд, нуурт, боодгт) өөмнәв.

Б: Заыс бәрж чаддывч?

С: Э, чаднав. (Уга, чадхшв).

9. Багш: Мана үр Үлмжәс бичг ирв. Эн суржана: Аавин селәнд юн бәэнә?
Соңстн: (Багши текст умшхла, күүкд соңсад, сурврт хәру өгнә)

Мендват, үүрмүд. Би зунар селәнд амрув.
Тенд мини аав ээж хойр бәэнә. Хол биш

ик, ут ыол бәэнә. Йолын уснди заысн дала.
Би аавтаан заыс бәрнәв, уснди өөмнәв.
Даалъвр: (Күүкд багшин келсиг зурна)
Багш: Йол (Күүкд ыол зурна), заысн (зыс зурна).

III. БИЧЛҮН

Самбрт бичэтә үгмүд буулъж бичлын (5 мин.): Тенгс, ыол, нур, боодг, булг.

IV. УМШЛҮН

1. **Зәңгс умшлын (3 мин.):** Аав шатр наадна. Ээж юм өлгнә. Эцк телевизор хәләнә. Би ыолд өөмнәв.

2. **Хальмг үлгүр:** Кергән күцәсн – санамр.

V. КИЧӘЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

**7-дгч кичәл
СЭН ӨДР**

КЕЛНӘ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- түрүн дассн үгмүд;
- сән өдр, цә;
- өөмх, наршлх, усчх, давулх, нерх, самрх, уух-идх.

Фонетик:

- дуута, дүлә хадврмуд.

Грамматик:

- үүлдәгчин нүүрәр хүврлүн (- Ю көжәнәч? – Өөмжәнәв. – Ю көжәнәт?)
– Нааджанавдн. – Ю көжәнә? – Усчжана.)

КЕЛЛҮНӘ КЕВ-ЯНЗС

Келлин:

Күүндлүн (- Амрлына өдрмүд заатн. – (Бембә, Нарн). – Эндр ямаран өдр? – Эндр Сарң, (Мигмр, ...) өдр. – Амрлына өдрмүдт ю кенәч? – Заыс бәрнәв, (уснди өөмнәв, ...))

Умшлүн:

Хальмг үлгүр:

Кергән күцәсн - санамр.

Кичәлин зура

I. КИЧӘЛИН ЭКЛЦ

1. **Менделлүн (1 мин.):** (Түрүн кичәлмүдин даалһврмудар күцәх кергтә)

2. Келнэ дамшлын (1 мин.):

Керэ, керэ кенгс
Кецин туула тоңыс
Начн ноха яңыс

(Эн үгмүдиг деер давулсн наадна янзар тодлуулж болжсан)

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Дегтрэр көдллүн

1-дгч даалъвр (10 мин.): Багш: Зунын цаг амрхд йир таалмҗта. Тадн яъж амрнат? (Сурьульчир багшиг даахад, зургудар ирлүләж давтна)

Б: Амрлына өдр ю кенэт?

С: Өөмнөвдн, наршлнавдн, онъцар усчнавдн, нааднавдн.

Багш: Наад наадхм. (Нурваад күүтэ багар хуваңад, марна давулна. Самбр тал нежәд күн һарад докъя үзүлхлә, багши сурвр тәвнә. Чик хәру өгсн баг дишлнә).

Күүндвр:

С1: Эн ю кежэнэ?

С2: Эн өөмжәнэ (наршлжана, онъцар усчжана, нааджана)

2. Цогц-махмудан тинилълын (1 мин.):

Би тенгст амрнав:
Өөмнөв
Усчнав
Булхнав
Наршлнав
Онъцар усчнав
Заңс бэрнөв

3. 2-дгч даалъвр (8 мин.): Багш: Хәләтн, ээж ю кежэнэ? (Зург хәләнәд, багшиг даахад давтэк келнә. Хөөннү бийснү хошадар күүндинә. Дарунь самбрт һарч күүндинә, багши медвринь шинжлнә)

Б: Ээж ю кежэнэ?

С: Ээж цэ нержэнэ, самржана, уужана.

4. Цогц-махмудан тинилълын (1 мин.):

Деер нарн мандлна,	(Наран
деегшән)	
Серглн салькн үләнә,	(Хойр
талағашан эргнә)	
Тенгсин усн дольгална,	(Наран
деегшән кеңәд, нәэхлнә)	
Сәәхн кермс усчна.	(Усчжак
үүлдвр күцнә)	

5. 3-дгч даалъвр (7 мин.): Багш: Цээньэн уухин өмн көгшдүд йөрөл тәвнә. Соңстн: (Багшин келсн йөрөл соңсад, ардаснь келж давтна. Энүнэ дару самбрт бичэтә йөрөлиг умшад, нежәд, хошад үгмүд болну, үзгүд болну арчад, хәру тогтаңад, чееждән тодлна)

III. БИЧЛҮН

1. Самбрас йөрөл буулыж бичлүн
(3 мин.):

IV. УМШЛҮН

Үлгүр (2 мин.): Көргөн күцән – санамр.

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

8-дгч кичәл

КЕН ХӘЭХ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- түрүн дассн үгмүд.

Немр үгмүд:

- тооын экн, холван байр, ьюйрин көрсн, дөшин зорьсн, тарын зурмн, зүүнэ нүдн, долда утцн, нәэртә күүкн, йиртә өвгн, альмана хальсн.

Фонетик:

Грамматик:

- то

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлн:

(– Кедү? – Негн. – Ю кенәч? – Школдан йовнав).

Ушилън:

- Хальмг үлгүр «Көргөн күцән – санамр»;
- Тоолдг.

Кичәлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлн (1 мин.): (Түрүн кичәлмүдин даалъврмудар күцәх көргтә)

2. Хальмг эс келж дамшлын (1 мин.):

Керэ, керэ кенгс
Кецин туула тоңыс
Начн ноха яңыс

Холван байр
көрсн

Нүйрийн

Нээртэ күүкн

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Дегтрэр көдлүн

Дассан сергэлүн (5 мин.): 1-дгч даальвр. Багш: Эн зэнгс дараан гееж. Кен түрүлж кех? (*Сургуульчир нурвад күүтэ багар хувагдад, марна давулна. Өггэжэх зэңгсиг чик даранднь тэвэж ушина. Түрүлэд күцэсн баг диилнэ.*)

2. Зэнгс дарааарын чееждэн тодлүн

(3 мин.): (*Багши самбрт то бичхлэ, күүкд эн тоод ирлүжэх зэнг келнэ. Иим кевэр чееждэн тодлад, келлинэ дамишлан батрулна.*)

3. Цогц-махмудан тинилльн (1 мин.):

Хар мис ыарад зулна,
Цэкр ноха ардаснь көөлднэ,
Хар мис деегшэн ыарна,
Цэкр ноха ыэрэдж хуцна.

4. Тоолдг умшч тодлүн (5 мин.): (Багшиг дахад, давтж умшихана)

5. Ирлүлтн (5 мин.):

(Багши самбрт то бичээд, өөрнь шүлгин үгмүд бичнэ. Эн үгмүдиг чик даранднь оруулж тэвнэ. Күүкд нурви күүтэ багар хувагдж марылдана. Чикэр күцэсн баг диилнэ.)

Тооин
Негн 1 негн
ЭКН

6. Тооинь бичти, хойрдгч энгийн ирлүлтн: (8 мин.) (*Өмнэснь белдгэсн карточкс түгэгднэ*)

... Арви, арви ... Дөрви, дөрви
... Зурьан, зурьан
Альмана хальсан Дөшин
зорьсан Зүүнэ нүдн

... Негн, негн ... Тавн, тавн
... Йисн, йисн
Тооин экн Тарьн
зурмн Йиртэ өвгн

... Хойр, хойр ... Нурви,
нурви ... Нээмн, нээмн

7. Цогц-махмудан тинилльн (1 мин.):

Мини цогцин мөчмүд:
Толья, хойр чикн, хойр нүдн, хойр халх;
Хойр ыар, тоха, баылцг, ыарин арви хурьн;
Хойр көл, хойр өвдг, хойр тавг, көлин арви хурьн.

III. БИЧЛҮН

1. Дэвтртэн тооин нерд бичлүн

(5 мин.): (*Самбрт бичээтэ тооин нерд күүкд бийснэ бичнэ*)

1 - ..., 6 - ..., 3 - ..., 7 - ..., 2 - ..., 10 - ..., 4 - ..., 8 - ..., 5 - ..., 9 -

IV. УМШЛҮН

1. Хальмг үлгүр (1 мин.): Кергэн күцэсн – санамр.

2. Тоолдг (1 мин.): Шин дассн тоолдг умшлын

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

9-дгч кичэл БИЙЭН ЦЕВРЭР БЭР

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- цевр-цер, бузр, киртэ, татврта, татвр уга;
- цогц-махмуд, эрүл-менд;
- цеврлх, хурах, ахулх, арчх, уяах, сэвүрдх, илүрдх, цеврэр бэрх, диглх, ахулх, тевкрлх, сажх, лашх.

Немр үгмүд:

- хувцн, терз, ааң-сав, гер, усн, ыосн.
- оньдин;
- седх, кергтэ, бэрх.

Фонетик: хальмг эс

Грамматик:

- ямаран? ю кех?

Умшилн:

- 1) Дегтрин текст
- 2) Үлгүр «Татврта күн бийдэн олзта»

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлн:

Күүндлүн (- Эн ямаран күүкн?
- Эн киртэ/цевр күүкн. – Ю кенэч?
- Шүдэн цеврлнэв).

Кичэлийн зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

Мендллін (1 мин.): (Түрүн кичэлмүдин даалһврмудар күцэх кергтэ)

2) Хальмг өс келж дамшлын: (1 мин.)

Керә, керә кенгс

Кецин туула тоңыс

Начн ноха яңь

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНӘ ДАМШЛТ

1. Дегтрэр көдллүн

1-дгч даалъвр (8 мин): Багш: Эн хойр күүкн ямаран бээдлтэ? Шинжлтн. (*Сурхульчир шинжлсэн багшиг дахад цээлнэ*)

а) Б: Эн күүкн ямаран?

С: Эн күүкн цевр (киртэ).

Б: Эн аа јямаран?

С: Эн аа јямаран (цивр).

Багш: Нег-негнэсн суртн. (*Күүкд хошадар көдлнэ*)

Келльнэ янз:

а) С1: Эн күүкн ямаран?

С2: Эн күүкн цевр (киртэ).

С1: Эн аа јямаран?

С2: Эн аа јямаран (цивр).

б) Медвринь шинжлүн:

(Хошадар самбр тал һарч көдлнэ)

2. 2-дгч даалъвр (5 мин.): Багш: Үлмжин дү күүкд йир көдлмшч. Эднэ зург цокад, маднд илгэж. Кен ю кежэнэ? Соңстн: (*Багши самбрт текстин туск зург өлгнэ. Шин үгмүдинь зургт татасар ирлиүлж бичнэ. Күүкд һурвад күүтэ багд хувагдад, марна давулна. Багши неринь заахла, күүкд ю кежэхинь келнэ. Хамгин чикэр келсн баг диилнэ*).

Багш: Нанд йир соңын, тадн гертэн юм кедвт? (*Күн болынур зорулээд, сурвр тэвээд, хэрүүнинь өгээд, күүкдиг давхулж келүлнэ*).

а) Б: Чи герэн хурадвч?

С: Э, хурадв.

Б: Ю кенэч?

С: Шал уынав, (тоос арчнав, сав уынав, ...)

Багш: Цаг бачм, нег-негнэсн суртн. (*Хошадар көдлнэ*)

Келльнэ янз:

а) С1: Чи герэн хурадвч?

С2: Э, хуранав.

С1: Ю кенэч?

С2: Шал уынав, (тоос арчнав, сав уынав, ...)

б) Медвринь шинжлүн: (*Хошадар самбрт һарч көдлнэ*)

3. Цогц-махмудан тинилын (1 мин.):

Өрүн боснав,

Зарядк кенэв,

Оран яснав,

Нүүрэн уынав,

Шүдэн цеврлнэв,

Үсэн самлнав,

Хотан уунав,

Хувцан өмснэв,

Школдан йовнав.

4. Наадн (4 мин.): (*Багши заквр өгээд, үүлдвр күцэхлэ, күүкд давтна. Хөөннө самбрин өөр һарад, эн заквриг күцэнэ*).

Сэвүрд, уна, арч, цеврл, хура, (ахул, дигл, тевкрл).

5. Багш: Би таднд зургуд авч ирүв. Эн зургудт олн зусн үүлдвр күцэгджэнэ. Нег-негнэсн сурад келж өгхм. (*Багши самбрт нэжээдэр зургуд өлгээд, сурвр тэвээд, хэрүүнинь өгээд, күүкдиг давтулна*.)

а) Б: Эн ю кежэнэ?

С: Эн (арчжана).

а) Хошадар көдллүн: Багш: Ода нег-негнэсн сурад келж өгти.

Келльнэ янз:

С1: Эн ю кежэнэ?

С2: Эн (сэвүрджанэ.)

б) Медвринь шинжлүн:

(Хошадар самбрин өөр көдлнэ)

6) Цогц-махмудан тинилын (1 мин.):

Би герэн хуранав,

Сэвүрээр сэвүрднэв,

Шора арчнав,

Шал уынав,

Кевс сажнав

Хувцан диглнэв...

7 4-дгч даальвр (4 мин.): Багш: Хойр көвүн бээнэ: Ораш болн һэрэ. Негнь сэн үлгүр өгнэ, наадкнь му үлгүр өгнэ. Кень сэн? Шинжлтн: (*Самбрт багши таблиц бичнэ. Эн таблицд үүрвн үүтэ багар хувагдаад, дунцүлгч үгмуд оруулж келнэ, учринь зааж келдг дасна. Сээнэр көдлсн баг диилнэ.*)

Кен сэн?	Юнгад?	Кен му?	Юнгад?
	Юнгад гихлэ, уснд дурта,		Юнгад гихлэ, нүүрэн уяахш,,

8. 5-дгч даальвр (3 мин.): Багш: Эн зокал ю медулжэнэ? (*Сургуульчир зокал ушиад, чееждэн тодлна.*)

III. УМШЛЫН

6-дгч даальвр (3 мин.): Нег сэн көвүнэ тускар бичэтэ. Эн көвүн юнгад сэн? (*Сургуульчир чик айлъиттаанар текст ушиад, сурврмудт хэру өгнэ).*)

Б: Күүкнэ нерн кемб?

С: Күүкнэ нерн

Б: Эн кезэ босна?

С: Эрт босна.

Б: Ю кенэ?

С: Зарядк кенэ, (нүр-яаран ..., ...)

IV. БИЧЛЫН

Сөрүү чинртэ үгмүд бичльн (3 мин.):

Сэн - ..., киртэ - ..., хурана -

Олзлх үгмүд: *тарана, цевр, му.*

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

10-дгч кичэл ХУВЦАН ЦЕВРЭР БЭР

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- толья: махла, альчур, үүрвн;
- ыар: беелэ, хурыта беелэ;
- көл: сөөкэ, ыосн, чэрг, өөмсн;
- цогц: киилг, бүшмүд, майг, бүс, товч, жилэтк, цегдг, девл, күлт;
- өмсх, зүүх, товчлх, боох;
- зокна/зокхш, дигтэ, икднэ/бичкгднэ.

Немр үгмүд:

- дулан/гийг хувцн, нимгн/зузан, ут/ахр;

- товч, хорма, зах.

Фонетик: хальмг эс келж дамшлын

Грамматик:

- чинрлгч нерн, нүр уга үүлдэгч.

Умшилн:

Хальмг үлгүр «Хотын сээнинь үүнд, хувцна сээнинь бийдэн»

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлн:

Күүндлын (– Толъадан ю өмснэч? – Толъадан махла өмснэв. (Альчур боонав).

– Һартан ю зүүнэч? – Һартан беелэ зүүнэв.

– Көлдэн ю өмснэч?

– Иос/сөөкэ/өөмс/чэрг/ өмснэв.

– Деэрэн ю өмснэч? – Девл, күлт, өмснэв.)

Кичэлини зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлин (1 мин.): (Түрүн кичэлмүдин даальврмудар үүрвн туулжуха.

2. Хальмг эс келж дамшлын (1 мин.):

Темэн, темэн төөрүхэ,

Темэнэ ботхн гууруха,

Һунжн үкр мөөрүхэ,

Үүрвн туулжуха.

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Дэгтрэр көдлльн

1-дгч даальвр (5 мин.): Багш: Үлмжд олн зүсн хувцн бээнэ. Юн бээнэ? (*Зургт бээсн юмс заањад келцхэнэ*)

а) Б: Эн юмб?

С: Эн махла.

ә) Багш: Нег-негнэсн сурад келж өгти. (*Күүкд хоорндан үүнднээ*)

Келльнэ янз:

С1: Эн юмб?

С2: Эн махла, (девл, ...)

б) Медвринь шинжллийн: (*Күүкд үүрвн үүтэ багар хувагдаад, нег-негнэдэн зургууд узулэд сурвр тэвэд, хэру өгнэ. Сээнэр көлсн баг диилнэ.*)

2. 2-дгч даальвр (6 мин.): Багш: Хувцнд кемжэн бээнэ, товч, бүс бээнэ. Дулан махла – гиигн махла. (*Багши самбрт зургууд өлгэд, күүкдиг датулж келүлнэ*)

- Б: Эн ямаран күлт?
 С: Эн ахр (ут) күлт.
 Б: Эн ямаран махла?
 С: Эн дулан (гиигн) махла.
 Б: Эн юмб?
 С: Эн товч (бүс).

2. (*Толъадан зүүдг хувцна нердлэ танылдсна хөөн күүкд багшин ардас дахжүү келнэ*):

- Багш: Күн болын толъадан ю өмсдгин, ю боодгин тускар медхд соньн:
 а) Б: Чи махла өмснэч?
 С: Э, махла өмснэв. (Уга, альчур боонав)
 Б: Күзүндэн ю боонач?
 С: Күзүвч боонав.
 э) Багш: Нег-негнэсн сурад медтн. (*Хошадлжүү көдлнэ*)

Келльнэ янз:

- С1: Чи махла өмснэч?
 С2: Ээ, махла өмснэв. (Уга, альчур боонав)
 С1: Күзүндэн ю боонач?
 С2: Күзүвч боонав.

б) Медвринь шинжлүн:

(*Самбр тал хошадар һарч көдлнэ*)

Багш: Хувц уюлхдан дуртавт? Уяч маднас сурхла, юн гиж келхм? (*Багши күн болынур зөрүлэд сурвр тэвэд, хэрүүнинь өгн, күүкдиг давтулна*)

- а) Б: Чамд дулан күлт таасгдну?
 С: Ээ, дулан таасгдна. (Уга, гиигн)
 Б: Кедү товчта?
 С: Дөрвн (тавн, ...) товчта.
 Б: Ахр эс гиж ут?
 С: Ут. (Ахр)
 э) Багш: «Уячин хорад» – наадн. (*Багши күүкдиг хойр багт хуваад күүндулнэ. Нег баг уячир, дарук баг уюлачир. Нег-негнүрн хэлэхэд, хойр зерглэнд зогсч күүндинэ. Күүндовр түрүн күүндин улс харчтл давулгдана*)

Келльнэ янз:

- С1: Чамд дулан күлт таасгдну?
 С2: Ээ, дулан таасгдна. (Уга, гиигн)
 С1: Кедү товчта?
 С2: Дөрвн (тавн, ...) товчта.
 С1: Ахр эс гиж ут?
 С2: Ут. (Ахр)
 б) **Медвринь шинжлүн:** (*Хошад күн самбр тал һарад, уяч болн уюлач болжүү күүндинэ*)

3) Цогц-махмудан тинилълын (1 мин.):

Тоос арчнав,	(деегшэн)
Шал уьянав,	(дорагшан)
Кевс сажнав,	(ыаран өмэрэн,
дорагшан)
Тоосинь цокнав.	(ыаран өмэрэн,
ардагшан)

4. **2-дгч даальвр (5 мин.):** Багш: Хэлэтн, ыарт зүүдг хувцн. (*Багши күн болынур зөрүлэж сурвр тэвэд, хэрүүнинь өгн, күүкдиг давтулна*)

- а) Б: Эн юмб?
 С: Эн беелэ/эн хурьта беелэ.
 Б: Чи ямаран беелэ зүүхдэн дуртавч?
 С: Би хурьта беелэ зүүхдэн дуртав.
 э) Багш: Цаг бачм, нег-негнэсн сурж медтн: (*Күүкд хошадлжүү көдлнэ*)

Келльнэ янз:

- С1: Эн юмб?
 С2: Эн беелэ/эн хурьта беелэ.
 С1: Чи ямаран беелэ зүүхдэн дуртавч?
 С2: Би хурьта беелэ зүүхдэн дуртав.

б) **Медвринь шинжлүн:** Багш: Кен келж чадсан уга? (*Күүкд хошадар самбр тал һарч күүндинэ*)

5. **3-дгч даальвр (5 мин.):**
 а) Багш: Умшти. Җаңанд ямаран хувцн бээнэ? (*Күүкд текст умиснань хөөн энунд бээх хувцна нерд зааж келнэ*)
 э) Багш: Тадна хувцн ямаран? Нег-негндин келж өгти: (*Күүкд хошадар текстин янзар күүндовр давулна, багши хоорнданурн үйовад, келлини шинжлнэ*)
 б) **Медвринь шинжлүн:** (*Багши самбрт дулан күлтн, ахр болн ут майгин зургууд өлгнэ, күүкд хошадар самбр тал һарад, зургууд олзлад, күүндовр давулна*)

6. **Дулан/гиигн хувцн (3 мин.):** Багш: Зо deerэн өмсдг хувцнла танылдый. (*Багши зургууд үзүлэд, күүкдиг дахулжүү келүлнэ*):

Эн киилг, шалвр, бүшмүд, майг, девл, күлт,

Багш: Эн үгмүд тодлвт? Нег-негнэсн сурад, келж өгти. (*Багши зургууд түгэхэд, күүкдин келлини шинжлнэ, күүкд нег-негндин зургууд үзүлэд сурна*):

- С1: Эн юмб?
 С2: Эн бүшмүд, (киилг, шалвр, ...).

7. Цогц-махмудан тинилълын (1 мин.):
(Урднь давулсар)

8. Келльын (5 мин.): Багш: Кен хувцндан цевр? (*Багши хойр зург самбрт өлгнэ. Нег зургтн цевр, наадк зургтн киртэ хувцн. Күүкдиг ардасн дахулад давтулна*)

- а) Б: Эн хувцн ямаран?
С: Эн хувцн цевр (Эн хувцн киртэ).
Б: Чини хувцн цеврий?
С: Ээ, цевр. (Уга, киртэ)
ә) Багш: Нег-негнэсн сурж медтн: (*Хошадар күүнднэ*)

Келльынэ янз:

- С1: Эн хувцн ямаран?
С2: Эн хувцн цевр (Эн хувцн киртэ).

- С1: Чини хувцн цеврий?
С2: Ээ, цевр. (Уга, киртэ)

б) **Медвринь шинжлъын:** Багш: Кен күүндсн уга? (*Хошад күн самбрт тал ńарад, зург олзлад, күүндэр давулна*)

III. УМШЛЫН (3 мин.)

Хальмг үлгүр «Хотын сээнинь күүнд, хувцна сээнинь бийдэн»

IV. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

**11-дгч кичэл
ЦИРК ИРВ**

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- цирк, зерлг ангуд: аю, мөчн, ирвсг, зан, арслн, моңа, тоть шовун.

Немр үгмүд:

- үзүлнэ, келнэ, биилнэ;
- таасгдна – таасгдхш.

- Грамматик:

- өдгэ цагин үүлдэгч

КЕЛЛЫНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлнн:

(– Аю ю кенэ? – Аю биилнэ. – Чамд толь шовун таасгдну? – Ээ, таасгдна)

Умшилн:

- Хальмг үлгүр «Кергт – цаг, аальд – агчм».
- Дегтрэс текст умшилн.

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлын (1 мин.):

2. Келнэ дамшлын (1 мин.):

Кергэн күцэсн – санамр,
Кергт цаг өггддг.
Амрх саамд – агчм
Аалин цаг болдг.

**II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН
ЭНҮНЭ ДАМШЛТ**

1. Дегтрэр көдлълын

1-дгч даальвр (5 мин.):

Багш: Мана балыснди цирк ирв. Циркд олн зусн ангуд эрдмэн үзүлнэ. Хэлэтн. Соңстн. (*Багшин келсиг күүкд зургуудла ирлүүлж давтэж келнэ. Дарунь багши күүндэр давулна.*)

Багш: Мана көгшн ээжнр болн аввири циркд одж чадсн уга. Эдн циркд юн болснин таднас сурх. Ю келхм? (*Багши сурвр болн хэрүүнинь келэд, күүкдиг давтулна*)

- а) Б: Аю ю кенэ?

- С: Аю биилнэ.

- ә) (*Цаараннь күүкд бийсн нег-негнэсн сурад, хэрү өгнэ*)

- б) **Медвринь шинжлъын:** (*Самбрт тал хошадар ńарч көдлнэ*)

2. **2-дгч даальвр (3 мин.):** (*Күүкд зургуудар ангуд заарад, ю кеҗэхинь нег-негнэдэн келж өгнэ*)

3. **3-дгч даальвр (5 мин.):** Багш: Герлэ болн Үлмж циркд үзсн юмнань тускар күүнджэнэ. Юн гиж күүнджэнэ?

Күүндтн: (*Дегтрин текстэр күүндэр давулсна хөөн багши самбрт хошадар дуудад медвринь шинжлнэ*)

4. **4-дгч даальвр (3 мин.):** Багш:

Соңстн, циркин ангуд, шовуд олн эрдм үзүүлжэнэ. Эдн ю кенэ? (*Күүкд текст соңсад, багшин сурврмудт ńурвад күүтэ багмудар хувагдад, самбрт бичэтэ даальвр күцэнэ. Чикэр зааж келсн баг дийлнэ*).

Текстэр көдлълын:

Шинжлтийн көдлмш (2 мин.):

Ирлүүлтн:

Аю	келнэ
----	-------

Тоть шовун	биилнэ
------------	--------

Ноха	давшна
------	--------

5. Цогц-махмудан тинилълын

(1 мин.):

Би герэн ахулнав,
Шал, терзэн цеврлнэв,
Шора кенчрэр арчнав,
Ааь-саван уяанав.

6. 5-дгч даальвр (5 мин.):

Хошадлж көдлън. Багш: Циркд ю үзсэн нег-негндэн келж хувалцтн. (*Дегтрин текстин янзар күүкд күүндөр давулна. Хөөнн багши самбр тал хошад ку дуудад, медвринь шинэжлнэ.*)

7. 6-дгч даальвр (4 мин.): Эн текстиг умшад, чееждэн тодлна.

IV. БИЧЛЫН

Көдлмшч девтрэр. (2 мин.)

V. УМШЛЫН (1 мин.)

Хальмг үлгүр

«Кергт – цаг,

Аальд – агчм»

VI. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

12-дгч кичэл

СОНЬН ЙОВДЛ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- олмья, шулун-шудрмг, мекч, иньгч, өкэр.

Немр үгмүд:

- шарвадна, хот өгнэ, батрулна.

Фонетик:

келнэ дамшлын;

Грамматик:

бээлнэ нерн, чинрлгч нерн.

КЕЛЛЫНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлин:

Күүндльн: (– Мөчин ямаран? – Мөчин хурдн (шулун-шудрмг, ...)

Умшиллын:

1) Хальмг үлгүр «Үүлд – цаг, аальд – агчм».

2) Дегтрин текст умшиллын.

3) Шүлг чееждэн тодлъна көдлмш.

Кичэлини зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. **Мендллын (1 мин.):** (*Түрүн кичэлмүдин янзар*)

Келинэ дамшлын (1 мин.):

Кергэн күцэсн – санамр,

Кергт цаг өггднэ.

Амрх саамд – агчм

Аалин цаг болна.

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

Дегтрэр көдлън

1. **1-дгч даальвр (8 мин.):**

Багш: Соңстн, кен танылджана? (*Күүкд текст соңсад, узгүд таньж келнэ.*)

2. Текст айслулж умшад, орчувлвины кенэ.

3. **2-дгч даальвр (10 мин.):** Багш: Текстин утхинь медвт? Тийгхлэ эн цөөнх сурврт чик хэрү өгхм. (*Сурьульчир текстин сурврмуд нег-негндэн тэвж, хэрүүнинь текстэс олж келнэ, багши келлъни шинэжлэд, эндүүнинь чиклнэ.*)

4. **3-дгч даальвр (8 мин.):** Багш: Мөчин таднд таасгдну? Эн ямаран ац? (*Күүкд зург хэлнээд, дорань бичэтэ угмуд умшич, багшта хамдан орчулад, сурврмудт хэрү өгнэ.*)

Б: Мөчин ямаран?

С: Мөчин ..., ..., ..., ...,

5. **4-дгч даальвр (3 мин.):** Багш: Орс угмудиг хальмг угмудлэ ирлүүлтн:

Шустрая мекч

Хитрая олмья

Дружелюбная шулун-шудрмг

Находчивая иньгч

6. **5-дгч даальвр (2 мин.):** Багш: Таднд дөрвн көлтэ иньгүд бээнү? Эн бичкин шүлг тадна дөрвн көлтэ иньгт белглжэнэв. Соңстн, чееждэн тодлтн. (*Күүкд шүлг соңсад, орчулеринь цээлнээд, айслулж умина*)

III. БИЧЛЫН (3 мин.)

1) Көдлмшин девтрэр

IV. УМШЛЫН (3 мин.)

1) Дегтрин текст, шүлг;

2) Үлгүр «Үүлд – цаг, аальд – агчм».

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

13-дгч кичэл

ДУУТА, ДҮЛӨХАДВРМУД

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд: зара, хаша, жид, шовун.

Фонетик:

- дуута, дүлэ хадврмуд.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлүн:

(– Эн ямаран хадвр? – Эн дуута (дүлэ)
хадвр)

Умишлын:

Хальмг үлгүр «Үүлд – цаг, аальд
– агчм».

Кичэлийн зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Мендлүн (1 мин.):

(Түрүн кичэлмүдин янзар)

2. Келлүнэ дамишлын (1 мин.):

Цогц-махмудан батрулнав,
Зарядк оньдин кенэв,
Усар бийэн будльнав,
Цевр-цер бээнэв.

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМИШЛТ

1. Дэгтрэр көдлүн

1-дгч даальвр (8 мин.) Багш: Эндр мана кичэлд хадвр үзгүд гиичлжэнэ. Танылдтн, хадвр үзгүд. (*Самбрт цуг хадврмуд бичэта, күүкд эдниг зааж ушина. Багш эн үзгүдин ээд күүкдин оньг тусхана.*)

Багш: Эн үзгүдин зэрмнь тодрха дуута, зэрмнь дун уга ээтэ. Тегэд эдн хойр багд хувагдана. Тодрха дуунар келгдсн – дуута хадвр болна, дун угањар келгдсн – дүлэ хадвр болна. Соңстн, хойр хадвр үзг танылджана. Эн ямаран нертэ үзгүд? (*Күүкд негдгч даальрин текст соңсад, үзгүдин нерд келж өгнэд.*)

2. Наадн (8 мин.): Багш: Хадвр үзгүдин нутгт тусад, цугтан үзгүд болвт. Нег-негилэрн танылдх кергтэ. (*Өмнэснь белдгдсн хадвр үзгүдтэ карточкс күүкд күзүндэн өлгэд, хошадлж күүндвр давулна.*)

C1: Мини нерн Б үзг. Би дуута хадвр?

C2: Чини нерн кемб?

C1: Мини нерн С үзг. Би дүлэ хадвр.

(*Багши хоорндааурнь йоваад, келлүнинь шинэжлнэ. Хөөннү самбрт хошадар ńарнаад, авсан медвринь шинэжлнэ.*)

3. 2-дгч даальвр (8 мин.): Багш: Мана хадврмуд хошадлж зогсна. Соңстн, дуута болн дүлэ өс зөрлнэ. (*Багши күүкдиг дахулж хошадлсн өс келүлнэ.*)

Б – дуута, В - ...,
П – дүлэ, Ф -

4. 3-дгч даальвр (10 мин.): Багш: Эн үзгүд заагт дуута болн дүлэ хадврмуд бултжана. Олж заатн: (*Сургуульчир ńурвад күүтэ багар хувагдад, марна давулна. Чикэр, эндү уганаар зааж келсн баг диилх.*)

5. Цогц-махмудан тинилүлүн 1 мин.):

Деер цаңан,
Дор цаңан,
Ик архайг
Арьул ниснэ.
Нааран ниснэ,
Цааран ниснэ,
Деегшэн ńарна,
Дорагшан бууна.

III. УМШЛҮН (1 мин.)

Хальмг үлгүр «Үүлд – цаг, аальд – агчм».

IV. КИЧЭЛИН АШЛТ (2 – 3 мин.)

14-дгч кичэл ДУУТА – ДҮЛЭ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- седкүл, ńар, нарн, мөнгн, жирн, гер;
- Жаажа жаал җажлжана; ńэрэ, ńар, ńаза ńалун ńалд ńэрэджэнэ.

Фонетик:

- дуута, дүлэ хадврмуд.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлүн:

Күүндүн (– Эн юмб? – Эн нарн.

– Кедү? – Жирн. – Ямаран үз?

– Эн дуута хадвр? – Э, дуута хадвр./ – Уга, дүлэ хадвр.)

Умишлын:

1. Хальмг үлгүр «Татврта күн бийдэн олзта».

2. Даржнгуд дэгтрэс умшлын.

Кичэлини зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлын (1 мин.):

2. Келинэ дамшлт (1 мин.):

Жааҗа жаал жажлжана.

Һэрэ, ыар, ыаза ыалун ыалд ыэрэджэнэ.

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Дегтрэр көдллүн

1-дгч даальвр (5 мин.): Багш: Эн хадвр үзгүд заагт дуута болн дүлэ хадврмуд бултжана. Эдниг олад, зааж келхм. (*Күүкд ыурви күүтэ багд хувагдад, марна давулна. Чикэр зааж келсн баг диилнэ.*)

2. 2-дгч даальвр (10 мин.): Багш: Дуута хадврин нээж дүлэ хадвр олтн. Эдн нег зерглэнд зогсх зөвтэ. (*Күүкд хошадлсн дуута болн дүлэ хадврмуд зерглүүлж заана.*)

Багш: Хадвр үзгүдин шинжллт кехм. Эднэ тускар күүндий: (*Күүкд хошадар күүндөр давулна*)

а) Б: Үзг Б ямаран хадвр?

С: Үзг Б дуута хадвр.

Б: Үзг П ямаран хадвр?

С: Үзг П дүлэ хадвр.

ә) Багш: Цаг бачм, наадк хадврмудын тускар нег-негнэсн сурад келж өгти.

(*Сурьульчир күүндөр цаарань давулна*)

С1: Үзг ... ямаран хадвр?

С2: Үзг ... дуута/дүлэ хадвр.

б) Багш: Кен күүндж чадсан уга?

Медвринь шинжллүн: (*Күүкд хошадар самбр тал ыарад, күүндөр давулна*)

3. Җогц-махмудан тинилын (1 мин.):

Невчк муурнав.

Җогцан тинильнэв,

Деегшэн боснав,

Көлэн тинильнэв,

Йовнав, гүүнэв,

Һааран өргнэв,

Деегшэн сунянав,

Дорагшан суунав,

Деегшэн боснав.

4. З-дгч даальвр (3 мин.): Багш: Эн даржнгд ямаран үзг ол дэкж давтгдана? Соңстн: (*Багши даржн келэд, күүкдиг давтулад, жэ үзг келүлж дамишулна. Хөөннэ эн даржнгиг чеежсдэн тодлэж авна.*)

5. 4-дгч даальвр (5 мин.): Багш: Эн даржнгд ямаран үзг ол дэкж давтгдана? (*Багши күүкдиг ыурвад күүтэ багар хуванад, эн хойр даржнгиг чеежсдэн тодллына марна давулна. Чикэр болн хурдар келд баг диилнэ.*)

6. 5-дгч даальвр (3 мин.): (*Күүкд самбр тал ыарад, хошадар көдлнэ.*)

Келльнэ янз:

C1: Дуута хадвр З (Б, В, Г, ...)

C2: Дүлэ хадвр С (П, Ф, К, ...)

7. 6-дгч даальвр (2 мин.): Багш: Эн үзгүд заагт мана таньдг даржн бултжана. Олж келтн. (*Күүкд дассн даржнгган ийлнэж келнэ.*)

III. УМШЛЫН (2 мин.)

Хальмг үлгүр «Үүлд – цаг, аальд – агчм».

Даржнгуд дегтрэс умшлын.

IV. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 4 мин.)

15-дгч кичэл БИ УМШЧАНАВ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- цаасн, бээшн, шања;
- дулан цаг, хальмг наадн, соњн наадн, ыартан өөтэ;
- зааж өгх, алц тусх, чох тусх, бөк тусх, цуглулх.

Немр үгмүд:

- хөөнэ шања, үкрин шања, агчм, цаг.

Грамматик:

Нег то, оли то

КЕЛЛЫНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлн:

1. Күүндлүн (- Баазр юунд дурта?

– Шаңад дурта. – Кентэ шаңа цуглулна?

– Аавтаңан цуглулна.

– Шаңа ямаран наадн? – Шаңа соњн наадн.)

Умшлын:

1. Үлгүр «Үүлд – цаг, аальд – агчм».

2. Дегтрэс текст умшлын.

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

Менделльн (1 мин.)

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

Умшлына дамшлт өргжүлльн.

1. Дегтрэр көдлэлн

1-дгч даальвр (2 мин.): Багш: Зургт бээсн күүкнэ тускар шүлгт бичэтэ. Энүнэ нерн кемб? (*Күүкд багшин ардас шулг айслулж умшина. Күүкнэ неринь келж өгнэ. Багши таньдго угмудинь медүлжэх зургууд самбрт өлгэд, күүкдин оньгт тусхана. Күүкд бийснэ зургудар түшиг авад, орчувлринь тааж мөднэ.*)

2. Цогц-махмудан тинилльн (1 мин.):

Салькн, салькн үлэнэ,
Сарсхр хамхул көөнэ,
Деер үүлн хурна,
Дарунь хур асхна.
Чальчаг, чальчаг бальчгар
Чишкж бичкдүд гүүнэ. (*Им амрлы багши эврэ хэлэцэрн 1-2 дэкж давулна*)

3. Текстин медвр шинжлэлт үгллин көдлмш (8 мин.):

Чик үгинь олтн:

Саглр _____

а) көвүн

ә) багш

б) күүкн

_____ ёөтэ

а) көлдэн

ә) ыартан

б) толыдан

Цаасар _____ кенэ

а) гер

ә) маши

б) бээшн

4. 2-дгч даальвр (8 мин.): Багш: Мана үр Үлмж зург зурж. Эн зургт үүрн дурта наадан нааджана. Энүнэ дурта наадн юмб? Кен энүнлэ нааджана? (*Күүкд текст умшиад, кен бээхинь ийлийнэ, наадна неринь зааж келнэ*)

5. Текстин медвр шинжлэлт үгллин көдлмш (5 мин.):

Чик үгинь орултн:

Баазр _____ дурта.

а) нааднад

ә) шаңад

б) меечт

Эн _____ дала шаңа цуглуж.

а) ээжтэйэн

ә) нохатаан

б) аавтаан

Эдн дулан цагла ыаза _____.

а) гүүнэ

ә) шаңа наадна

б) меечг цокна

Эн _____ наадн.

а) орс

ә) хальмг

б) хасг

6. Багш: Баазр йир эвтэйэн шаңа наадна. Энүнд нег шаңа биш, дала шаңас бээнэ. (*Эн саамд багши нег то болн оли тооюн бурдэцин түрүн медрл орулна*). Багш: Деегшэн хайсн шаңа яъж тусна? (*Багши күүкдт шаңан туслиг үзүлж цээлнэд. Шаңа гедргэн унхла, алц тусв гинэ, шаңа түргр унхла, бөк тусв, хэврнэрн унхла, чох тусв, гинэ.*)

7. Күүндльн (3 мин.): Багш: Тадн цугтан текстин утхинь медвт? (*Күүкд текстин сурврмуд нег-негнэдэн төвэд, хэрү өгнэ, багши келлнинь шинжлнэ.*)

а) Б: Баазр юунд дурта?

С: Баазр шаңад дурта.

Б: Эн кентэ шаңа наадна?

С: Аавта шаңа наадна.

Б: Чамд шаңа таасгдв?

С: Э, таасгдв/уга, таасгдсн уга.

Б: Юнгад?

С: Юнгад гихлэ, соньн наадн.

ә) Багш: Цаарань нег-негнэсн сурад, келж өгтн.

Келлнэ янз:

C1: Баазр юунд дурта?

C2: Баазр шаңад дурта.

C1: Эн кентэ шаңа наадна?

C2: Аавта шаңа наадна.

C1: Чамд шаңа таасгдв?

C2: Э, таасгдв/уга, таасгдсн уга.

C1: Юнгад?

C2: Юнгад гихлэ, соньн наадн.

б) **Медвринь шинжлън:** (*Күүкд самбр тал хошадар һарад күүнднээ*)

III. БИЧЛЪН (5 мин.)

Көдлмшч девтрэр

IV. УМШЛЪН (4 мин.)

1) Дегтрин текст;

2) «Үүлд – цаг, аальд – агчм».

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

16-ДГЧ КИЧЭЛ БИ УМШЧАНАВ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- дигтэ-тагта, дарата, көгши;
- хурана, күцнэ;

Немр үгмүд:

- сээнэр, гем угаар;
- дасна, хурана, амрана, сурна.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлин:

1. **Күүндлүн** (– Күүкнэ нерн кемб?
– Күүкнэ нерн Отхн. – Кезэ босна?
– Өрүн босна. – Ю кенэ?
– Зарядк кенэ, ...)

Умшилън:

1. Үлгүр «Үүлд – цаг, аальд – агчм».
2. Дегтрэс текст умшилън.

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Мендллън (1 мин.)

2. Герин даалъвр шинжлън (2 мин.).

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

Умшилъна дамшлт өргжүлън.

1. Дегтрэр көдллън

1-дгч даалъвр (10 мин): Багш: Зург оньын, эн күүкн оли зүсн үүл күцэжнээ. Эн күүкнэ нерэр шүлг нерэдгдж. Күүкнэ нерн кемб? (*Шулг умшиад, күүкнэ неринь зааж келнэ*). Багш: Эн зургудт күүкн ю кежэнэ? (*Күүкд зургудла шулгин тасрхас ирлиүлж, багшин ардас күүндөвр давулна*.)

а) Б: Күүкнэ нерн кемб?

С: Күүкнэ нерн Отхн.

Б: Отхн ю кенэ?

С: Отхн зарядк кенэ (оран ясна, ...)

ә) Багш: Нег-негнэйэн күүндтн.

(Хошадар күүнднээ)

Келльнэ янз:

С1: Күүкнэ нерн кемб?

С2: Күүкнэ нерн Отхн.

С1: Отхн ю кенэ?

С2: Отхн зарядк кенэ (оран ясна, ...)

б) **Медвринь шинжлън:** (*Самбр тал хошадар һарч көдлнэ*).

2. 2-дгч даалъвр (8 мин.):

Текстин медвр шинжлънэ угллин көдлмш күцэлън. Багш: Чик хэрүүнинь олтн. (*Күүкд һурвад күүтэ багар хувагдад, даалъвр күүэнэ*. Эртэр чилэсн баг диилнэ)

1. Күүкнэ нерн _____.

а. Саглр

ә. Байн

б. Отхн

а. Отхн _____ босна.

а. асхн

ә. үдлэ

б. өрүн

3. Отхн _____.

а. школдан одна

ә. өнзөүүнэ

б. телевизор хэлэнэ

б. Отхн _____.

а. дегтр умшина

ә. герэн хурана

б. унтна

3) Цогц-махмудан тинилън (1 мин.):

Өрүн боснав,

Зарядк кенэв,

Нүүрэн унанав,

Хотан уунав,

Хувцан өмснэв,

Школдан йовнав.

4. 3-дгч даалъвр (7 мин.): Багш: Эн бичгт дуту үгмүд дала. Ямаран үгмүд орулхмб? Кен түрүлх? (*Күүкд хоорн мариан давулгдна. Түрүлсн баг диилнэ*)

III. БИЧЛЪН (2 – 3 мин.)

Көдлмшч девтрэр көдллън.

IV. УМШЛЪН (2 мин.)

1. Үлгүр «Үүлд – цаг, аальд – агчм».
2. Шүлг.

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

17-ДГЧ КИЧЭЛ БАЙРИН БЕЛДВР

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- байр, белдвр, Цаан Сар;
- боорцг, цэлвг, тоыш, мошкмр, жола, хорха боорцг, кит, хуцин толья, шор, ыалун;
- цаалх, белдх, дееж бэрх, зул шатах, нээрлх, йөрэл келх.

Нэмр үгмүд:

- хаврин байр, авъяс, сергэльн.

Фонетик:

- келнэ дамшлт.

Грамматик:

- чинрлгч нерн, үүлдэгч, бээлнэ нерн.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ - ЯНЗС

Келлн:

Күүндлын (– Ямаран байр болжана? – Цаан Сарин байр болжана. – Ээж ю кекжэнэ? – Боорцг кекжэнэ. – Ямаран боорцг кекжэнэ? – Оли зүсн боорцг кекжэнэ.)

Умшилн:

1. Үлгүр «Хотын сээнинь – күүнд, хувцна сээнинь – бийдэн»;
2. Йөрэл.

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

Менделльн (1 мин.) (Түрүн кичэлмүдин янзар)

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Дегтрэр көдллүн

1-дгч даальвр (5 мин.): Багш: Хэлэтн, ээж ямаран байрт белджэнэ? Ю кекжэнэ? (Күүкд зург хэлэхэд, ю кекжэхинь келнэ. Багши күүкдэс ямаран байрт ээж ачтаан белджэхинь сурна. Күүкд байрин нерэдлийн зургин дор умина.)

2) Цогц-махмудан тинилльн (1 мин.):

Хавр ирнэ,
Хараада ниснэ,
Хаврин хурт
Ноёнан урьна.

3. 2-дгч даальвр (3 мин.): Багш: Ээж ачтаан боорцг белджэнэ. Ямаран боорцг Цаан Сарла белднэ? Соңстн: (Багши боорцгин нерд келж өгнэ, күүкд зургт эдниг олж заана.)

4. Боорцгин нерд тодллына наадн

(5 мин.): (Боорцгин зургудта карточкс нег зерглэнд тэвгэднэ, күүкд багшин ардас зааж келнэ. Нэжэд - хошад зург хаанад, эднэ нердинь сергэж давтна. Хөөннүү цугинь шинэс тэр дараандн хэрү тэвнэ.)

5. 3-дгч даальвр (10 мин.): Багш: Ээж ю кекжэхм? (Дегтрт бээсн күүндврин янзар күүндлүн)

a) С1: ?

C2:

Медвринь шинжлүн:

ә) Багш: Кенэс сурый? (Хошадар самбр тал ыарад күүнднэ.)

Багш: Тадна өрк-бүлд Цаан Сар яьж тоодгинь медхэр седлэв.

Дассен медврэн олзлж чадлын:

б) Б: Тана бүлд кен боорцг кенэ?

С: Мана бүлд ... боорцг кенэ

Б: Ямаран боорцг кенэ?

С: ..., ..., ... кенэ.

6. 4-дгч даальвр (6 мин.): Багш: Цаана байрла хальмгуд йөрэл келдг авьяста. Нег бичкин йөрэл барлата. Умшад, чееждэн тодлхм. (Күүкд багшин ардас айслулж ушиад, чееждэн тодлна. Самбрт бичгисн йөрэл күүкд 2-3 дэкж давтэж ушина. Энүнэ хөөн нэжэд-хошад үгмүд болну, үзгүд болну арчад, шинэс текст ушиад, тодлж авна.)

7. Тодллын шинжлүн (2 мин.):

Багш: Кен маднэд йөрэл келж өгх?

(Сээнэр тодлсн 2-3 күн босад йөрэл келж өгнэ.)

III. БИЧЛҮН (2 – 3 мин.)

Көдлмшч девтэр.

IV. УМШЛҮН (2 мин.)

1. Йөрэл;

2. Хальмг үлгүр «Хотын сээнинь – күүнд, хувцна сээнинь – бийдэн»

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 4 мин.)

18-дгч кичэл БАЙРИН БЕЛДВР

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- зулын цөгц, дееж бэрльн, эркэ, тууль, зурмн, арат;
- кезэнэ, энкр, өдрин турш, хамдан, негнэсн, терүнэс хооран;
- хээнэ, салхш, меклнэ, дахна, күлэнэ, ирхш, дуудна.

Немр үгмүд:

- байр, белдвр, нэр.

Грамматик:

Үүлдэгчин бурушагч хүвс

КЕЛЛҮНЭ КЕВ-ЯНЗС

Келлнн:

Күүндлнн (- Ямаран байр ирв?

- Цаан Сарин байр ирв. – Байрт ю белднэ? – Байрт боорцг белднэ.
- Цаан Сар ямаран цагин байр? – Хаврин байр.)

Умшлнн:

- 1) Тээлвртэ тууль;
- 2) Дегтрин текст умшлын.

Кичэлини зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлнн (1 мин.)

2. Герин даальвр шинжллнн (2 мин.)

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛНН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Дегтрэр көдллнн

1-дгч даальвр (2 мин.): Багш: Цаан Сарин байр давуллын эврэ авьяста. Эн өдр ээжир зул өргнэ, дееж бэрнэ, цугтан шин хувц өмснэ, нег-негндэн гиичд одна, бичкдүйт белгүд бэрүлнэ, цугтан хаврт байрлад цаанлна. Эн зургт зулын цөгц, дееж, эркн бээнэ. Эркиг көгшдүйт эргүлнэ.

2. 2-дгч даальвр (4 мин.): Багш: Цаан Сар – хавр тослына байр. Эн өдрлэ зурмн нүкнэсн ьярна гиж кезэнэ келдг билэ. Хэлэтн, зургт юн бээнэ? (*Күүкд аңгин неринь соңсж тодлна*) Хальмгин теегт хаврин түрүн зэнглэч – зурмн. Зурмна тускар тээлвртэ тууль бээнэ. Соңстн:

Авдр deer ыарад, Адъяан дуудна. (*Самбрт ова deer суусн зурмна зург өлгэтий. Тээлвртэ туулин утхинь медхд амр болхин төлэ зургт бээсн юмана нерд татасар ирлиүлгэж темдглгднэ.*) Багш: Зурмн эн зурмн ишкрэд, кенэн дууджахм? Соңстн. (*Багши текст айслулж умшина. Күүкд ардаснь давтна. Энүнэ дару туулиг дүрэр узулж болжана. Самбр тал хойр күн ыарна. Күүкд багшиг дахад эднэ дурмуудинь зааж келнэ. Хоорндан энкр бээснинь ыарнаан бэрлиж үзүлнэ, күүкд эн угиг келж темдглнэ.*) Иурвдгч сурнуульч аратын дур узүлнэ. Багши аратын мекинь зааж медулнэ. Арат буудя өгчэх докъя үзүлнэ, Адъян ардаснь дахад ыарна. Ишкрдг арднэ ахан дуудна. Цуг таньдго үгмүд самбрт бичгднэ.)

3. Текстэр көдллнн (8 мин.):

Чик үгинь темдглтн:

Кезэнэ ах-ду хойр _____ бээж.

- а) көвүн
- э) зурмн
- б) сурнуульч

Эдн хоорндан _____ бээж.

- а) ни уга
- э) энкр
- б) сэн

Генткин _____ ирнэ.

- а) чон
- э) мис
- б) арат

_____ энүг дахна.

- а) Ишкрдг
- э) Санж
- б) Адъян

4. Зэнгс чилэтн:

Ахин нерн Ишкрдг, _____.

_____ хотан хамдан хээнэ.

Эн _____ меклнэ.

Буудя _____. Ишкрдг _____.
кулэнэ. _____. ирхш.

Терүнэс хооран _____.

5. Цогц-махмудан тиниллнн (1 мин.):

(*Багшин дураг*)

6. 3-дгч даальвр (3 мин.): Багш: Эн юмб? Тааж мэдтн. (*Күүкд тээлвртэ тууль умшиад, орчуулринь багшта цээлнэд, тээлвринь олж зааңад, чееждэн тодлна.*)

7. 4-дгч даальвр (5 мин.): Багш: Ээж боорцгуд белдж. Ямаран боорцгуд? (*Күүкд зургуудар боорцгин нерд ирлүлж келинэ. Эн саамд багши боорцг болына чинринь цээлнэж өгнэ. Энүнэ дару эднэ нерд тодллыар наад давулж болжсана. Боорцгин зургуд нэжэдэр хааңад, нердинь сергэнэд келүлнэ.*)

III. БИЧЛҮН (2 – 3 мин.)

Көдлүмшч девтрэр.

IV. УМШЛҮН (2 мин.)

1. Дегтрин текст;
2. Тээлвртэ тууль.

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (2 - 5 мин.)

19-20 кичэлмүд НААДЫЙ

Дегтрэр көдлүн

Эн кичэлд цуг полилогар ашлт кеж, дассн даслурмуд сергэгднэ. Багш эврэ дуранр эн кичэлмүдиг давулж чаджана. Үлгүрнэ, үүлдврин станц тогтаж болжана. Күүкд станц болынур зуульчлна. Станц болын эврэ даальврта. Негдгч станцур ирснэй бийинь тускар келж өгнэ. Дарук станцд үлгүрнэ, тэнгрин бээдлин тускар күүндвр давулна, дарукдны тээлвртэ тууль келэд, тээлвринь сурхла, дарукнь келж өгнэ. Эн кевэр олн зүсн үүлдврмүд дассн даслурар күцэльж, күүкдин медрлинь шинжлж болжана.

V-дгч үг-күр (полилог)

1-дгч кичэл

ДӨРВН ЗҮСН МАЛ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- мал, мөрн, үкр, хөн, темэн;
- унын, туыл, хурын, ботхн;
- өвр, сүл, ноосн, арсн, туру.

Немр үгмүд:

- кеер, идшлинэ, бээрн, хотллын, усллын,

хэрүллүн.

Грамматик:

Бээльнэ нерн, чинрлгч нерн.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ - ЯНЗС

Келлүн:

Күүндлүн (– Эн юмб? – Эн үкр. – Эн ямаран үкр? – Эн улан үкр.)

Умшилүн:

- 1) Үлгүр «Мал асрхла, амн тоста»;
- 2) Дегтрин текст.

Кичэлиин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлүн (1 мин.)

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛҮН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Дегтрэр көдлүн

1-дгч даальвр

(10 мин): Багш: Эн Доржин наадьас. Доржин аав мал бэрнэ. Тегэд эн наадьас мал медүлжэнэ. Дорж наадьасинь зургуд ыэхүлд тэвж. Хэлэтн: (*Багши зургуд зааңад, күүкдиг ардасн дахулад келүлнэ.*)

Б: Эн юмб?

С: Эн мөрн. (*Цуг зургуудар келцэнэ*)

2. Багш: Үкр, хөн, мөрн, темэн – мал гиж нердгднэ. Таднд малын наадьас бээнү? (*Багши күн болынур зааңад, сурвр тэвээд, күүкдиг келүлнэ*)

а) Б: Чамд мөрн бээнү?

С: Нанд ... бээнэ \ уга.

Б: Чини мөрн ямаран?

С: Мини мөрн улан.

Багш: Цаг бачм, нег-негнэсн сурад медтн. (*Күүкд хошадар күүндинэ, багши келльчинь шинжлнэ*)

Келлүнэ янз:

э) С1: Чамд мөрн бээнү?

С2: Нанд ... бээнэ / уга.

С1: Чини мөрн ямаран?

С2: Мини мөрн улан.

б) **Медвринь шинжлүн:** (*Хошадар самбр тал һарад күүндинэ*)

3. Цогц-махмудан тинилүн (1 мин.):

Кеер мал йовна,

Эдн гүүнэ, ыэрэднэ, өкэнэ, деегшэн давшна.

4. 2-дгч даальвр. Соңслын (2 мин.):

Багш: Мигмр эврэннь наадьас бас ыэхүлд авч ирж. Наадьасин нердинь соңстн. Ямаран зургт Мигмрин наадьас зурата? (*Багши күүкдиг ыурви багар хуваңад, марна давулна. Малын нерд келхлэ, күүкд келсн малын нерд зургт зааңад, давтэж келнэ.*)

5. 3-дгч даальвр. Зургар күүндвр давуллын (5 мин.):

Багш: Тадн малын нерд тодлвт? Негнэсн сонъмстн. (*Хошадар көдллин*)

С1: Эн юмб?

С2: Эн үкр (хөн,)

С1: Эн ямаран үкр?

С2: Эн ик үкр. (*а) Багшигин ардас давтна. э) Хошадар күүнднэ. б) Медвринь шинжллийн*).

6. 4-дгч даальвр. Ирлүүллын (8 мин.):

Багш: Дорж наадьасан ыэхүлд тэвж. Зуг эднэ нердинь бичхэн мартж. Энүнд нөкд болхм. Кен түрүлж күцэх? (*Күүкд ыурвад күүтэ багар хувагдад, марна давулна*)

III. БИЧЛҮН (8 мин.)

1. Девтртэн малын нерд самбрас буульж бичнэ;

2. Көдлмшин девтрэр көдллийн.

IV. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

2-дгч кичэл КҮҮНЭ ҮҮРМУД

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- ноха, мис, яман, ыаха;
- нохан кичг, миисин кичг, ямана ишк, ыахан кичг;
- альви, көркхн;
- экэн дахна, шаргадна, долана.

Немр үгмүд:

- өнг-зүсн, янз-бээдл.

Грамматик:

эврэ бээльнэ нерд

КЕЛЛҮНЭ КЕВ - ЯНЗС

Келлин:

Күүндлүн (– Эн юмб? – Эн ноха. – Эн юуна кичг? – Эн нохан кичг.

– Кичг ямаран? – Кичг көркхн.)

Умшлүн:

1. Үлгүр «Мал асрхла, амн тоста»;
2. Дэгтрин текст.

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Мендллын (1 мин.)

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1) Багш: Эндр мана кичэлд күүнэ үүрмүд гийчлжэнэ. Эднэ зэрмнь мадна бүлмүдт хамдан бээнэ. Мадна юста үүрмүд болна. Зэрмнь мана хашад бээнэ.

2. Дэгтрэр көдллийн

1-дгч даальвр

(5 мин.): **Сонслын.** Багш: Соңстн, Бембэ ямаран үүрмүд олв? (*Багши текст ушина, күүкд зургудт багшин зааж келсн аյурсд зааж давтна*).

Ноха мис яман ыаха

Багш: Мана үүрмүдт бичкин үрн бээнэ. Соңстн, зургудт олтн: (*Күүкд багшин келж заасн юмсиг күүкд зургт олж келнэ*).

Нохан кичг миисин кичг

ямана ишк ыахан кичг

3. Цогц-махмудан тинилльн (1 мин.):

Ноха шаргадна

Мис суняна

Яман ыэрэднэ

Ыаха гүүнэ

4. 2-дгч даальвр Күүндлүн (8 мин.):

а) Багш: Бембэн үүрмүд таасгдь? Эднэ тускар нег-негнэсн суртн. (*Күүкд текстин янзар күүндэр давулна, баги эднэ келлиг шинжлнэ*).

э) **Медвринь шинжлүүлүн:** (*Самбрин өөр хошадар көдлүхэнэ*)

Дассн медврэн олзлж келлүнэ чадвринь шинжлүүлүн (5 мин.): (*Багши күүкдин меддер шинжлнэ*)

Багш: Күүкд, таднд ямаран наадьас бээнэ? (*Күн болынур зааңад сурвр болн хэрү келж давтулна*)

Б: Чамд ыаха бээнү?

С: Э, бээнэ.\Уга.

Б: Чини ыаха ямаран?

С: Мини ыаха ик, оошк.

5. 3-дгч даальвр (3 мин.): Багш: Бембэ көвүн бичг тэвж. Энүнэ зург нуувчта. Эн нуувчинь тээлж умшхм. (*Күүкд ыурвад*

куүтэй багар хувагдаад, марна давулна. Хамгин чикэр болын хурдар күцэн багдийнэй.

6. Цогц-махмудан тинильльн (1 мин.): (Багш эврэ дуарарн йовулна)

7. 4-дгч даальвр (5 мин.): Багш: Мал аңурснд бичкн үрнэ бээнэ. Эдн ямаран нертэй? (Күүкдээ эднэ нердиг умшиад тодлна. Күүкдин тодллыг шунмнадулхин төлэ оли зүснээв-арын олзлэж болхмн. Самбрт бичээд, нежээд, хошадар үгмүүд биллэд, давтуулж умшиулна эс гиёж нааднаасар ирлүүлж заана).

III. БИЧЛҮН (3 – 4 мин.)

1. Самбрас зэнгсээ буулыж бичлүн: **Мини миисин нерн Һалзны. Эн хар-цааны онгтэй. Наадхдан дурта. Үс долана.**

IV. УМШЛҮН (3 мин.)

1. Самбрт бичгдсн текст умшилүн:
Мини ноха Цээр нертэй. Эн мини үр. Би нохадан дуртав.

2. Үлгүр «Мал асрхла, амн тоста».

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

3-дгч кичэл ЭДН ЯННА?

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- мөөрнэ, хуцна, мээлнэ, инцхлнэ, буульна; идшилнэ.

Немр үгмүд:

- хаша, тег, гер.

Грамматик:

өдгэ цагин үүлдэгчс

КЕЛЛҮНЭ КЕВ - ЯНЗС

Келлнн:

Күүндльн (- Эн юмб? – Эн ноха. – Ноха янна? – Ноха хуцна. – Ноха альд бээнэ? – Ноха хашад, герт бээнэ.)

Умшилнн:

1. Үлгүр «Мал асрхла, амн тоста»;
2. Самбрт бичгдсн текст.

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1) Менделльн (1 мин.)

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮҮНЭ ДАМШЛТ

1. Дегтрэр көдлльн

Багш: Төөгэс малын ө сонсгдана. Мал больн эврээ өэтэй. Хэлэтийн, умштийн. Эдн янна? (Күүкдээ багшин ардас давтад, зургар ирлүүлэд умшина. Багши эднэ чик келлнинь дамишулна).

2. Мал-аңурсдын дүр үзүүлж наадллын

(3 мин.): (Күүкдээ нежээдэр самбр тал һарад дүр үзүүлэд, дуучинь дуралыж медүүлнэ, класс ямаран мал ямаран эх һаръяжсанын зааж келнэ. Үлгүрнэ, нег күн үкрин дүр үзүүлэд, эхинь дуралына).

а) Б: Эн юмб?

С: Эн үкр.

Б: Үкр янна?

С: Үкр мөөрнэ.

ә) Багш: Нег-негнэсн сурад, келж өгтийн. (Нег күн малын эх самбрин өөр һарад медүүлхэд, күүкдээ хооридан күүнднэ)

Келлнэ янз:

С1: Эн юмб?

С2: Эн үкр.

С1: Үкр янна?

С2: Үкр мөөрнэ.

б) **Медвринь шинжлүн:** (Самбр тал хошад күн һарад, малын зург олзлад, күүндээр давулна)

4. Самбрас шүлг умшилүн (2 мин.):

Мана авчин хашад

Дала мал бээнэ.

Бүкл өдрин туршт

Эдн цуяар шуугна.

Үкр мөөрнэ,

Ноха хуцна,

Хөн мээлнэ,

Мөрн инцхлнэ.

5. Шүлгин текстэр көдлүн.

1-дгч даальвр (8 мин.):

Багш: Зэнгийн чик үгийн олтн.

1) Мана авчин хашад

Дала ... бээнэ.

а) толна

ә) мал

б) көл

- 2) Укр . . .
 а) мээлнэ
 э) инцхлнэ
 б) мөөрнэ
- б) Укр (рис. корова мычит), хөн, яман (овца, коза блеют), мөрн (лошадь ржет), темэн (верблюд кричит).
- г) Аав (рис. животных) хэрүлнэ.

3) Ноха . . .

- а) мээлнэ
 э) хуцна
 б) мөөрнэ
- 4) Хөн . . .
 а) инцхлнэ
 э) мээлнэ
 б) буульна

5) Мөрн . . .

- а) хуцна
 э) мөөрнэ
 б) инцхлнэ

6) **2-дгч даальвр (8 мин.):** Багш: Дорж
 Мигмр хойр юн гиж күүнджээнэ? (*Күүкд текстин янзар эврэнни нааднаас олзлад, күүндвр давулна, багши келлини шинжлнэ, хажсрийн чиклнэ*).

7. **Сонслын (5 мин.)** Багш: Дорж бичж. Энүнэ аавин хошт дала мал бээнэ. Ямаран мал бээнэ? (*Багши текст умина, дарунь ямаран мал бээхинь сурна, күүкд малын нерд зааж келнэ*).

Аавин хашад дала мал бээнэ. Цаанан нооста хөн, үкр, мөрн, темэн, яман бээнэ. Эднэ э холас соңгдна. Укр мөөрнэ, хөн, яман мээлнэ, мөрн инцхлнэ, темэн буульна. Эн мини аавин мал. Аав мал хэрүлнэ.

Багш: Мал яна? (*Багши эн сурвр тэвээд, дэкнэс текст умина. Дарунь күүкд багшин хойрдгч сурврт хэрү өгнэ*)

8. **Текстэр көдлмш күцэльн (4 мин.):**

(*Күүкд нурвад күүтэ багмудар хувагдад, марылдана. Самбрт зургудта зэңгэс бичэтэ. Зургин ормд уг тэвжэ умина*)

а) Хальмгин теегт (рис. животных) идшлнэ.
 э) Цаанан нооста (рис. овцы), (рис. коровы), (рис. лошади), (рис. верблюда), (рис. козы) бээнэ.

- б) Укр (рис. корова мычит), хөн, яман (овца, коза блеют), мөрн (лошадь ржет), темэн (верблюд кричит).
- г) Аав (рис. животных) хэрүлнэ.

Ш. БИЧЛҮН (3 мин.)

Малын нерд самбрас буульж бичлн.

IV. УМШЛҮН (2 мин.)

- 1) Улгүр «Мал асрхла, амн тоста»;
 2) Самбрт бичгдсн текст.

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

4-дгч кичэл АЛЬВН МИС

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- альвн, өкөр, ухата, догшн, тиньгр.
 - давшна, маажна, долдална, манна.

Немр үгмүд:

- уйна (привязывает), сул тэвнэ.

Грамматик:

чинрлгч нерн, үүлдэгч.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ - ЯНЗС

Келлин:

Күүндлын (– Эн юмб? – Эн ноха. – Ноха яна? – Ноха хуцна. – Ноха альд бээнэ? – Ноха хашад, герт бээнэ. – Кенэ ноха? – Доржин ноха.)

Умшиллын:

- 1) Улгүр «Сэн эзн – герин чимг»;
 2) Самбрт бичгдсн текст.

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Мендллын (1 мин.):

(*Түрүн кичэлмүдин янзар*)

2. Герин даальвр шинжлэлүн (2 мин.)

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Дэгтрэр көдллүн

1-дгч даальвр (3 мин.): Сонслын. Багш: Зургт юн бээнэ? (*Багшин зааж келсиг күүкд зургт олад, зааж келнэ*)

2. 2-дгч даальвр (8 мин.): Багш: Таднд дөрвн көлтэ үүрмүд бээнү? Хэлэти, эдн ю кежэнэ? (*Күүкд багшиг дахад келнэ. Дарунь хошадар күүнднэ. Дарунь багши медвринь шинжлнэ*.)

Б: Эн юмб?

С: Эн миисин кичг.
Б: Эн яына?
С: Эн наадна (унтна, үс долана)

3. 3-дгч даальвр (8 мин.) Багш: Эн зургар күүндхм.

(Күүкд багшин ардас текстин янзар күүндөр давулна)

а) Келльнэ янз:

С1: Эн юмб?
С2: Эн миисин кичг.
С1: Эн ямаран кичг?
С2: Эн альвн кичг.
С1: Эн ю кенә?
С2: Эн унтна.
е) Медвринь шинжлън: (Күүкд хошадар самбрин өөр көдлнэ)

Цогц-махмудан тинилълын (1 мин.):

Мини мис альвн.

Хурдар гүүнэ,
Деегшэн ыэрэднэ,
Долда долдална,
Өмэрэн суняна.

4. 4-дгч даальвр (4 мин.): (Күүкд ыурвад күүтэ багар хувагдад, марна давулна. Нохан кичг ю кеҗэхинь олж келнэ. Түргүн олж келс баг диилнэ)

5) Цогц-махмудан тинилълын (1 мин.):

Багш: Тодлтн, келтн:
Дөрвн көлтэ мини үүрмүд
Һаза йовхдан дурта.
Эдн көөлдэд наадна,
Деегшэн, деегшэн ыэрэднэ,
Йир хурдар гүүнэ.

III. БИЧЛҮН

Зэнгс бичлън (5 мин.):

Нанд мис бээнэ. Мини мис альвн.
Эн наадна, ыэрэднэ, гүүнэ. Мини миисин нерн Бавыр.

IV. УМШЛҮН

1. Хальмг үлгүр «Сэн эzn – герин чимг» (2 мин.);

2. Самбрт бичгдсн текст умшад, орчуулна (3 мин.):

Нанд бичкн мис бээнэ. Энүнэ нерн Цоохр. Эн маx, үс таасна. Мини мис

альвн. Деегшэн ыэрэднэ, гүүнэ. Нанла наадна.

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

5-дгч кичэл КИЧГ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- альвн, эзн, чимг;
- унтна, долана, наадна.

Грамматик:

өдгэ цагин үүлдэгч

КЕЛЛҮНЭ КЕВ - ЯНЗС

Келлн:

Күүндлүн (- Эн юмб? – Эн кичг. – Кичг яына? – Кичг ыаңына. – Юуна кичг? – Нохан кичг.)

Умшилн:

- 1) Үлгүр «Сэн эzn – герин чимг»;
- 2) Самбрт бичгдсн текст

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Мендлън (1 мин.): (Түргүн кичэлмүдин янзар)

2. Дассан давтлын (2 мин.)

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Дегтрэр көдлън

1-дгч даальвр (3 мин.): Багш: Мана дөрвн көлтэ үүрмүдт бичкн үрдүд бээнэ. Зург хэлэньэд соңстн: (Багши келнэ, күүкд зургла ирлүүлж давтна.)

Миисин гисн үгин түрүн нийлвр уданар татж келгджэхинь ыарин докъяар медүлж келүлгднэ. (Удан эгшигүд үгд харьсн саамла самбрт бичгдээд, хойр эгшигин хоорнд татас татж үзүлгднэ. Үлгүрн, ми исин. Удан эгшигиг таслалго уданар келгддгинь медүлжэнэ. Тер юңгад гихла, зэрм күүкд удан эгшигинь таслж, хажьрар келнэ.)

2. Багш: Тадна үүрмүдт бичкн үрдүд бээх угань медхд соньн. (Багши күүкдиг ардасн дахулад, күн болнаас сурна.)

а) Б: Чамд миисин кичг бээнү?

С: Нанд миисин кичг бээнэ/уга.

Багш: Цаг бачм, нег-негнэсн сурад, келж өгтн.

- э) **Хошадлж көдлін** (8 мин.): (*Күүкд нег-негнләрн күүнднә. Хөөннү самбрт һарч көдлнә. Багши медверинь шинжелнә.*)
 С1: Чамд миисин кичг бәенү?
 С2: Нанд миисин кичг бәенә/уга.
 б) **Медверинь шинжелн**: (*Хошадар самбрин өөр күүнднә*)

3) Цогц-махмудан тинилълын (1 мин.)
 (Багшин дураг)

4. **2-дгч даалъвр (5 мин.):** Багш: Зург хәләтн, эн юмб? эн яына?

- Б: Эн юмб?
 С: Эн
 Б: Миисин кичг яына?
 С: Миисин кичг

Багш *ус долана, унтна гисн үгмүдин чинр цәэльж медүлнә.*

Багш: Эн миисин кичгин тускар нег-негнәндән келж өгий.

3-дгч даалъвр Хошадлж көдлін (5 мин.): (*Өтгесн текстәр*)

- С1: ?
 С2:

6. Багш: Ода эврәннүүрин тускар нег-негнәсн соңыстн: (*Күүндсн текстин янзар давулгдана*).

- С1: Чамд юн бәенә?
 С2: Нанд бәенә.
 С1: Кичг ямаран?
 С2: Кичг
 С1: Кичг яына?
 С2: Кичг

7. Цогц-махмудан тинилълын (1 мин.):
 (Багшин дураг)

8. **4-дгч даалъвр (2 мин.):** Багш: Тааж медтн, эн яйжана? (*Күүкд «нааджана» гисн таньдг үгән сергәж келнә.*) Багш: Тадна кичг ю кедгины келж өгти: (*Күүкдәс сурна*)

Б: Чини кичг яына?
 С: Мини кичг наадна, гүүнә, ыэрәндә, мәэлнә, ыаңына.

III. БИЧЛН (3 -5 мин.)

1) Көдлмшч девтрәр.

IV. УМШЛН (3 мин.)

1. Улгүр «Сән эзн – герин чимг»

2. Самбрт бичгесн текст:
 Төвкә қүүкнә ээжнү нохан кичг белгль. Төвкәд эн йир таасгдв. Өкәр бичкн кичг наадхдан дурта. Төвкән ардас даҳад гүүнә, ыэрәндә.

Күүкн кичгән уяна, хотлина, унтулна.

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

**6-дгч кичәл
ДУРТАВ, ДУРГОВ**

КЕЛНӘ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- хульн, хумсн, тавг, аран, ноосн, сүл;
- бәрнә, иднә, көөлднә;
- дурта, дурго.

Немр үгмүд:

- гетнә, бултна, шүүрнә.

Грамматик:

Өдгә цагин үүлдәгч

КЕЛЛНӘ КЕВ - ЯНЗС

Келлн:

Күүндлн (– Мис/ноха юунд дурта? – Мис/ноха маңнд дурта. – Мис ю бәрнә? – Мис хуль бәрнә.)

Умшлн:

- 1) Улгүр «Сән эзн – герин чимг»;
- 2) Самбрт бичгесн текст

Кичәлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. **Мендллн (1 мин.):** (*Түргүн кичәлмүдин янзар*)
2. **Дассан давтлн (3 мин.)**

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛН БОЛН ЭНҮНӘ ДАМШЛТ

1. Дегтрәр көдллн

1-дгч даалъвр (8 мин.): Багш: Зураг зурад, таднә соңын даалъвр өгчәнә. Эн зургт юн бәэхинь келтн. Эдн юунд дурта? (*Самбрт миисин болн хульна зуреуд өлгәтә. Эднә шинжсн үәэлнгднә.*)

- Б: Эн юмб?
 С: Эн мис.
 Б: Кедү мис? (*Күүкд тоолад келж өгнә*)
 С: ... мис.
 Б: Эн юмб?
 С: Эн хульн.
 Б: Юн ик, юн бичкн?
 С: Мис ик, хульн бичкн .

Б: Мис юунд дурта?

С: Мис хульнд дурта.

2. **2-дгч даальвр (7 мин.):** Багш: Зурач нег ноха зурж. Эн ноха альмнд дурта дургонын йилтн.

а) Б: Ноха юунд дурта?

С: Ноха махнд дурта.

Б: Ноха юунд дурго?

С: Ноха альмнд дурго.

а) Багш: Нег-негнэсн сурад, келж өгтн.

Келльнэ янз:

С1: Ноха юунд дурта?

С2: Ноха махнд дурта.

С1: Ноха юунд дурго?

С2: Ноха альмнд дурго.

б) **Медвринь шинжлън:** (*Xoшадар самбрин өөр көдлнэ*)

3. **3-дгч даальвр (7 мин.):** Багш: Мис хульнд, ноха махнд дурта. Тадн юунд дуртавт? (*Сургульч болынас сурна*)

а) Б: Чи альмнд дуртавч?

С: Ээ, дуртав.

Б: Чи мэнгрснэд дуртавч?

С: Уга, би мэнгрснэд дургов.

4. Цогц-махмудан тинилън (1 мин.): (Түрүн кичэлмүдин янзар)

5. **Күүндвр (5 мин.):** Багш: «Байр» газет сургульчинрин кельврмүд барлхар зар тэвж. Мадн бас бичж тэвийй. Ю бичхэн күүндэд авчкий. (*Күүкд мис болн нохан тускар багшиг дахж үзэлнэ*)

а) Б: Чамд юн бээнэ?

С: Нанд мис бээнэ. Мини миисин нерн Цоохр.

Б: Чини мис ямаран өнгтэ?

С: Мини мис хар-цаан. Бичкн чиктэ, төгрг нүдтэ, ут сүүлтэ.

Б: Чини мис юунд дурта?

С: Мини мис махнд дурта. Эн хуль бэрнэ.

Багш: Цаг бачм, нег-негнэсн медэд авчкти. (*Күүкд хошадар көдлнэ*)

Келльнэ янз:

а) С1: Чамд юн бээнэ?

С2: Нанд мис бээнэ. Мини миисин нерн Цоохр.

С1: Чини мис ямаран өнгтэ?

С2: Мини мис хар-цаан. Бичкн чиктэ, төгрг нүдтэ, ут сүүлтэ.

С1: Чини мис юунд дурта?

С2: Мини мис махнд дурта. Эн хуль бэрнэ.

Медвринь шинжлън: (*Xoшадар самбрин өөр көдлнэ*)

III. БИЧЛЪН

1) **Зэңгс бичлън (2 мин.):** Мини мис сээхн. Би миистэ нааднав. Нанд ноха бээнэ. Мини нохан нерн һалзн.

IV. УМШЛЪН (3 мин.)

1. Үлгүр «Сэн эзн – герин чимг»;
2. Мини сэн үр – ноха. Энүнэ нерн Балтг. Балтг наадхдан дурта.

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

7-дгч кичэл ЗЕРЛГ АҢГУД

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- кермн, туула, зара, арат, аю, чон;
- бэрнэ, иднэ, аңьучлна.

Немр үгмүд:

- гетнэ, бултна, шүүрнэ.

КЕЛЛЫНЭ КЕВ - ЯНЗС

Келлин:

Күүндлън (– Зерлг аңгуд альд бээнэ?)

– Зерлг аңгуд кеер бээнэ. – Аңгуд юунд дурта? – Чон, арат, аю махнд дурта. – Гөрэсн ноњанд дурта.)

Ушилън:

1) Үлгүр «Орчлн – ора-жора»;

2) Самбрт бичгдсн текст.

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. **Менделън (1 мин.):** (*Tүрүн кичэлмүдин янзар*)

2. **Дассан давтлын (3 мин.)**

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Дегтрэр көдлън

1-дгч даальвр (6 мин.): Багш: Зурач олн зүсн ангуд зурж. Таднд эднэ нердинь келж тодлтын гисн даальвр өгчэнэ. (*Күүкд аңгудын нерд зааж үмина.*)

С1: Эн юмб?

С2: Эн кермн.

2. 2-дгч даальвр (10 мин.): Багш: Зурач эн ангуд альд бээдгинь йильж заатн гисн даальвр таднд өгчэнэ. (*Самбрт ө-шууы модна болн төегин зургуд өлгээтэ. Эднэ нердинь заажс келэд, күүкдиг давтулна.*)

Ө-шуууд ирлийлж энд бээдг аңгудын зургуд тэвэд, күүкдиг келүлж болжсаны)

а) Б: Ө-шуууд ямаран ангуд бээнэ?

С: Ө-шуууд аю (чон, арат, кермн) бээнэ.

Б: Теегт ямаран ангуд бээнэ?

С: Теегт гөрэсн (зурмн, ялмн) бээнэ.

Б: Аю теегт бээнү?

С: Уга, аю ө-шуууд бээнэ.

ә) Багш: Нег-негнэсн суртн. (*Күүкд хошадар көдлнэ*)

Келльнэ янз:

С1: Ө-шуууд ямаран аңгуд бээнэ?

С2: Ө-шуууд аю (чон, арат, кермн) бээнэ.

С1: Теегт ямаран аңгуд бээнэ?

С2: Теегт гөрэсн (зурмн, ялмн) бээнэ.

С1: Аю теегт бээнү?

С2: Уга, аю ө-шуууд бээнэ.

б) **Медвринь шинжлүүн:** (*Күүкд хошадар көдлнэ*)

3. Багш: Ангуд эврэ гертэ. Эдн юунд бээнэ? (*Самбрт аңгудын бээр медүлжээх зургуд өлггднэ. Багши эднэ нерд заажс келэд, күүкдиг давтулна.*)

а) Б: Кермн юунд бээнэ?

С: Кермн моднд бээнэ.

Б: Арат юунд бээнэ?

С: Арат нүкнд бээнэ.

Багш: Цаг бачм, нег-негнэсн сурж медтн. (*Күүкд хошадлж күүнди*)

ә) **Келльнэ янз:**

С1: Кермн юунд бээнэ?

С2: Кермн моднд бээнэ.

С1: Арат юунд бээнэ?

С2: Арат нүкнд бээнэ.

б) **Медвринь шинжлүүн:** (*Самбрт һарч күүнди*)

4. **Цогц-махмудан тинилийн (1 мин.):**
(Урдк кичэлмүдин даслур давтж болх)

5. Күүндвр (5 мин.): Багш: Ангудт бас дурта хот бээнэ. Мана ангуд өлсчэнэ. Эднд хотын түгэж өгий. (*Самбрт яңгын, модна көрснэ, жимснэ, ноңана, зер-земшин, хавстна, шар луувцгин, шовуна, хөөнэ, заңсна зургуд бээнэ. Аң*

больна өмн иддг хотынъ тэвэд, заажс келнэ.)

а) Б: Кермн ю иднэ?

С: Кермн яңыг, модна көрс, ноңа иднэ.

Багш: Цаг бачм, нег-негнэсн сурад медтн.

Келльнэ янз:

ә) С1: Кермн ю иднэ?

С2: Кермн яңыг, модна көрс, ноңа иднэ.

б) **Медвринь шинжлүүн:** (*Самбрт һарч көдлнэ*)

III. БИЧЛҮН

Зэнгс чилэж бичлүн (5 мин.):

(*Самбрт дуту үгмүдтэ зэнгсиг күцээж бичцхэнэ*)

Кермн ...-... бээнэ. Аю ... иднэ.

Арат ... герт бээнэ. (*max, ө-шууы моднод, нүкн*)

IV. УМШЛҮН (2 мин.)

1. Улгүр «Орчлц – ора-жора»

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

8-дгч кичэл

ЭДН АЛЬД БЭЭНЭ?

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- кермн, туула, зара, арат, аю, чон;
- бэрнэ, иднэ, аңьучлна;
- дурта, дурго.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ - ЯНЗС

Келлнн:

Күүндлүн (– Зерлг аңгуд альд бээнэ? – Зерлг ангуд кеер бээнэ. – Ямаран ангуд махнд дурта? – Чон, арат болн аю махнд дурта.)

Умшилнн:

- 1) Улгүр «Орчлц – ора-жора»;
- 2) Самбрт бичгдсн текст.

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. **Менделлийн (1 мин.):** (*Түрүн кичэлмүдин янзар*)

II. ДАССАН ДАВТЖ ГҮҮДҮЛЛҮН

1. Дегтрэр көдллүн

1-дгч даальвр (10 мин.): Багш: Мана төөгт ямаран ангуд бээдгинь тодлж авх кергтэ, юнгад гихлэ эднэ то улм баырад йовна. (*Сургульчир дэгтрэс аңгудын нерд умшиад тодлна.*) Багш: Эн ангуд юунар төжэл кедгин тускар бичж авад, ангудын шуңуд өлгхм. Түрүлэд келэд авчкий. (*Күүкд багшин ардас давтэж келнэ.*)

а) Б: Гэрээн мах иднү?

С: Уга, эн өвс иднэ.

Б: Моңа ю иднэ?

С: Моңа бичин шову, меклэ, шовуна өндг иднэ. Эн махсг.

Багш: Нег-негнээн сурад, келж өгтн. (*Хошадар күүнднэ*)

Келльнэ янз:

а) С1: Гэрээн мах иднү?

С2: Уга, эн өвс иднэ.

С1: Моңа ю иднэ?

С2: Моңа бичин шову, меклэ, шовуна өндг иднэ. Эн махсг.

Медвринь шинжлэлн: (*Самбрт һарч көдлнэ*)

2. Цогц-махмудан тинилълын (1 мин.) (Багшин дураг)

3. 2-дгч даальвр (10 мин.): Багш: Удлго төөгүр зуульчлхм. Ангуд юунд бээдгинь шинжлэд, бичж авад, ангудын шуңуд өлгхм. Түрүлэд келэд авчкий.

а) Б: Зурмн төөгт бээнү?

С: Э, бээнэ. Энүнэ гер – нүкн.

Б: Гэрээн нүкнэд бээнү?

С: Уга, эн ил ыазр deer бээнэ.

Багш: Нег-негнээн сурад, келж өгтн.

а) Келльнэ янз:

С1: Зурмн төөгт бээнү?

С2: Э, бээнэ. Энүнэ гер – нүкн.

С1: Гэрээн нүкнэд бээнү?

С2: Уга, эн ил ыазр deer бээнэ.

б) Медвринь шинжлэлн: (*Самбрин өөр көдлнэ*)

III. БИЧЛНН

Зэнгст чик үгмүдинь оруулж бичти (5 мин.):

Гэрээн бээнэ.

а) нүкнэд

э) ыазр deer

б) уснэд

Моңа ... иднэ.

а) алым

э) меклэ

б) ноңа

IV. УМШЛНН

1. Үлгүр «Орчлн – ора-жора» (2 мин.):

2. Текст (5 мин.):

Герлэ тег орв. Тенд зурм үзв. Зурмн нүкнэд бээнэ. Эн буудя иднэ.

(Зургуд: *Күүкн төөгт, зурмн буудя идэжэнэ, нүкн*)

Сурврмуд: Герлэ төөгт ю үзв? Зурмн юунд бээнэ? Ю иднэ?

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

9-дгч кичэл БЭРЦ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

Цуг deer дассн үгмүд.

КЕЛЛНЭ КЕВ - ЯНЗС

Келлн:

Күүндлн (- Аю ямаран? – Аю чидлтэ?
– Эн юунд дурта? – Эн балд дурта.)

Умшилн:

1) Үлгүр «Орчлн – ора-жора»;

2) Самбрт бичгдсн текст.

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. **Менделлн (1 мин.):** (*Түргүн кичэлмудин янзар*)

II. ДАССАН ДАВТЖ ГҮҮДҮЛЛНН

1. Дэгтрэр көдллн

1-дгч даальвр (2 мин.): Багш: Мана балынчд зоопарк ирж. Эн зоопаркд бээх ангудын зургуд таднд илгэж. Эднэ нердинь болн бээдлинь заах кергтэ. Тегэд, ямаран ангуд ирж? (*Күүкд зургудар зааж келнэ*)

2. 2-дгч даальвр (8 мин.): Багш: Зоопаркд бээх ангудын тускар «Байр» седкулд бичж тэвх кергтэ. Ю бичхэн күүндэд авчкий? (*Күүкд багшин һардварар күүндэр давулна*)

а) Б: Эн юмб?

С: Эн аю.

Б: Эн аю ямаран?

С: Эн аю чидлтэ.

Багш: Нег-негндэн келтн. (*Хошадлжүүс көдллийн*)

Келлынэ янз:

а) С1: Эн юмб?

С2: Эн аю.

С1: Эн аю ямаран?

С2: Эн аю чидлтэ.

б) **Медвринь шинжлэлийн:** (*Самбрт һарч көдлнэ*)

3. **З-дгч даальвр (8 мин.):** Багш:

Келвртэн ангуд юунд дуртаань бас зааж бичх кергтэ. Төгэд зоопаркин ахлач маднд дөн болад, эднэ ангуд юунд дурта болдгинь нег ангин үлгүрээр медүлжэнэ. Эн зург шинжлэд келтн.

а) Б: Эн юмб?

С: Эн аю.

Б: Аюд юн бээнэ?

С: Аюд бал бээнэ.

Б: Аю юунд дурта?

С: Аю балд дурта.

а) Багш: Хоорндан күүндэд авчктн.

Келлынэ янз:

Эн юмб?

С: Эн аю.

Б: Аюд юн бээнэ?

С: Аюд бал бээнэ.

Б: Аю юунд дурта?

С: Аю балд дурта.

б) **Медвринь шинжлэлийн:** (*Самбрт көдллийн*)

4. **Дассн медврэн келндэн олзлж чадлына дамшлт (6 мин.):** Багш: Наадк ангудын дурта юмна тускар келэд авчкий. Цаг бачм, хоорндан күүндтн. (*Хошадлжүүс көдллийн*)

А: Гөрэсн юунд дурта?

Б: Гөрэсн

5. **4-дгч даальвр (5 мин.):** Багш: Зурач эн ангин зургар ю кежэхинь медж заатн гисн даальвр өгчэнэ. (*Күүкд һурвн күүтэ багд хувагдад, марьа давулна. Чикэр күцэсн баг диилнэ*).

Аю яна? Аю уснд

Аю ямаран? Аю

Юунд дурта?

6) Багш: Ода бийинь тускар келтн.

Б: Чи уснд өөмдвч?

С: Ээ, өөмнэв. / Уга, өөмхшв.

Б: Чи юунд дуртавч?

С: Би циркд дуртав. (*Эн саамд талдан юмна тускар чигн күүндэж болжсан*)

7) **Цогц-махмудан тинилълын (1 мин.):**

Би өөмхдэн дуртав,

Би гүүхдэн дуртав,

Би үэрэхдэн дуртав,

Би наадхдан дуртав,

Би дуулхдан дуртав.

8. **5-дгч даальвр (3 мин.):** Багш: Мана бальснд зоопарк ирж. Ямаран ангуд бээнэ? Тодлтн: Ангудын нерд йилтн.

(*Зургуудт бээсн аңгуд зааж үзүүлжэнэ*)

а) Б: Хальмгин төөгт ямаран аң уга?

С: Зерлг ыаха (аю, зан, ...) уга

Багш: Нег-негнэсн ямаран аң хальмг төөгт угаанын мэдтн.

э) Келлынэ янз:

С1: Хальмгин төөгт ямаран аң уга?

С2: Зерлг ыаха (аю, зан, ...) уга.

б) **Медвринь шинжлэлийн:** (*Самбрин өөр һарч көдлнэ*)

III. БИЧЛҮН (Көдлмшч девтрээр)

(2 – 3 мин.)

IV. УМШЛҮН (2 мин.)

1. Үлгүр «Орчлн – ора-жора»;

2. Самбрт бичгдсн текст умшльн.

Зоопаркд дала аң бээнэ. Хурдн гөрэсн, шар арат, хатханчгта зара, бор чон, ут сүүлтэ ялмн, ик соята зерлг ыаха.

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3- 5 мин.)

10-гч кичэл БЭРЦ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- урдны дассн үгмүд.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ - ЯНЗС

Келлүн:

Күүндлүн (– Чамд ямаран аң таасгдна?

– Нанд ялмн таасгдна?

– Юнгад? – Юнгад гихлэ, эн сээхн. Чи ю хэлэнэч? Би зерлг ыаха хэлэнэв.)

Ушилүн:

1) Үлгүр «Орчлн – ора-жора»;

2) Самбрт бичгдсн текст.

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1) **Менделльн (1 мин.):** (*Түрүн кичэлмүдин янзар*)

II. ДАССАН ДАВТЖ ҮҮРДҮЛЛҮН

1. Дегтрэр көдлүн

1-дгч даалывр (5 мин.): Багш: Зоопаркин үүднд ангудын зургуд өлгүдүр, Зоопаркин көдләч нердинь эндүрәд, хажър тәвж. Маднд эндүүниң чиклх кергтэ. (*Аңгудын нерд ирлүүлжүү келүхэнэд*)

2. 2-дгч даалывр (6 мин.): Багш: Зоопаркин ыардач ангудын нертэ таблиц илгэж. Зоопаркд одхларн ямаран аң хэлэхэр седжэхэн темдглти гисн даалывр өгчэнэ. (*Күүкд таблицд дүртэй аңган зааж тэмдглнэд*)

3. 3-дгч даалывр (10 мин.): Багш: Зоопаркин көдләчир сурврмуд илгэж. Юңгад гихлэ, эдн эртэр ангудыг белдхэр бээнэ. Хэлэхэр седжэх юмна тускар күүндэд авчкий:

Б: Чамд ямаран аң таасгдна?

С: Нанд ... таасгдна.

Б: Юңгад?

С: Юңгад гихлэ, эн сээхн (хурдн, чидлтэ, ...).

Б: Чи ю хэлэнэч?

С: Би ... хэлэнэв.

4) Цогц-махмудан тинилълын (1 мин.):
(Багшин дураг)

5. Багш: Зоопаркин көдләч кен ю хэлэхин тускар темдглж авх. Кемр тадна зэрм үүрмүд зоопаркур цагасн дутсан цагла эднэ хэлэхэр седсн юминь келж өгх кергтэ. Тегэд күүндэд авчкий:

а) Б: Герлэд юн таасгдна?

С: Герлэд ... таасгдна.

Б: Герлэ ю хэлэхэр бээнэ?

С: Герлэ ... хэлэхэр бээнэ.

Багш: Нег-негнэсн үүринин тускар медэд авчкти.

ә) Келлүнэ янз:

С1: Герлэд (Өлзэтэд) юн таасгдна?

С: Герлэд (Өлзэтэд) ... таасгдна.

Б: Герлэ (Өлзэтэ) ю хэлэхэр бээнэ?

С: Герлэ (Өлзэтэ) ... хэлэхэр бээнэ.

б) Багш: Кенэ тускар медсн угавт?

Медвринь шинжлүн: (*Хошадар самбр тал ыарад үүрмүдинин тускар күүнднэд*)

6. Соңсльн (6 мин.): Багш: Соңстн, нег соңын бичг ирж. Бичг бичсн күн тадниг

энүнэ неринь йилжүү келхинь, юуна тускар бичснинь медхэр бээнэ. (*Самбрт бичэтэ текстиг багши айслулжүү умшина, күүкд багшиг соңсн, текст хэлэнэд*)

Мендвт, мини нерн Айта. Би негдгч класст сурнав. Элстд бээнэв. Мана балыснд зоопарк ирв. Би үүрмүйтэйн зоопарк оржанав. Нанд мөчин, ялмн ийр таасгдна. Би эдниг хэлэхэр бээнэв.

Багш: Бичгин эзнэ сурврмудт хэргү өгтн:

- Энүнэ нерн кемб?

- Эн хойрдгч класст сурна?

- Альд бээнэ?

- Айта ю кежэнэ?

- Юн таасгдна?

- Ю хэлэхэр бээнэ?

7) Цогц-махмудан тинилълын (1 мин.):
(Багшин дураг)

8. 4-дгч даалывр (3 мин.): Багш: Хэлэтн, эн юмб? (*Күүкд зургт бээсн аңгин неринь йилжүү келнэ.*)

Багш: Дорань үгмүд бичэтэ. Ю медүлжэхмб? Хэлэтн. Умштн:

(рис. буряна) дотр шар (золотой слиток)
Шарлжн алтн

III. БИЧЛҮН (3 – 5 мин.)

(Көдлүмшч девтрэр)

IV. УМШТН (3 мин.)

Көдлүмшч девтрэр

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (2 – 5 мин.)

11-дгч кичэл ШОВУД

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- шовун – шовуд, харада, богшурна, көглжрын, хар керэ, үкр хар, керэ;

- ниснэ, сууна, чоңкна, хээкрнэ, жиигнэ, дуулна, үүрэн ясна.

Немр үгмүд:

- модн гер, үр.

Грамматик:

- бээлнэ нерн.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ - ЯНЗС

Келлнн:

Күүндлүн (- Эн юмб? – Эн шовун. – Шовун яна? – Шовун ниснэ. Эн юмб? – Эн керэ.

– Керэ яна? – Керэ хээкрнэ.

— Шовун альд бээнэ? — Теегт (модн deer) бээнэ.)

Умшилнүү:

Үлгүр «Орчлн – ора-жора»

Кичэлийн зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделльн (1 мин.): (*Түргүн кичэлмүүдин янзар*)

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

1. Дэгтрэр көдлэлнүү

1-дгч даальвр (8 мин.): Багш: Мана теегт бээдг шовудын тускар дэгтр барлгджана. Мадн бас бичхм. Зуг түрүлэд эднэ тускар ю бичхэн келэд авчкий.

(Зургт бээсн шовудыг заажүү келнэ.)

а) Б: Теегт ямаран шовуд бээнэ?

С: Харада, ..., ... бээнэ.

Б: Шовуд яына?

С: Шовуд ниснэ, ыэрэднэ, йовна, гүүнэ.

Б: Эдн альд бээнэ?

С: Модн deer, ыазр deer, эрс deer, ора deer үр ясна.

Б: Шовуд ю чонкна?

С: Хорхас, өвс чонкна.

Багш: Нег-негнэсн сурад, келэд өгчктн.

Келлүнэ янз:

ә) С1: Теегт ямаран шовуд бээнэ?

С2: Харада, ..., ... бээнэ.

С1: Шовуд яына?

С2: Шовуд ниснэ, ыэрэднэ, йовна, гүүнэ.

С1: Эдн альд бээнэ?

С2: Модн deer, ыазр deer, эрс deer, ора deer үр ясна.

С1: Шовуд ю чонкна?

С2: Хорхас, өвс чонкна.

б) Медвринь шинжлүүн: (*Самбрт хошадар ыарч көдлүүн*)

2. Соңслын (5 мин.): Багш: Соңстн: Бичкн бор шовун. Ора deer үр ясна. Эн ыэрэднэ, жиигнэ. Юмб? (*Күүкд ыурвад күүтэ багар хувагдад, марна давулна. Дассн үгмүдэрн түшг кеңэд, шовуна неринь ыарыж келнэ. Түрүлж медсн баг дийлнэ*)

3. Цогц-махмудан тинилльн (1 мин.):
(Багшин дураг)

4. 2-дгч даальвр (5 мин.): Багш: «Байр» седкулд бичкдүдин шүлгүд барлгдж. Хойр бичкн шүлг тодлж авхм. (*Күүкд ушиад, тодлж авна*)

5. Үүдэгч көдлмш (5 мин.): Багш: Керэ бас шүлгт орхар седжэнэ. Энүнэ тускар шүлг тогтахм. Зэрм үгинь бичж өгнэв, наадкинь бийстн ухалж бичтн. (*Багши күүкдиг ыурвад күүтэ багар хувагдад, марна давулна. Самбрт үгмүд бичгднэ*) К.., к.. к..э,
Кеер бээдг к..э.

6. 3-дгч даальвр (5 мин.): Багш: Мана ыарт кедү хурын бээнэ? Тоолый! 1, 2,10.

Б: Энд кедү харада бээнэ?

С: ... харада бээнэ.

(*Багши күүкдиг ыурвад күүтэ багар хувагдад, марна давулна. самбрт то болн өөрнэ шовуна зург ирлүүлнэ. Күүкд эдниг холваж келнэ.*) Үлгүрнэ, 8 богшуруя, 4 көглжрийн,

7. Ирлүүлти (3 мин.): (*Самбрт таблиц бичээтэ. Күүкд тоог үгэрнэ ирлүүлнэ*)

3 (рис. воробья) дөрвн көглжрийн

9 (рис. вороны) долан үкр хар

2 (рис. галки) хойр хар керэ

7 (рис. скворца) йисн керэ

4 (рис. голубя) ыурвн богшуруя

8. Багш: Мана дэгтрт ямаран шовуд оржана? Диглж заахм. (*Күүкд дээж шовудын нерд давтад, чееждэн тодлна.*)

III. БИЧЛҮҮН (3 -5 мин.)

(Көдлмш девтрэр)

IV. УМШЛҮҮН (3 – 5 мин.)

Санж өсхлэрн номт болад, шовуд шинжлдг эрдм авхар бээнэ. Тегэд эн иим бичг тэвж. Соңсад, ыолд ямаран шовуд өөмдгинь заатн.

Текст:

Мендвт, мини нерн Санж. Би Цаан нур селэнд бээнэв. Мини селэн ик биш. Селэнэ өөр өргн ыол бээнэ. Эн ыолд хаврин цагт дала шовуд өөмнэ. Тедн заагт нуусд, ыалуд, хунмуд бээнэ. Эдн иир сээхн шовуд.

Сурврмуд:

- Санж альд бээнэ?
- Селэнэ өөр юн бээнэ?
- Һолд ямаран шовуд өөмнэ?

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (2 -3 мин.)

12-дгч кичэл ШОВУНД ЮН БЭЭНЭ?

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- зала, хоңшар, толья, чикн, нүдн, күзүн, өрч, нурын, зо, живр, сүл, көл, тавг, өрүлг;
- доңьдана, биилнэ, сажна.

Немр үгмүд:

- нүүдг шовуд, үвлзdg шовуд.

Грамматик:

- чинрлгч нерн, бээльнэ нерн, үүлдэгч.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ - ЯНЗС

Келлнн:

Күүндльн (- Шовунд юн бээнэ?)

- Хоңшар, өрүлг, живр бээнэ.
- Эн юмб? – Эн живр. Тоңрун яна? – Доңьдана.
- Эн нүүдг шовун? – Ээ, нүүдг шовун. Уга, үвлзdg шовун.)

Ушилтн:

Үлгүр «Орчлн – ора-жора»

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

- 1) Мендллын (1 мин.): (*Түргүн кичэлмүдин янзар*)

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМИЛТ

1. Дегтрэр көдллүн

1-дгч даальвр (10 мин.): Багш: Шовуна темдгинь шинжлэд, мана дегтрт бичк өртгэ. Тер төлэд шовуна шинжинь тодлад авчкий.

а) Б: Эн юмб?

С: Эн толья, (күзүн, өрч,)

ә) Багш: Нег-негндэн келж өгти.

Келлнн янз:

С1: Эн юмб?

С2: Эн толья, (күзүн, өрч,)

б) **Медвринь шинжлльн:** (*Самбрт хошадар көдлнэ*)

2. Багш: Шовуд бээдлэрн онц бээдлтэ. Зэрмнь ик, зэрмнь бичкн, олн зүсн янзта.

Богшурьас шинжлий: (*Богшурьан зург цээлнээж келлнн*)

а) Б: Эн шовуна нерн юмб?

С: Эн богшурьа.

Б: Богшурьа ямаран?

С: Бичкн.

Б: Богшурьа ямаран бээдлтэ?

С: Богшурьа бор.

Б: Эн яна?

С: Эн жиигнэ.

Б: Яңж йовна?

С: Өсрнэ.

ә) Багш: Нег-негндэн келж өгти.

Келлнн янз:

С1: Эн шовуна нерн юмб?

С2: Эн богшурьа.

С1: Богшурьа ямаран?

С2: Бичкн.

С1: Богшурьа ямаран бээдлтэ?

С2: Богшурьа бор.

С1: Эн яна?

С2: Эн жиигнэ.

С1: Яңж йовна?

С2: Өсрнэ.

б) **Медвринь шинжлльн:** (*Самбрт һарч көдллнн*)

3. Авсн медврэн олзлж чадлына дамилт (8 мин.):

Багш: Бас нег шовуна тускар күүндэд авчкти. Эн шовуна тускар ангудын шуңуд барлж өлгхм. (*Күүкд түрүн давулсан күүндверин янзар авсн дамилтан олзлэж, күүндвер давулна, багши келлнн шинжлэж, эндүүнинь чиклэж заана*)

С1:

С2:

4) **Цогц-махмудан тинилльн (1 мин.):**

Шовун ниснэ,

Өөмнэ,

Һэрэднэ,

Йовна,

Гүүнэ,

Сууна.

5. Багш: Мана номтэр шовудын авъясар сонымчана. Мадн энүнэ тускар бичж тэвхм. Зуг түрүлэд күүндэд авчкий.

а) Б: Ямаран шовуд үвлзнэ?

С: Богшурьа, үвлзнэ.

Б: Ямаран шовуд дулан ыазур ниснэ?

С: Төрүн, дулан ыазур
ниснэ.

ә) Багш: Нег-негнэсн сурад, келж өгтн.

Келлнэ янз:

С1: Ямаран шовуд үвлэнэ?

С2: Богшуря, үвлэнэ.

С1: Ямаран шовуд дулан ыазур ниснэ?

С2: Төрүн, дулан ыазур ниснэ.

6. Ашлт (3 мин.): Шовуд ямаран хойр
багар хувагдна?

1-дгч баг: Үвлздг шовуд

2-дгч баг: Нүүдг шовуд

(*Нүүдг болн үвлздг гисн үгмүдин чинринь
цээлтиж өгх кергтэ*)

**III. БИЧЛН (Көдлмич девтрэр) (3 – 5
мин.)**

IV. УМШЛН (Текст) (7 мин.)

Һэрэ шовудт дурта. Нег өвэрц шовун
энүг йир сонымсулж. Энүнэ тускар маднд
бичэд, зургинь тэвж. Эн шовуна нериинь
медхэр маднас дөң суржана.

Умшад, ямаран шовуний йильнэд, Һэрэд
бичхм.

Эн йир сээхн шовун. Ут, сээхн күзүтэ, ик
живртэ, улан тавгта, сээхн дуута. Эн
шовун хаврт нисч ирнэ. Уснд бээнэ.
Хулснд үүрэн ясна. Энүг аңучлж
болжго.

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

13-дгч кичэл

Л, Н, Д, Т – «Ь»

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- жөөлн темдг, ар (хату) дарана эгшг, өмн (жөөлн) дарана эгшг;
- бичгднэ, бичгдхш.

Немр үгмүд:

- үүрлхш, үүрлнэ.

Фонетик:

- Л, Н, Д, Т – «Ь»

КЕЛЛНЭ КЕВ - ЯНЗС

Келлн:

Күндин (- ь темдг тэвгдну/
тэвгдхший?)

Умили:

Үлгүр «Хатуг жөөлн иддг»

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. **Менделльн (1 мин.):** (*Түргүн
кичэлмүдин янзар*)

2. **Дассан сергэлльн (3 мин.)**

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

Дэгтрэр көдллн.

1) 1-дгч даальвр (2 мин.): Багш: Ү темдг
Л, Н, Д, Т үзгүдин хөөн жөөлнэр
соңсгдхла, ь темдг тэвгднэ. Хэлэтн:
(*Күүкд үгмүд чикэр келж ушина.*)

2. 2-дгч даальвр (7 мин.): Багш: Эн
үгмүдт зэрмдн ь темдг бээнэ, зэрмдн уга.
Соңсад, кергтэ ормдн «Ь» темдг
тэвж бичтн. (*Багши үгмүдиг тодрханар
умич келхлэ, күүкд бичнэ.*)

3. 3-дгч даальвр (5 мин.): Багш: Хальмг
келнд хойр баг эгшгүд бээнэ: жөөлн
дарана эгшгүд болн хату дарана эгшгүд.
Эдн хоорндан үүрлхш, нег үгд орхш.
Хату дарана эгшгүд Л, Н, Д, Т үзгүдин
өмн бээхлэ, ь темдг тэвгднэ. Үлгүрн,
хальмг – а хату дарана, тегэд ль бичгднэ.
Жөөлн дарана эгшгүд Л үзгин өмн зогсхларн,
ь темдг авхш, юнгад гихлэ, Л
жөөлнэр соңсгдна. Схем тогтахм:
(*Самбрт бичгднэ*)

А, О, У, Ы, Я, Ю - Л, Н, Д, Т (Ь)
Ө, Θ, Y, И, Е [Э] - Л (Ь)

4. **Сонслын (6 мин.):** Багш: Соңстн,
чикэр бичтн. Схем хэлэньэд, кергтэ ормд
«Ь» темдг тэвтн. (*Багши ушина, күүкд
ухалад, схемэр дөң авад, «Ь» темдг
орулна.*)

5. 4-дгч даальвр (4 мин.): Багш: Эн
үгмүдиг чикэр умштн. (*Самбрт үгмүд
бичтэй*):

Үвл' эл'гн киил'нэ биил'нэ

III. БИЧЛН (3 -5 мин)

(Көдлмич девтрэр)

IV. УМШЛН (2 мин.)

Үлгүр «Хатуг жөөлн иддг»

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 - 5 мин.)

14-дгч кичэл

ЖӨӨЛН ТЕМДГ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- жөөлн темдг, ар (хату) дарана эгшг, өмн (жөөлн) дарана эгшг;
- бичгднэ, бичгдхш.

Фонетик:

- «ъ» темдг үгмүдт.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ - ЯНЗС

Келлин:

Күүндльн (- Эн ямаран эгшг? – Эн жөөлн/хату эгшг. Эн үгд «ъ» темдг бээнү? - Ээ, бээнэ/Уга. - Юнгад?

- Юнгад гихлэ, ...хадврин өмн ...эгшг бээнэ.)

Ушиллын:

- 1) Улгүр «Хатуг жөөлн иддг»

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. **Мендлльн (1 мин.):** (*Түргүн кичэлмүдин янзар*)

II. ДАССАН ДАВТЖ ДАМШЛЫН

Дегтрэр өндлэлн.

1. 1-дгч даальвр (8 мин.): Багш: Хэлэтн, Өлзэт Заяна хойр хувцна лавкд ирж. Эдн ю хэлэжэнэ? Соңстн: (*Багши хувцна нерд келин, күүкд соңсад, зургт зааж давтна.*) Эн үгмүдт ямаран эгшгүд таарчана?

Махла (а - а –хату дарана эгшг)

Альчур (а - у – хату дарана эгшгүд)

Хорма (о - а – хату дарана эгшгүд)

Өлзэт (ө - ө - жөөлн дарана эгшгүд)

Өлзэт [Өл'зэт] л' жөөлн, зуг жөөлн темдг уга, юнгад гихлэ, энүнэ өмн бээх эгшг Ө жөөлн дарана.

2. Багш: Ямаран ашлт кехм?

3. **Ашлт (2 мин.): Нег үгд нег дарана эгшгүд таарна.**

Жөөлн дарана эгшгүд Л үзгин өмн бээхлэ, Ь темдг бичгдхш.

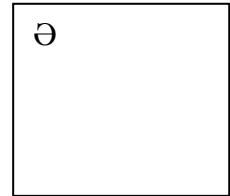
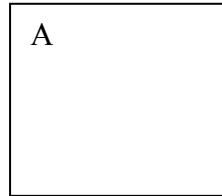
4. 2-дгч даальвр (6 мин.): Багш: Кеедэ өвгн көгши, тегэд хуцарн бичг бичүлхэр бээнэ. Хуцин медрлинь шинжлхин төлө схемс тогтаж. Зуг хуц невчк түрүджэнэ. Маднас дөн суржана.

(*Эн схемс хэлэхэд, күүкд кергтэ эгшгүд тэвнэ.*)

5. **Жөөлн болн хату эгшгүд йилж бичльн (5 мин.):** Багш: Кеедэ өвгн

таднас суржана. Ямаран баг эгшгүд үгд ниицнэ? Йильтн:

A	Ө	Э
И	O	
Ы	E	Я
Ү	Ө	Ю

6. 3-дгч даальвр (5 мин.): Багш: Кеедэн хуц маднас дөн суржана. Үгмүд илгэж, эднд чик эгшгүд тэвх кергтэ. (*Күүкд нурвад күүтэ багмуудар хувагдад, марна давулна. Төгрүгүйт бээсн эгшгүд үгмүдт ийлж тэвнэ.*) Чикэр күцэсн баг дийлнэ).

III. БИЧЛҮН (Көдлмшч девтрэр) (5 мин.)

IV. УМШЛҮН (2 мин.)

Улгүр «Хатуг жөөлн иддг»

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3- 5 мин.)

15-дгч кичэл БИ УМШЧАНАВ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- тег, зерлг шовуд: шаазья, элэ, көквш, торья;
- герин шовуд: така, ыалун, нуын, немш така;
- олзта, ик хота, ик дуута;
- өндглнэ, хээкрнэ. өскнэ

Немр үгмүд:

- герин хаша, ыуужмл;
- нээхлнэ, семрж гүүнэ.

Грамматик:

Сургч болн лавлгч зэнгс.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ - ЯНЗС

Келлин:

Күүндльн (- Зерлг шовудын нерд кел?

– Көквш, Герин шовуд кел? – Така,)

Ушиллын:

Улгүр «Нур дунд нуын сээхн»

Кичэлийн зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Мендэллын (1 мин.): (*Түрүүн кичэлмүүдин янзар*)

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

Дэгтрэр көдлүүн.

1. 1-дгч даальвр (5 мин.): Багш: Мана үр Санж төөгөөн шовуд шинжлэд, зургинь цокад, таднд бичг тэвж. Эн шовуд заагт таднд медгдэд угань бээнү? Нердинь заатн. (*Күүкд текст умшиад, медэд уга шовудын нерд заана*)

2. 2-дгч даальвр (8 мин.): Багш: Санжин сурврмудт хэргү өгх кергтэ. Күүндэд авчкий: (*Күүкд багшин ардас давтж келнэ*)

а) Б: Ямаран шовуд мана теегт бээнэ?

С: Мана теегт харада, керэ, ... бээнэ.

Б: Ямаран шовуд чамд таасгдна?

С: Нанд шаазыа (богшуряа, ...) таасгдна.

ә) Багш: Цаарань бийстн күүндтн. (*Хошадар көдлнэ*)

Келлүнэ янз:

С1: Ямаран шовуд мана теегт бээнэ?

С2: Мана теегт харада, керэ, ... бээнэ.

С1: Ямаран шовуд чамд таасгдна?

С2: Нанд шаазыа (богшуряа, ...) таасгдна.

б) **Медвринь шинжлүүн:** (*Самбрин өөр хошадар ыарч көдлнэ*)

3) Цогц-махмудан тинилльн (1 мин.):

Бичкин бор ыалун
Нааран, цааран нээхлнэ,
Бавьр шар ыуужмуулмуд
Ардаснь семрж гүүнэ.

4. 2-дгч даальвр (5 мин.): Санжин ээж дала шовуд өскнэ. Эн шовуд олз өгнэ. Санж эднэ тускар бичэд, зургинь цокж, таднас суржана: Ямаран шовуд ээж өскнэ? Ямаран шовунаас ик олз орна? (*Текст умшихин өмнүүсүүнээс зургар көдлмийн давулгдна. Зургт бээсн юмнүүсүүнээс зургар көдлмийн давулгдна.*)

а) **Текст умшихин өмнүүсүүнээс зургар көдлмийн давулгдна (3 мин.):**

Тодлтн: (үгмүүдин чинрийн медльн)

Багш: Эн хаша. Хаша дотр шовуд бээнэ. Нарн шинцэн ыарчана. Эн цаг өрүүн эрт гиж келгднэ. **Ик дуута** гисн чаньур хээкржэнэ. Эн шовуна өөр дала **өндгн** бээнэ. Эн шовуд **хот** иджэнэ. Эднэ тускар Санжин бичг умшад, ю бичсийн медхм.

Шинжлтн: Ээжин хашад ямаран шовуд бээнэ?

(Эн цээлүүлтийн хөөн күүкд текст умшина. Текстин утхинь медвринь шинжлүүнээ көдлмийн давулгдна.)

ә) **Текст умшихин өмнүүсүүнээс зургар көдлмийн давулгдна (8 мин.):**

Даальвр:

1. Текстин утхинь шинжлүүн:

a. Сурврмуд хэргүтээнийн ирлүүлти:

- Хашад ямаран шовуд бээнэ? Нуңсд, немш такас

- Юн эрт серүлнэ? ыалун, нуңсн, така, немш така.

- Ямаран шовун

өндг өгнэ? Така

- Ик хотта шовуд? Эр така

ә. Чик эс гиж буруунын зааж келти:

1. Тавн така. _____уга_____

2. Арви така. _____чик_____

3. Хойр ыалун. _____

4. Тавн ыалун. _____

5. Нег нуңсн. _____

6. Долан нуңсн. _____

7. Өрүүн эрт ыалун серүлнэ. _____

8. Өрүүн эрт эртака серүлнэ. _____

9. Такас өдр болын хойр өндг авч ирнэ. _____

10. Такас өдр болын арви өндг авч ирнэ. _____

11. Такас болын ыалуд ик хотта. _____

12. Нуңсд болын немш такас ик хотта. _____

б. Зэнгс тогтати:

1. Бээнэ, мана хаша дотр, арви така.

2. Эр така, йир ухата, мана.

3. Ик хотта, нуңсд, немш такас.

3. Күүндвр.

1. Ээжин хашад юн бээнэ?

2. Эр така кезэ серүлнэ?

3. Такас кедү өндг авч ирнэ?

4. Эр така ямаран?

5. Юн ик хотта?

5. 3-дгч даальвр (4 мин.): Багш: Эн ноха ямаран бээдлтэ? Күүкдин күүндвэрс медтн. (Күүкд нүүрээр күүндовр умшиад, нохан бээдлиний үйлийж келнэ):

Эн нохан сүүлнүү ..., амьн ..., шүднүү

Багш: Ода нег-негндэн дөрвнүү көлтэ үүрмүдин бээдлиний келэд өгчктн. (Хошадлж көдллийн)

А: Чини ... бээдл ямаран?

Б: Мини ... сүүлнүү ...,

6. 4-дгч даальвр (2 мин.): Багш: Санж кроссворд ыарыж бичхдэн дурта. Таднд даальвр илгэж. Эднэ нердиг чикэр орулж бичтн. (Күүкд кроссворд таажж бичнэ)

Багш: Санж тадна тогтасн кроссвордмуд үзүүлэжэнэ. Эн герин даальвр.

III. БИЧЛҮН (3 -5 мин.)

(Көдлмийн девтэр)

IV. УМШЛҮН (3 мин.)

(Дегтрин текст)

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

16-дгч кичэл

БИ УМИШЧАНАВ

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- альвн, генн, ухата, бузр, цевр, төгрг, бавыр, сертхр, ут, хурц;
- цеврлнэ, уяана, долана, хуль бэрнэ, тосна, байрлна.

Грамматик:

- чинрлгч нерн, бээлнэ нерн, өдгэ цагин үүлдэгч.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ - ЯНЗС

Келлнн:

Күүндльн (- Мис ямаран нертэ? – Бавыр гидг нертэ. – Мис яына? – Мис чирэйэн уяана. – Мис юунд дурта? – Мис үснэд дурта.)

Умилнн:

Миисин шинж

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлын (1 мин.): (Түргүн кичэлмүдин янзар)

2. Дассан давтлын (3 мин.)

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШУЛЛЫН

Дегтрэр көдллийн.

1. 1-дгч даальвр (10 мин.): Багш: Санж үүринь тускар бичг бичж. Юуна тускар бичсмб? Хэлэтийн, зурган тэвж.

Тодлтн: (Күүкд зург хэлэнэ: көвүн, мис)

Шинжлтн: Мис ямаран?, юунд дурта? (Текст умшиллын. Текстин дор мис чирэйэн уяажах, үс долажах, хуль бэржэх, көвүтэ наачах зургуд бээнэ)

Даальвр:

1. КЕЛВРИН УТХИНЬ ШИНЖЛЛЫН

a. Чик эс гиж буруньн заатн.

1. Миисин нерн һалзн.
2. Миисин нерн Бавыр.
3. Бавыр алымнд дурта.
4. Бавыр үснэд дурта.
5. Бавыр туула бэрнэ.
6. Бавыр хуль бэрнэ.

э. Зургуд дарааарын тэвтийн.

(рис. Кошка мышь ловит) (рис. Кошка встречает хоз.) (Кошка умывается) (Кошка молоко лакает) (Кошка играет с хоз.)

б. Сурврмудт хэргүү өгтийн.

1. Санжд юн бээнэ?
2. Миисин нерн?
3. Ю кехдэн дурта?
4. Өрүн болын яына?
5. Юунд дурта?
6. Ю бэрнэ?
7. Кен миистэ наадна?

2. УГМУДИН БОЛН ГРАММАТИКИЙН ДААЛЫВРМУД

a. Ямаран үгмүд бичгт уга:

Наадна, бэрнэ, гүүнэ, долана, ыэрэднэ, тосна, мээлнэ, уяана

э. Хойр баг үгмүдэс текстлэ ирлүүлж үгин ниицлэс тогтатн.

бээнэ	ухата
мис	tosna
үс	нааднав
хуль	бэрнэ
өрмд	долана
нерн	дурта
	Бавыр

б. Зэнгс чикэр умштн.

1. Өрүн болын (рис. кошка умывается).

2. Бавър (Рис. кошка молоко лак.)
 3. Мини мис (рис. кошка ловит мышь)
- 2. 4-дгч даальвр (8 мин.):** Багш: Санж миисин зург зурж. Бээдлинь цээльж өгий: (*Күүкд дэгтрэс умшиад, заажүү келнэ*)
- а) Б: Эн мис ямаран нооста (сүүлтэ, чиктэ, сахлта, хумста)?
С: Эн мис бавър нооста (.....).
- Багш: Цаг бачм, нег-негнэсн сурад, келж өгтий. (*Хошиадлэж көдлүн*)
- ә) **Келльнэ янз:**
С1: Эн мис ямаран нооста (сүүлтэ, чиктэ, сахлта, хумста)?
С2: Эн мис бавър нооста (.....).
- б) **Медвринь шинжлүн:** (*Хошиадар самбр тал һараад, зургар күүндовр давулна*).
- 3. Герин даальвр (3 мин.):** Эврэннь үүрин бээдлинь бичж автн, зургинь зуртн.

III. БИЧЛҮН (Көдлүмшч девтрэр) (3 – 5 мин.)

IV. УМШЛҮН (Дегтрин текст) (3 мин.)

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

17-дгч кичэл АРАТ КЕРЭ ХОЙР - тежг КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- тежг, ээзгэ, модна ац;
- олж авна, ац deer сууна, идхэр седнэ, ирнэ, меклнэ, шүүрч авна.

Немр үгмүд:

- генн, ухата, мектэ.

Грамматик:

- сургч болн лавлгч зэнгс.

КЕЛЛҮНЭ КЕВ - ЯНЗС

Келлини:

Күүндлини (– Тежгт юн бээнэ?

- Арат болн керэ. – Керэ ю олж авна?
- Ээзгэ олж авна. – Арат яына? – Арат керэг меклнэ.)

Умшилни:

Үлгүр «Хатуг жөөлн иддг»

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. **Мендлэлн (1 мин.):** (*Түргүн кичэлмүдин янзар*)
2. **Дассан давтлын (5 мин.)**

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

Дегтрэр көдлүн.

- 1. 1-дгч даальвр (15 мин.):** Багш: Санж йир сонын зург илгэж. Маднд даальвр өгчэнэ. Эн зургудар келвр тогтааад, Санжд бичхм. Зуг түрүлэд соңсад авчкти. «Керэд ээзгэ олдна. Энүг модна ац deer идхэр седнэ. Генткн арат гүүж ирнэ. Ээзгэ үзнэ. Эн ээзгэд дурта. Арат керэг меклнэ:

- Чи, керэ, ухата шовунч, - гинэ.
Керэ аман секэд, «угу» гинэ. Эзгэ унна, арат ээзгэг авад гүүнэ».

a. Келвр тогтахин төлэ эн зургудыг тоолань ирлүүлж тэвх кергтэ.

- 1 Ээзгэ унна, арат шүүрнэ.
- 2 Модна ац deer идхэр седнэ.
- 3 Арат керэг меклхэр шииднэ:
- Чи, керэ, ухата шовунч, - гинэ.
- 4 Ээзгэ унна
- 5 Арат энүг шүүрнэ
- 6 Керэ аман секнэ, ээзгэ унна.

2) **Цогц-махмудан тинилльн (1 мин.):** (Багшин дураг)

э. Сурврмуд болн хэрүс ирлүүлти.

Керэ ю олж авна? Арат гүүж ирнэ.

Альд идхэр седнэ? Эзгэ унна.

Юн гүүж ирнэ? Арат шүүрнэ.

Керэг яыж меклнэ? Ээзгэ олж авна.

Ээзгэ яыв? Модна ац deer.

Арат яыв?
- Чи, керэ,
ухата шовунч,
- гинэ.

3) **Цогц-махмудан тинилльн (1 мин.):** (Багшин дураг)

б. Зэнгс чикэр тогтатн.

- 1) Олж авна, ээзгэ, керэ.
- 2) Идхэр, модна ац deer, седнэ.
- 3) Ирнэ, арат.

- 4) Дурта, ээзгэд, арат.
- 5) Меклнэ, керэг, эн.
- 6) Шүүрнэ, ээзгэг, арат.

в. Нийлврмуд орулад, зэнгс тогтатн:

1. Керэ олна, идхэр седнэ, арат меклнэ, аман секнэ, арат шүүрнэ.

г. Зургуд хэлэньэд, сурврт хэрү бичтн:

(зург)	(зург)
Арат ю шүүрв?	Альд идхэр
	седнэ?
(зург)	
Ээзгэ янь?	

III. БИЧЛН (3 – 5 мин.)

(Көдлмшч девтэрэ)

IV. УМШЛН (7 мин.)

(Тежгин текст)

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

18-дгч кичэл ЭМЧД

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- эмч, бичкдүдин эмч, гем, тэрэн, эм;
- гемнх, эдгх, эмнх, тэрх, соңсх, хэлэх.

Немр үгмүд:

- бийэн үзүлх.

Грамматик:

- сургч болн лавлгч зэнгс.

КЕЛЛНЭ КЕВ - ЯНЗС

Келлн:

Күүндлын (– Эн кемб? – Эн эмч. – Эмч ю кенэ? – Эмч эмннэ. – Гемтхлэ ю аршална? – Эм аршална.)

Ушилн:

Улгур «Цевр-цер – эрулин экн»

Кичэлини зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Мендллын (1 мин.)
2. Дассан давтлын (3 мин.)

**II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛЫН БОЛН
ЭНҮНЭ ДАМШЛТ**

Дегтрэр көдллн.

1. 1-дгч даальвр (4 мин.) Багш: Удлго мана школур эмчнр ирхэр бээнэ. Эдн

тадна эрүл-мендиг шинжлхэр бээнэ. Цаан лавшга улсиг яньж нерэддгинь медх кергтэ. Тегэд эн мана зургт бээсн улсиг яньж нерэддгинь келий:

Б: Эн кемб?

С: Эн эмч.

Багш: Тодлтн, эмч гисн үг эм гисн үгэс тогтж, юнгад гихлэ, гемнсн улс эм аршалад эдгнэ.

2. **2-дгч даальвр (6 мин.):** Багш: Шинжлтн:

а) Б: Эн ямаран эмч?

С: Эн бичкдүдин эмч.

Б: Эн эмч кениг эмннэ?

С: Бичкдүдиг эмннэ.

Багш: Эмчин тускар нег-негндэн келж өгтн.

ә) Келльнэ янз:

С1: Эн ямаран эмч?

С2: Эн бичкдүдин эмч.

С1: Эн эмч кениг эмннэ?

С2: Бичкдүдиг эмннэ.

- б) Багш: Кен күүндэд уга? (*Самбр тал ńарч көдлнэ*)

3. **Күүндвр (6 мин.):** Багш: Маңьдур школур эмчнр ирх. Хэлэтн, эмчин хорад күүндвр болжана. Мадн бас күүндж дасхм.

(Күүкд багшин дөнгэр текстин күүндврэр хоорндан күүнди. Хөөннү самбрт хошиадар ńараад, дүрэр наадна).

3. Цогц-махмудан тинилын 1 мин.):

Өрүн боснав,
Цогцан тинилынэв,
Көл-њаран көндэнэв,
Нааран-цааран эргнэв,
Доран цөөк ишкнэв,
Усар бийэн бүдлнэв.

4. **Зургар күүндвр давулльна көдлмш (6 мин.):** Санж эмчин хора зурж. Хэлэтн, юн бээнэ? Эн кенэ юмн?

(Зургт бээсн юмна нерд заажү келнэ. Багшин ардас давтжү келнэ)

а) Б: Эн юмб?

С: Эн цаан лавшг, махла, өрч-нурьна соңслур, халуна кемжэньч, садрха хэлэдг нүрздг.

Багш: Нег-негнэсн сурад, келж өгтн.
(Хошадар күүнднэ)

Келльнэ янз:

а) С1: Эн юмб?

С2: Эн цаан лавшг, махла, өрч-нурьна соңслур, халуна кемжэньч, садрха хэлэдг нүрздг.

б) Багш: Кен күүндсн уга? (Хошадар самбр тал һарч күүнднэ)

5. Соңслын (6 мин.):

Багш: Санж кенд бийэн үзүүлв?

« Мендвт, үүрмүд. Би одахн тасго болад, эмчд одув. Эмч намаг удан хэлэв. Чеежим, нурьим соңслуарар соңсв, халуна кемжэ шинжлв, садрха нүрздгэр хэлэв. «Эх юмн уга, цогцан батрулх кергтэ, зарядк кех кергтэ. Эн эм аршалтн, дарунь эдгхт», - гив. Тадн цогцан яյж батрулдвт? Эмчд оддвт?

Сэн бээтн. Менд харний».

6. Текстэр көдлүн (5 мин.):

a. Сурврмуд боли хэрүс ирлүүлти:

- Санж кенд одв? Садрха хэлэв
- Эмч ю соңсв? Халу шинжлв
- Ю шинжлв? Эмчд одв
- Ю хэлэв? Чееж-нурь соңсв

III. БИЧЛҮН (Көдлмшч девтрэр) (3- 5 мин.)

IV. УМШЛҮН (2 мин.)

Үлгүр «Цевр-цер – эрүлин экн»

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

19-дгч кичэл ЭН ЯМАРАН?

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- күн, күүнэ бэрц;
- өкэр, цецн, ээмтхэ, зөрмг, муңхг, му, сэн, сээхн, залху, му үзлтэ, көдлмшч, тиньгр, гейүрсн.

Немр үгмүд:

- тээлвртэ тууль.

Грамматик:

- чинрлгч нерн

КЕЛЛҮНЭ КЕВ - ЯНЗС

Келлнн:

Күүндлүн (- Эн ямаран күн?
– Эн цецн күн.)

Үмшилнн:

Үлгүр «Сэн күн – санааар»

Кичэлиин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

1. Менделлнн (1 мин.)

2. Дассан давтлүнн (2 мин.)

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЛҮН БОЛН ЭНҮНЭ ДАМШЛТ

Дегтрэр көдлүнн

1. **Күүндлүнн (5 мин.):** Багш: Тугтна школын сурьульчир таднла үүрлхэр седжэнэ. Тегэд тадна заң-бэрцэр сонымчана. Энд нег-негнэнн тускар бичх кергтэ. Зуг түрүлэд күүндэд авчкий. (Күүкд багшин ардас давтна)

а) Б: Нојала сээхн?

С: Ээ, сээхн.

Б: Сарц ямаран?

С: Эн тиньгр.

Б: Санж муңхг?

С: Уга, ухата.

Б: Энгр ээмтхэ?

С: Уга, зөрмг.

Б: Үлмж ямаран?

С: Үлмж цецн.

Б: Сээхлэ маштг?

С: Уга, өндр.

Багш: Үүрмүдинн тускар нег-негнэн сурад медтн. (Хошадар көдлүнн)

э) Келльнэ янз:

С1: Нојала (Санж) сээхн?

С2: Ээ, сээхн. (Гем уга)

С1: Сарц ямаран?

С2: Эн тиньгр.

С1: Санж муңхг?

С2: Уга, ухата.

С1: Энгр ээмтхэ?

С2: Уга, зөрмг.

С1: Үлмж ямаран?

С2: Үлмж цецн.

С1: Сээхлэ маштг?

С2: Уга, өндр.

Багш: Кенэ тускар күүндсн угавт?

б) **Медвринь шинжлүнн:** (Самбр тал һарч көдлнэ)

2. 1-дгч даальвр (5 мин.)

Тугтна сурьульчир күүнэ заң-бэрц медүлжэх үгмүдиг үзгүдтэ таблицд бултулж. Маднд олж автха гисн даальвр өгч. Хэлээн, олтн:

(Күүкд таблицид эн үгмүүд олжүүлүштүүнүү)

3. Цоги-махмудан тинилълын (1 мин.):

(Багшин дураг)

4. Соңсльн (4 мин.): Багш: Туттна школын сургульчир бичг тэвж. Эднэ күүкд болн көвүд ямаран?

«Мендвт, үүрмүүд. Мана класс ик, сээхн, цевр. Класст дала сургульч сурна. Мана күүкд өкэр, сээхн, тиньгр. Көвүд цецн, зөрмг, сэн, көдлүмшч. Өэмтхэ, му, залху, му үзлтэ үүн уга. Таднла үүрлхдэн байртавдн. Сэн бээтн. Байрта харийй. (Күүкд соңссаннан хөөн deer төвсн сурврмудт хәрү өгнэ)

5. 2-дгч даалывр (2 мин.): Багш: Туттна эмтн мал бэрнэ. Тегэд сургульчир герин аярусна зургудт цокад, эднэ нердинь бичж. Хэлээтн, эндүүнин чиклти? (Күүкд нердинь зургудла ирлүүлж заана)

6. Күүндльн (5 мин.): Багш: Туттна сургульчир танад юн бээхинь медхэр седжэнэ. Бичхин өмн күүндэд авчкий.

а) Б: Танад хөн бээнү?

С: Уга. Мана аавинд бээнэ.

Б: Мис, ноха бээнү?

С: Нег мис, хойр ноха бээнэ.

Б: Эдн юунд дурта?

С: Ноха махнд дурта, мис үснэд дурта.

Багш: Цаг бачм, нег-негнээн сурж медтн. (Хошадар көдлүн)

б) Келльнэ янз:

С1: Танад хөн бээнү?

С2: Уга. Мана аавинд бээнэ.

С1: Мис, ноха бээнү?

С2: Нег мис, хойр ноха бээнэ.

С1: Эдн юунд дурта?

С2: Ноха махнд дурта, мис үснэд дурта.

Багш: Кенэс сурсн угавт?

б) Медвринь шинжлълын: (Самбр тал һарч көдлүн)

7. Бий келльнэ дамшлын (4 мин.):

Багш: Ю бичхэн келэд авчкий. (Ахр келвр тогтаж келлн)

Манад 2 мис, 1 ноха бээнэ. Аавинд 2 үкр, 5 хөн, 4 ишк, 3 темэн, ыаха, 7 ыахан кичг бээнэ.

Мана 2 мис үснэд дурта. Ноха яснэд дурта. Аавин мал өвснэд дурта.

8. Тааж медльн (3 мин.): Багш:

Мана үүрмүүд тээлвртэ түүль илгэж. Эн юмн эднэ амбарт бээнэ. Умшад, тааж медтн. Зургинь зуртн. (Самбр тээлвртэ түүль бичэтэ. Өөрнэ ирг медулжэх зург бээнэ. Ивершивр гисн үгин чинринь докъя өгэд медулж болжсана. Күүкд умшад, тээлвринь олжүүлж заана).

III. БИЧЛЪН (Көдлүмшч девтрэр)
(5 мин.)

IV. УМШЛЪН

Үлгүр «Сэн үүн – санааар» (2 мин.)

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

**20-дгч кичэл
НААДЫЙ**

КЕЛНЭ ДАСЛУРМУД

Үгмүд:

- аң, өнг-зүсн, зо, сүл, хоншар, тавг;
- гүүнэ, ыэрэднэ, мөлкнэ.

Немр үгмүд:

- маръян

Грамматик:

- сургч болн лавлгч зэнгс.

КЕЛЛЫНЭ КЕВ - ЯНЗС

Келлн:

Күүндльн (- Эн юмб? – Эн аң.

– Эн ямаран аң? – Эн зурмн. – Альд бээнэ? – Теегт бээнэ.)

Умшлън:

Үлгүр «Мал асрхла, амн тоста»

Кичэлин зура

I. КИЧЭЛИН ЭКЛЦ

Менделльн (1 мин.):

(Түрүн кичэлмүдин янзар)

II. ДАССАН ДАВТЖ ДАМШЛЪН

Дэгтрэр көдлүн

1. 1-дгч даалывр (5 мин.):

Багш: «Байр» журналын маръанд орлцхин төлэ зургударн келвр тогтхам. Хэлээтн, Санж гөрэс зурж. Эн гөрсэнэ тускар келхм. (Самбрт өлгэгтэ зургар цээлнүүрийн көдлүмши давуллийн)

Амн үгин дамшлын (6 мин.): (Күүкд багшиг дахад давтж келнэ)

а) Эн гөрөсн. Гөрөсн хальмг төгт бээнэ.
Эн шар өнгтэ, ик хамрта, төгрг нүдтэ, ут
өвртэ, нэрхн көлтэ, хурдн гүүдлтэ.

ә) Багш: Нег-негндэн келж өгтн. (*Күүкд хошадар нег-негндэн келвр келж өгнэ.*)

б) **Медвринь шинжлэльн:** (*Күүкд самбр тал һарад, келвр келж өгнэ.*)

2. Дассын медврэн олзллына дамшлын (5 мин.):

Багш: Эн келвр дуралъад, келвр тогтатн.
(*Күүкд багшин дөң авад, талдан зургар келвр тогтана.*)

3. **2-дгч даальвр (4 мин.):** Багш: «Байр» журналын көдлэч таднаас интервью авхар бээнэ. Төгэд дала сурвр илгэж. Хэрүүнинь келж өгх кергтэ. (*Күүкд сурверин хэру келнэ, багши келлини шинжлнэ, кергтэ цагтнь дөң болна. Хошадлж көдлнэ, хөөннь багши медвринь шинжлнэ.*)

4. **3-дгч даальвр (2 мин.):** Багш: Санжангуд шинжлхдэн дурта. Төгэд нег аңгин мөчмүд зурж. Таднд даальвр өгчэнэ: Эн мөчмүдиг татасар негдүлэд, аңгин неринь йильж келтн. (*Күүкд һурвад күүтэ багар хувагдад, марна давулна. Темдгүд негдүлж зурад, аңгиг зааж келнэ. Түргүн чилэсн баг диилнэ.*)

5. **4-дгч даальвр (3 мин.):** Тугтна школын сургуульчир шүлг таднд нерэдж. Эн шүлгт ямаран мал бээхинь таднаас суржана. (*Күүкд һурвад күүтэ багар хувагдад, марна давулна. Шүлг айслулж ушиад, даальвр күцэнэ.*)

6. **Марын (5 мин.):** Багш: Санжүүриинь зург таднд тэвж. Эн зургт юн бээхинь чикэр зааж келсн күүнд энүг белглхэр бээнэ. (*Күүкд һурвад күүтэ багар хувагдад, марна давулна. Зургт бээсн юмиж тааж келнэ. Чикэр келсн баг диилнэ.*)

7. **Марын (5 мин.):** Багш: Мадн Санжд бас тээлвртэ зург илгэхм. Зуг түрүлэд нег-негнэнн зургинь таањад, медэд авчкхм. (*Күүкд һурвад күүтэ багар хувагдад, марна давулна. Ухалж зурсн зургудан нег-негндэн тааж келж өгнэ.*)

V. КИЧЭЛИН АШЛТ (3 – 5 мин.)

III. БИЧЛҮН (Көдлмшч девтрэр)

(3 мин.)

IV. УМШЛҮН

Үлгүр «Мал асрхла, амн тоста» (2 мин.)

хэлэнэвдн. Энд ээжин берз, халмг, сээхн цегдг бээнэ. Аавин ыанз, агч ааь, тахъя бээнэ».

4-дгч –класс

КИШГТЭ БУМБИН ОРН

Үгмүд:

- Бумбин орн, Өл Маңхн уул, Шартг дала, Домб ыол;
- намтр: элнцг эцк, өвк эцк;
- баатрмуд: Эзн бодг Жаңыр, Арслынгин Арг Улан Хоныр, Күңкөн Алтын Чөөж, Орчлынгин Сәәхн Мингъян, Күнд Ыарта Савр, Догшин Хар Санл, Гүзән Гүмб;

Немр үгмүд:

- арвн давхр бәәшң, урчуд.

Грамматик:

- Ямаран? Кен? Кедү?

КЕЛЛЫНӘ КЕВ - ЯНЗС

Келлһи:

- 1) **Менделльн** (Түрүн кичәлмүдин янзар)
- 2) **Күүнделльн** (– Бумбин орн ямаран? – Сәәхн, өвәрц, кишгтә. – Юңгад? – Юңгад гихлә,)

ҮМШЛҮН

- 1) Үлгүр «Күн медрләр гегәрдг»

I. КИЧӘЛИН ЭКЛ҆Ц

1) Менделльн: (3 мин.)

(Түрүн кичәлмүдин янзар)

II. ШИН ДАСЛУР ОРУЛЖ ДАМШУЛЛЬН

- 1) Багш: Маднән соңын бичг ирж. Хәләтн:

2) БУМБИН ОРН

Тодлтн: (сюжетная картинка)

(Сюжетная картинка к теме и названия слов к картинкам)

Шинжлтн: (познавательное

коммуникативное задание)

Бумбин орн юңгад кишгтә орн болна?

Аавин келсн сәәхн орн

Санл, Манж, Төгрәш нурвн жаңырч аавд золһж ирв. Аав эднд йир икәр байрлв. Күүкдиг цаһан ишкә deer суулһв. Эдниг әмтәхн хотар тоов. Санл аавас сурв:

- Аав, мадн «Жаңыр» дуулвр соңсхар седләвдн.
- Намий, йир сән. Ухата күүкд бәәжит. Сойлан медх кергтә.

Соңстн:

«Кезәнә кишгтә, өвәрц Бумбин орн бәәж. Энд әмтн мөңкинд хөрн тавн насни дүрәр бәәнә. Йиртмҗин бәәдлнү таалта: даарх киитн угаһар, халх халун угаһар, оньдин хаврин дулаһар, намрин серүһәр бәәнә.

Бумбин орна назрнь йир сәәхн. Өл Маңхн уулын орань мөңк цаһан бәәнә. Өргн Шартг далань бадмин герл нарад бәәнә. Әмтәхн цегән уста Домб һол гүүнә. Эн һолас Эзн бодг Жаңыр эврән ууна. Назрнь оньдин көк өвстә бәәнә. Энд баатрмудын хурдн мөрд идшлиә.

Өл Маңхн уулын ташуд тавн зун өндр уласн модн урһна. Эн моддын сүүдрут сәәхн бәәшң бәәнә. Бәәшң

өндртэн арвн давхр. Энүг зурhan миңһи арвн хойр урч тосхв. Эн бээшнэд Эзн богд Жаңһир хан бээнэ. Эн Тәк Зула хаани үлдл, энүнэ өвк эцкн – Таңсг Бумб хан, эцкн – Үзң Алдр хан.

Жаңһирин өрк-бүлд нурви күн бээнэ: энүнэ хатн ах Шавдл, көвүдн Жилһи баатр болн Шовшур.

Жаңһирт күчтэ мөрн бээнэ. Энүнэ нерн Арнзл Зеерд. Эн йир хурдн мөрн». Энүгэрн аав келврэн чилэв.

1. КЕЛВРИН УЧР_УТХИНЬ ШИНЖЛЛЫН

**Жаңһирч аав келж өгсэн
мадниг яһж медсины
шинжлхэр бээнэ. Тер төлэд
оли даалһврмуд өгчэнэ.**

1-дгч даалһвр:

**Чик эс гиж бурухины йилһж
келти.**

1. Бумбин орнд өмтн һучн насли дүрээр бээнэ.
2. Бумбин орнд өмтн хөрн тави насли дүрээр бээнэ.
3. Бумбин орнд кийтн үвл, халун зун болна.
4. Бумбин орн нег кевэр бээнэ: хаврин дулаһар, намрин серүһэр.
5. Бумбин орнд уул, дала, һол бээнэ.
6. Бумбин орна һазр – тегш тег.
7. Жаңһирин бээшн уулын ташуд бээнэ.

8. Жаңһирин бээшн таегт бээнэ.
9. Жаңһирин өвк эцкн Үзң Алдр хан.

10. Жаңһирин өвк эцкн Таңсг Бумб хан.

2-дгч даалһвр:

**Сурврмуд хәрүтәһинь
ирлүлти.**

1. Бумбин орна йиртмж ямаран? Тәк Зула хаани үлдл
2. Һазр-уснь ямаран?

Ах Шавдл, Жилһи Баатр,

Шовшур.

3. Жаңһирин бээшн кедү давхр?

Арвн давхр.

4. Жаңһир ямаран хаана үлдл?

Йир сээхн.

5. Энүнэ эцкн кемб? Өвк эцкн кемб? Уул, дала, һол бээнэ.

6. Жаңһирин бүлд кен бээнэ?

Арнзл Зеерд

7. Энүнэ мөрн ямаран нертэ?

Эцкн Үзң Алдр хан, өвк

эцкн Таңсг Бумб хан.

**Жаңһирч аав зургуд илгэж,
эдниг текстин утхин дараһар
тэвэд, аавд бичх кергтэ. Зуг
турулэд нег-негндэн келж
өгти.**

3-дгч даалһвр.

**Зургуд текстин дараһар
тэвтн, хоорндан күүндтн.**
(Багш келлхины шинжлнэ)

1 2 3 4 5 6

**Зургудар ахр келврмүд келж
өгх.**

**2. ҮГЛЛИН БОЛН
ГРАММАТИКИН
ДААЛЬВРМУД
Жаңырч аав текстин үгмүдин
чинр яһж медсити шинжлхэр
бәэнә.**

**Текстәс үгмүд олад, ирлцңгү
багар хуваж бичтн.**

Йиртмж:

Һазр-усн:

Гер:

Әмтн:

Мал:

То:

**Хойр баг үгмүдәс текстлә
ирлцүлж үгин ниицлhc
тогтатн.**

**(үгин ниицлhc чик болни
текстлә ирлцдго)**

кишгтә	орн
хөрн тавн насни	көвүд
уулын орань	мөңк цаһан
даарх	киитн угаһар
халх	халун угаһар
Шартг далань	гүн уста
Домб һол	әмтәхн уста
Өндртән	тавн давхр
Зурһан миңһн	арвн хойр
Тәк Зула	хаани үлдл
өвк эцкнь	Үзң Алдр хан
Эцкнь	Таңсг Бумб хан

**Аав эн зәңгст зәрм үгмүдин
ормд зургуд орулж.**

Даалһвр:

Зәңгс чикәр умштн.

1. Зәрм үгмүдин ормд
зургуд.
2.

**Эн зәңгсин үгмүдиг аав
эндүрәд ормарнь сольчикиж.
Аавд дөң болхм.**

Даалһвр:

Зәңгс чикәр тогтатн.

1. бәәж, өвәрц, Бумбин орн
кишгтә, Кезәнә.
2. бәәнә, мөңкинд, Энд, хөрн
тавн, әмтн, насни, дүрәр.
3. Домб һол, Әмтәхн, гүүнә,
цегән, уста.
4. урч, зурһан миңһн арвн
хойр, Энүг, тосхв.

3 АШЛТ

1. Бумбин орнда гиичлльн
таасгдв?
2. Эн орн юңгад кишгтә?
3. Баатрмудын нерд тодлвт?

Чик эс гиж буруһинь келтн.

1. Бумбин орнд өмтн үучн насли дүрээр бээнэ.
2. Бумбин орнд өмтн хөрн тавн насли дүрээр бээнэ.
3. Бумбин орнд кийтн үвл, халун зун болна.
4. Бумбин орн нег кевэр бээнэ: хаврин дулаһар, намрин серүһэр.
5. Бумбин орнд уул, дала, һол бээнэ.
6. Бумбин орна һазр – тегш тег.
7. Жаңириң бәәшң уулын ташуд бээнэ.
8. Жаңириң бәәшң теегт бээнэ.
9. Жаңириң өвк эцкнъ Үзң Алдр хан.
10. Жаңириң өвк эцкнъ Таңсг Бумб хан.

Сурврмуд хәрүтәһинь ирлүлти.

1. Бумбин орна йиртмж ямаран?	Тәк Зула хаани үлдл
2. Һазр-уснь ямаран?	Аһ Шавдл, Жилһн Баатр,
Шовшур.
3. Жаңириң бәәшң кедү давхр?	Арвн давхр.
4. Жаңириң ямаран хаана үлдл?	Йир сәәхн.
5. Энүнә эцкнъ кемб? Өвк эцкнъ кемб?	Уул, дала, һол бээнэ.
6. Жаңириң бүлд кен бээнэ?	Арнзл Зеерд
7. Энүнә мөрн ямаран нертэ?	Эцкнъ Үзң Алдр хан, өвк
эцкнъ Таңсг Бумб хан.

Зургуд текстин дараһар тәвтн.

1 2 3 4 5 6

2. ҮГЛЛИН БОЛН ГРАММАТИКИН ДААЛЬВРМУД
Текстэс үгмүд олад, ирлүнгү багар хуваж бичтн.

Йиртмж:

Һазр-усн:

Гер:

Эмтн:

Мал:

То:

Хойр баг үгмүдэс текстлэ ирлцүлж үгин ниицлхс тогтатн.

(үгин ниицлхс чик боли текстлэ ирлцдго)

кишгтэ	орн
хөрн тавн наасни	көвүд
уулын орань	мөнк цаһан
даарх	киитн угаһар
халх	халун угаһар
Шартг далань	гүн уста
Домб һол	эмтэхн уста
Өндөртэн	тавн давхр
Зурхан минһн	арви хойр
Тэк Зула	хаани үлдл
өвк эцкнь	Үзү Алдр хан
Эцкнь	Таңсг Бумб хан

Зэңгс чикэр умшти.

3. Зэрм үгмүдин ормд зургуд.
4.

Зэңгс чикэр тогтатн.

1. бээж, өвэрц, Бумбин орн кишгтэ, Кезэнэ.
2. бээнэ, мөнкинд, Энд, хөрн тавн, эмтн, наасни, дүрэр.
3. Домб һол, Эмтэхн, гүүнэ, цегэн, уста.
4. урч, зурхан минһн арви хойр, Энүг, тосхв.

3 АШЛТ